

A MAGYAR HONVÉDSÉG
ÖSSZHADERŐNEMI PARANCSNOKSÁG FOLYÓIRATA

SEREG SZEMLE

„FEGYVER, FEGYVER, FEGYVER KÉVÁNTATIK,
ÉS JÓ VITÉZI RESOLUTIO!”

(ZRÍNYI MIKLÓS)

2009. március 16.

60. éves az MH 43. Nagysándor József
Híradó és Vezetéstámogató ezred.

Fotó: archívum

**AZ MH ÖSSZHADERŐNEMI PARANCSNOKSÁG
SZAKMAI-TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA**

**AZ MH ÖSSZHADERŐNEMI
PARANCSNOKSÁG
SZAKMAI-TUDOMÁNYOS
FOLYÓIRATA**

AZ MH ÖSSZHADERŐNEMI PARANCSNOKSÁG SZAKMAI-TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA

Megjelenik negyedévente
VII. évfolyam, 1. szám, 2009. január-március

Felelős kiadó:

Benkő Tibor altábornagy
az MH Összhaderőnemi Parancsnokság
parancsnoka

Szerkesztőség:

Postacím: 8000 Székesfehérvár,
Zámolyi út 2-6,
8001. Pf 151
Telefon: 22-542811
Fax: 22-542836
E-mail: seregszemle@regiment.hu

Szerkesztőbizottság:

Elnök: Orosz Zoltán vezérőrnagy
Elnökhelyettes:
Siposs Ernő Péter ezredes

Lapzárta: 2009. február 01.

HU ISSN: 2060-3924
Készült: 500 példányban

Tagok:

Dr. Böröndi Gábor dandártábornok
Dr. Révész Gyula mk. ezredes
Szombati Zoltán mk. ezredes
Dr. Horváth Zoltán alezredes
Koller József alezredes
Nagy Sándor mk. alezredes
Peszt Lajos alezredes
Piros Ottó mk. alezredes
Szalontai László alezredes
Dr. Torma Géza alezredes
Dr. Csutorás Gábor ka

Titkár:

Nagy Norbert százados

Szerkesztőség:

Főszerkesztő: Csanádi Csaba alezredes
Felelős szerkesztő: Dr. Földesi Ferenc

Nyomdai előkészítés, nyomás:

MH 43. Nagysándor József Híradó
és Vezetéstámogató Ezred nyomdája
Fv.: Vágner Szabolcs
főhadnagy, nyomdaparancsnok

A folyóirat az MH ÖHP alaprendeltetéséből adódó kérdések katonai-szakmai fóruma. A szerzők szakmai véleményét a lap hűen közli, azok tartalmáért a szerző felel! A szerkesztőség azonban fenntartja magának a jogot – egyeztetve a szerzővel – a cikkek rövidítésére, a szükséges nyelvi és formai javítások végrehajtására

Kéziratokat a szerkesztőség nem őriz meg és nem küld vissza. A megrendelés nélkül beküldött kéziratokat a lehetőségeink szerint gondozzuk.

A közölt tanulmányokban megjelenő vélemények nem feltétlenül azonosak az MH Összhaderőnemi Parancsnokság hivatalos véleményével.

TÖMBÖL LÁSZLÓ MK. VEZÉREZREDES: ELVÁRÁSOK A JÖVŐ KATONÁIVAL SZEMBEN

KATONA ÉS KÖRNYEZETE A JÖVŐBEN

A XXI. század korszerű magyar katonakép megrajzolásakor egy olyan elérendő állapotot tudunk felvázolni, melyet ismereteink jelenlegi szintje, a jövő várható katonai tevékenységei, elképzelt haderő szervezete, társadalmi és alkalmazási környezete, az ország biztonság és védelempolitikai céljai alapvetően meghatároznak.

Hogyan alakul a társadalom által elfogadottnak tartott katonakép? Hogyan alakul a civil és katonai szféra viszonya, illetve a katonapolitika közvetlen operatív kérdései? Vajon a haderő, mint katonai szervezet alakítja olyanná a katonát, amilyen szerepet elvár, vagy a társadalmi tradíciók, társadalmi környezet alakítják korunk és a jövő katonáinak tulajdonságait, vagy mindkettő? A kérdések megválaszolása napjaink-, de a jövő katonáival szembeni elvárások megfogalmazásának egyik kulcsa.

A társadalom egészséges fejlődéséhez és újratermeléséhez kiegyensúlyozott biztonsági környezetre van szükség. A tár-

sadalom igényli a védelmet, a biztonság garantálását, azonban általánosságban azt nem tudja megoldani.

A létrejött történelmi munkamegosztásban a felfegyverzetek csoportja védelmezi a fegyvertelenek nagy csoportját, és a társadalom tagjai igénybe veszik ezt a szolgáltatást.

A szolgáltatást nem a katona határozza meg – legfeljebb tanácsol – hanem a társadalom rendeli meg a politikai hatalom birtokosain és az állami és katonai intézményrendszeren keresztül. A társadalom szerepe tehát közvetve érvényesül.

A biztonságpolitikában, a védelem kérdéseiben, a haderő feladatrendszerében a döntő szót a gazdasági-politikai elit – mindenkorai kormánypozícióban lévő része – mondja ki.

Hazánk alkotmányos berendezkedésében a védelmi kérdések felelőssége túlnyúlik a mindenkorai kormányon, hiszen a honvédelmet döntően érintő kérdésekben – alkotmány, honvédelmi törvény, szolgálati törvény – kétharmados parlamenti többség szükséges.

FENYEGETETTSÉG, TÁRSADALOM, HADERŐ

Az emberek a biztonságot előre rangsorolt értéknek tekintik, ezáltal a biztonság az emberek, csoportok és a társadalom, az állam fontos szükséglete, így a biztonság összetevőit is értéknek tekintik.

Alacsony fenyegetettségi érzések közepette, a biztonság érzetében az állampolgárok megkérdőjelezik a haderő szükségességét.

A megváltozott fenyegetésekre, veszélyekre való hatékony reagálás kényszere megváltoztatta a védelem céljait, tartalmát, strukturáját, eszközeit. Olyan követelményeket támaszt, amikre a hagyományos válaszok már nem elégségesek.

A Magyar Honvédség áttért az önkéntes haderő építésére és a katonai szolgálat önként – hivatásszerűen, vagy foglalkozásszerűen – vállalt teljesítése döntő hatással bír a magyar védelmi intézményrendszerre. A kényszersorozáson alapuló feltöltést és utánpótlást békeidőben felváltotta a toborzáson és pályára irányításon alapuló humán erőforrás-gazdálkodás.

Alapvetően változott meg a hadsereg társadalmi megítélése, a védelem (biztonság) szolgáltatássá vált, melyet egy sajátos hivatást, foglalkozást űző embercsoporthoz köt az állampolgár. Átalakult a haderő szociológiai karaktere. Két alapvetően elkülönülő (különböző) szolgálati viszonyt lehet megkülönböztetni: a hivatásost és a szerződésesest.

A **hivatásos katona** a szolgálatot életre szóló elkötelezettségnek, életpályának, karrierlehetőségnek tekinti, a társadalmi előrelépés egyfajta csatornájának. A **szerződéses katona** munkavállalóként lép fel, egyfajta sajátos, fegyveres foglalkozást választ meghatározott időre, meghatározott feltételekkel. A szerződött idő után más polgári foglalkozást vállal.

Az objektív változások alapvető módosulásokat hoznak a szolgálati kultúra terén. A professzionalizmus alapját jelentő szakértelem és mesterségbeli tudás tiszteletet

és tekintélyt kölcsönöz minden szinten az egyes katonai beosztásoknak és rendfokozatoknak. A követelmény és a produktum fegyelmet feltételez, melynek alapja az azonosulás és a motiváció. Az önkéntességen alapuló hadsereg tagjai érdekelték az eredményességben.

A katonai szolgálat önkéntességével a védelem szolgáltatás jellege tovább erősödött, a haderő szolgáltatóvá vált. A szerződéses haderőre való áttérés egy hosszú folyamat egyik fontos állomása, amely felgyorsította a haderő-átalakítás több, mint egy évtizedes folyamatát. Ezzel ugyanis végleg lezárult a tömeghadsereg szemlélet és kultúraváltás következett be a védelmi (katonai) felfogásban.

A KATONAPOLITIKA KÖZVETLEN OPERATÍV KÉRDÉSEI

A modern demokráciákban az állam a társadalmi értékek és a katonai biztonság kiegyensúlyozásán alapulóan határozza meg a haderő nagyságát, kiegészítését, ellátását és a haderő szükségleteinek kielégítésére szánt erőforrásokat. Meghatározó szerepe van a haderő szervezetének, összetételének, felszereltségének, fegyverzetének mennyiségi és minőségi állapotára, továbbá a szövetségi megállapodások megkötésében.

Kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a fegyveres erő felhasználásának kérdésében, nevezetesen, hogy mikor, milyen céllal, hol, milyen körülmények között alkalmaz erőszakot, illetve használja fel a fegyveres erőt.

Következésképpen megállapítható, hogy a katonával szembeni elvárásokat és az alapvető követelményeket maga az

állam határozza meg. Általánosan és közvetett módon az előzőkben elemzettek szerint, konkrétan és direkt módon kötelező érvényű törvényekben és jogszabályokban.

Megítélésem szerint a jövő katonáival szembeni elvárások meghatározásának a társadalmi érdekek és értékek, biztonsági és védelem politikai célok, valamint a haderővel szemben támasztott konkrét katonai követelmények, továbbá a katonának a feladat végrehajtásához szükséges erőforrások rendelkezésre bocsáthatósága kiegyensúlyozásán kell alapulni.

ELVÁRÁSOK A JÖVŐ KATONÁIVAL SZEMBEN. A KATONAI ÁLLOMÁNY HIERARCHIÁJA

A jövő katonáival szembeni elvárások meghatározásánál szükséges elemezni, hogy a haderőn belül három állomány kategória, a **tiszti, tiszthelyettesi**, valamint a **legénységi állomány** szerveződött.

A tiszti állomány (tisztikar) a felső szinten helyezkedik el. *A tisztikar szaktudása az erőszak kezelése.* A professzionális szervezet, a katonai struktúra aktív irányító eleme. A tiszti hivatás különleges típusú és sajátos hivatás, megkülönböztető vonása a szaktudás, a felelősség és a testületi jelleg.

A HADERŐ FUNKCIÓJA OKÁN A KATONATISZT ALAPVETŐ KÖTELESSÉGEI:

- katonáinak megszervezése, felszerelése és kiképzése,
- tevékenységük megtervezése,
- működésük irányítása harcban és nem harci körülmények között.

Következésképpen a tiszt speciális szaktudása, szakosodott ismeretei és jártas-

sága által válik képessé egy olyan emberi (katonai) szervezet irányítására, működtetésére és ellenőrzésére, amelynek elsődleges funkciója az erőszak alkalmazása.

A tiszti szaktudás, szakismeret és képesség az erőszak kezelésére olyan komplex intellektuális szaktudást, katonai mester-ségbeli tudást és jártasságot, szélesen megalapozott általános műveltséget foglal magába (elemzőképesség, felismerő képesség, képzelőerő, ítélőképesség, stb.), melyek képessé teszik katonai szervezet irányítására harcban és harcon kívül egyaránt.

A tiszt felelőssége: sajátos társadalmi felelősség. Felelős, hogy szaktudását társadalmilag jóváhagyott célokra, a biztonság fokozására használja föl. A szakismeretek elsajátítása azzal jár, hogy elvállalja ezt a felelősséget.

A tiszt felelőssége: értékeket és eszményeket rögzítő erkölcsi egység. Motivációja a hivatása iránt érzet szakmai szeretet, a társadalmi kötelesség tudat és szaktudásának a társadalom javára fordítása.

A tisztikar bürokratizált nyilvános hivatás, tagjai megkövetelt oktatásban és kiképzésben részesülnek. Minimum a professzionális szakértelem legalacsonyabb szintjén képzettek.

A rendfokozatok és beosztások hierarchiája érvényesül. *Az előrehaladás tapasztalaton, rangidősségen, képzettségen és tehetségen, objektíven mért professzionális teljesítményen kell, hogy alapuljon.*

A professzionális teljesítmény objektív mérése és a mért eredmények konzekvens figyelembevétele az előmenetel során a tisztikar kohéziója megteremtésének és megtartásának kulcskérdése.

A tiszthelyettesi állomány a szervezeti bürokrácia középső szintjén helyezkedik

el. Nincs professzionális felelőssége. A tiszthelyettesi állomány a haderő funkciója szerint az erő közvetlen alkalmazásának szakállománya. **Szaktudása mesterség** és nem hivatás. Az erő alkalmazásának közvetlen irányítója és alkalmazója, vagy csak alkalmazója.

Rendfokozatai nem alkotnak professzionális hierarchiát, a katonamesterségen belül különféle készségeket, képességeket és beosztásokat tükröznek.

A fel, le és oldalt mozgás itt lényegesen kötetlenebb, mint a tisztikarban. A tisztikarba történő általános előremenetel kizárható, még akkor is, ha vannak az általános szabály alóli kivételek.

A legénységi állomány a szervezeti hierarchia alsó szintje, az erő közvetlen alkalmazásának szakállománya, **szaktudása mesterség**. Szervezeti hierarchiája – hasonlóan a tiszthelyettesi állományéhoz – készségeket, képességeket és beosztásokat tükröz, az erőszak alkalmazásának legalacsonyabb és közvetlen szintjén.

A Magyar Honvédség struktúrája hierarchikus. Az állománykategóriák aránya a katonai szervezetek legalacsonyabb szintjétől a legmagasabb szintig haladva megfordul. Szervezeti és vezetési szintenként az egyes állomány kategóriák és beosztásokkal szembeni elvárások lényegesen módosulnak, a mesterségbeli szaktudástól a professzionális vezetői képesség minden összetevőjéig.

Az egyes beosztásokkal szembeni elvárások szervezeti szintenként növekednek és szélesednek. A beosztásokhoz rendelt kötelezettségeket a beosztási-, és a hatáskörhöz rendelt kötelezettségeket a rendfokozati hierarchia révén különböztetjük meg.

A rendfokozat az egyén sajátja, ezért a szervezeti rendszerben tükröződnie kell a

tapasztalaton, rangidősségen, szaktudáson és képzettségen, tehetségen mért teljesítménynek, teljesítményi követelménynek.

PROGNOSZTIZÁLT KATONAI MŰVELETEK

A jelenleg folyó, illetve a 2030-ig tartó időszakra prognosztizálható katonai műveleteket két nagy csoportra oszthatjuk: a háborús katonai műveletekre, illetve a nem háborús katonai műveletekre.

A Nemzeti Biztonsági Stratégia számbaveszi a globális, regionális, valamint belső fenyegetéseket és kockázatokat.

A 21. század első negyedében nem zárható ki sem az államok közötti, sem a kisebb katonai-politikai koalíciók közötti háborúk. Belső (polgár-) háborúk, illetve fegyveres konfliktusok bekövetkezésének a valószínűsége jelentős, különösen az egyre éleződő, megoldatlan társadalmi válságok miatt. Ezek a háborúk általában közvetlen hadművelési és harcászati érintkezésekkel - az alkalmazott katonai technológia viszonylag alacsony szintje miatt - kontaktusos jelleggel fognak végbemenni és jelentős emberi- és anyagi veszteséggel járnak (járhatnak).

FENYEGETÉSEK, KOCKÁZATOK

Ami az újabb fenyegetéseket illeti, azok valószínűleg a következők lesznek:

1. **Aszimmetrikus fenyegetések**, ezen belül is a terrorista fegyveres konfliktus, amelynek rendszerint nem a hadsereg a célpontja.

Terrorcselekmény során mire ellentéveskedésre kerülne sor, az be is fejeződik, vagy legalábbis tartósan szünetelni fog. Emiatt a terrorizmus elleni harcban

résztevő erőknek, mint amilyen a hadsereg egyes alakulatai is, állandóan készenlétben kell lenniük, anélkül, hogy bizonyosan tudnák: mi és mikor következik be. A terrorista fegyveres konfliktus jellegzetessége lesz még, hogy nem a nyílt fegyveres harc, a párharc, az egymás elleni konkrét fizikai küzdelem, hanem annak egymásmellettsége és egymásutánisága dominál majd.

Terrorista támadás bekövetkezésekor a haderő kijelölt erői részt vesznek majd a katasztrófa következményeinek elhárításában, együttműködve a civil szféra erre speciálisan kijelölt és felkészített erőivel.

Az ilyen típusú fenyegetettségre való felkészülés megköveteli mind a reagáló képességet, mind az állandó készenlétet, mind pedig az együttműködési készséget és képességet a civil szervezetekkel.

2. A hadászati tömegpusztító fegyverek elterjedtsége, beleértve a hordozható tömegpusztító fegyvereket is, amelyeket egyes személyek vagy kis csoportok is képesek a célországba juttatni.

Ezen fenyegetettség alapján a jövő katonájának képesnek kell lenni a vegyi-biológiai tudásalapú ismeretekre, a túlélési képességre, valamint a harc folytatásának képességére tömegpusztító fegyverek alkalmazását követően.

3. A különböző regionális hatalmak fenyegetései, amelyeket a jövőben regionális hatalmi törekvéseket tápláló egyes államok válhatnak ki – nagy tömeghadseregekkel rendelkezve.

Ez megköveteli a katonától a stabil pszichikai-mentális állapotot, különleges műveleti alkalmazás képességét, valamint együttműködési képességet a helyi szervezetekkel.

KATONAI ERŐ ALKALMAZÁSA

A katonai erő újszerű alkalmazhatóságának jellemzői a jövő hadviselésében a következő összehasonlítási mutatók alapján prognosztizálható.

A harcfeladatok egyre komplexebb, differenciáltabb és várhatóan *expedíciós összhaderőnemi* jellege miatt kisebb, dinamikus, gyorsan manőverező *alkalmi összhaderőnemi kötelékek* alkalmazása válik uralkodóvá. Mindez alapfelszerelés-ként, a könnyű egyéni fegyverek és kollektív fegyverrendszerek meglétét követeli meg, míg a többnemzeti együttműködés nélkülözhetetlen feltétele lesz az anyagi- és a szellemi interoperabilitás.

A jövő kontaktus nélküli háborúiban új hadviselési elvként jelentkezik a *hatásalapú műveletek végrehajtása*, melynek célja a megkívánt hatás elérése a felesleges és szükségtelen erőfeszítések kiküszöbölésével. Láncreakcióhoz hasonlító ráhatáspusztítási folyamat, melynek során a kezdeti közvetlen hatással (első csapással) továbbbi közvetett hatásokat lehet elérni, ami a teljes rendszerre fejt ki negatív összhatást. Az összhatás eredménye, annak kiváltása, elemzése, értékelése képezi a hatásalapú műveletek lényegét.

A hatásalapú műveletek elvének megjelenésével és alkalmazásával a hadműveletek és a háború vezetése a hadműveleti művészetről mindinkább az egzaktabb hadtudományi területekre tér át. A korszerű és erős számítógépes technikai háttér kerül előtérbe, míg a parancsnok intuíciós megérzéseire támaszkodó vezetés kevésbé érvényesül.

A fejlett haderőkben megjelenik, illetve egyes haderőkben általánossá is válik a szá-

mítógépes hálózatra támaszkodó hadműveleti-harcászati vezetési mód. Az új vezetési módszer a legkorszerűbb átviteli (híradó) rendszerek alkalmazását feltételezi. Mindez egy új hadműveleti-harci képességet eredményezhet, így növeli a haderők információs, döntési-, vezetési- és végrehajtási fölényét. Ugyanakkor mindezen képességek megszerzése komoly technikai korszerűsítést igényel, a vezetőktől, parancsnoktól pedig szemléletváltást, új eljárások elsajátítását.

A Magyar Honvédség az önkéntes haderőre történő átállását követően a tudás- és képesség alapú hadsereg megteremtését tűzte ki célul. A Magyar Honvédség hosszútávú fejlesztése irányainak meghatározásakor elérendő képességként kell számolni a hatásalapú műveletek végrehajtásában való részvételre.

Továbbra is alapelveknek tekinthetjük majd a *hadászati (harcászati) kezdeményezés* megragadását és fenntartását, az erő kivetítésének képességét és a döntő erő meglétét a háború megvívásához.

A jövő háborúja a tér mindhárom, valamint az információk – és az idő dimenziójában egyaránt – folyni fog, egy vagy kiterjedésénél fogva, több hadszíntéren is. E háború egyaránt lehet koalíciós regionális- vagy világháború, illetve csupán két nemzet közötti helyi háború.

A csapások mérése ugyanakkor a rendkívül hatékony, szelektív képességekkel rendelkező *nagypontosságú fegyverek* alkalmazásával történik. A hálózat-központú hadviselés is kedvez majd az összhaderőnemi együttműködésnek.

Jellemző lesz a *logisztikai alrendszerek* egymás közötti szoros szakmai együttműködése, koalíciós háború esetében pedig

a nemzeti logisztikai rendszerek közötti színvonalas együttműködés, az anyagi interoperabilitás.

A jövő háborújában olyan katonai erők kerülnek majd kijelölésre, amelyek feladata lehet az ellenség tömegpusztító eszközeinek megszerzése, vagy amennyiben az nem lehetséges, helyszíni megsemmisítésük vagy hatástalanításuk. Ennek felderítése és megsemmisítése érdekében *strukturált felderítő rendszer* és különleges erők működtetése szükséges.

A jövő háborújának e sajátosságai a korábbiakhoz képest is, még tovább növelik a *civil-katonai együttműködés* jövőbeni szerepét azzal a kettős céllal, hogy biztosítsa a parancsnok katonai missziójának sikerét, de egyúttal csökkentse az ártatlan lakosság-
nak a háborúból fakadó szenvedéseit. Növekedni fog a *lélektani műveletek szerepe* és tovább differenciálódik annak tartalma is, különösen, ha a háború a terrorizmus elemeivel is keveredik.

A változások azt mutatják, hogy a jövőben, létszámában kisebb, de felszereltségében, kiképzettségében jóval magasabb fokon álló haderőre lesz szükség. Mindezek alapján körvonalazódnak a jövő katonájával szemben támasztott követelmények is.

Gyakran nem komplex kis alegységek, hanem azok részei kerülnek közvetlen harcérintkezésbe az ellenséggel, így az egyes harcos, azaz a sokrétűen változatos feladatokra felkészített multifunkcionális képességekkel rendelkező katona kerül a küldetés és tevékenység középpontjába.

Következésképpen a katonától jövőben elvárt képességek a:

➤ *túlélő képesség*, figyelembe véve a tömegpusztító fegyverek esetleges alkalmazásának körülményeit;

- *magasan motivált* szakmai felkészítettség;
- a legmodernebb haditechnikai eszközök *hozzáértő kezelésének* képessége a harcképesség fenntartása és a megsemmisítő erő elérése céljából;
- a katonai szervezetek *hatékony, rugalmas vezetése*, magában foglalva a harci helyzet rendkívül pontos ismeretét és az adekvát reagáló képességet;
- anyagi és szellemi interoperabilitás.

De a megkövetelt képességek feltételeznek olyan katonai erények meglétét is, mint az elszántság, a bátorság, a körültekintés, a leleményesség.

Az elvárt katonai képességek elérése elengedhetetlenül maga után vonja a katonára az oktatás, a kiképzés átalakítását és a ráfordítandó költségek növekedését. Ezen elvárások állománykategóriától függetlenül minden katonával szemben egyöntetűen támasztott követelmények, amelyek a katona elhivatottságának az alapját képezik.

A közeljövő biztonsági kockázatai azonnal és rugalmasan alkalmazható katonai képesség birtokában lévő haderőt követelnek meg. Az ilyen képességek kialakítása olyan jól képzett katonákat kíván, akik ezt szakmájuknak, illetve hivatásuknak tekintik, képesek a kor követelményeinek megfelelő haditechnika alkalmazására, illetve a szövetség célkitűzéseivel összhangban határokon kívül is bármikor bevethetőek.

A jövő hadereje jobban igényli a szervezeti racionalitást ezért az állomány feladatrendszere a korábbinál jobban strukturált, a rendfokozati, beosztási szinthez fokozottabban igazodó, egymásra épülő követelményeken alapul. Ennek megfelelően fog változni az egyes állománykategóriák (tiszt,

tiszthelyettes, legénység) feladatrendszere, alkalmazásának időhorizontjai.

Tekintve, hogy a jövő hadserege is egy „veszélyes üzem” és a benne folytatott tevékenység sok korlátozással jár, a piaci értékek világában ezeket a többi munkahellyel szemben el kell ismerni.

A jelen katonáival folytatott párbeszédnek kellő előrelátási alapot nyújtanak a jövő katonáinak hadsereggel szembeni elvárásai megítélésére.

1. A katonák jövőbeni szolgálatáért **piacképes ellátási rendszer** biztosítása szükséges. A bérezésnek arányban kell állnia a végrehajtott feladatok bonyolultságával, a megterhelés mértékével. Tekintettel a hadsereg önkéntes jellegére, a jövő állományát a munkaerőpiacról kell megszerezni, ezért szolgálatvállalásuk alapvető feltétele lesz a versenyképes jövedelem.

2. Annak érdekében, hogy a szervezet számára ideális ideig teljesítsék szolgálataikat, **kiszámítható katonai pályaképet** kell biztosítani. Egyértelműen meghatározott, döntési csomópontokat tartalmazó pályaszakaszokat és a pályaszakaszokhoz tartozó követelményeket kell meghatározni, melyek biztosítják a katona vertikális és horizontális mozgásának lehetőségét.

3. **Az átlátható és tervezhető előmenetel** biztosításának érdekében az egyes állománykategóriák közötti átjárhatóság egyértelmű leszabályozása teremti meg a vállalható katonai szolgálat időbeni alapját.

4. A katonai feladatok ellátása, az elvégzett munka minősége kerüljön **objektív értékelésre**. Az előmeneteli rendszer alapját képező teljesítményértékelés rendszerének egyszerűbbnek, kevesebb szubjektív elemeket tartalmazóknak és kompetencia alapúnak kell lennie.

5. Az adott beosztásokhoz elvárt kompetencia szintek eléréséhez a **kiképzési, át- és továbbképzési rendszer megfelelő tartalommal** kerüljön megtöltésre, mely biztosítja a katona számára a kiszámítható pályakép alapján a tervezett beosztásához szükséges kompetencia szintek elérését.

6. Biztosítani kell a **jártasságok és a képességek tökéletesítését**. A feladatok komplexitása alapos, jól rendszerezett tudást és felkészülést igényel. Ha valaki nem rendelkezik ezzel, akkor alkalmatlanná válhat feladata végrehajtására. Felkészületlensége nyomán ugyanis veszélybe kerülhet saját vagy mások élete, testi épsége.

7. Minden állománykategória számára biztosítani kell a **polgári életbe történő visszailleszkedést**. A szolgálati érdek figyelembevételével támogatni kell az állomány önmegvalósítási törekvéseit, biztosítani kell, hogy a hadseregben teljesített szolgálata leteltével a társadalomba és a

munkaerőpiacra való visszailleszkedése zökkenőmentes legyen.

BEFEJEZÉS

Mint az előzőekből kitűnik, a jövő katonája szolgálatát az eddigiektől lényegesen eltérő környezetben, módosult, komplexebb feladatrendszerrel és elvárásokkal fogja teljesíteni.

A megfogalmazott elvárások teljesítését a katonák számára munkaerő-piaci környezetben, versenyképes támogató rendszerrel szükséges dotálni. A Magyar Honvédség humán stratégiájának biztosítania kell, hogy a katonai stratégiában megfogalmazásra kerülő feladatok végrehajtása érdekében a haderő működéséhez szükséges személyi állomány rendelkezésre álljon, továbbá, hogy az állománnyal szemben támasztott elvárásokért cserébe, az ellátási rendszerek biztosítsák a katonák rendelkezésre állását.

BENKŐ TIBOR ALTÁBORNAGY: VÁLTOZÁS ÉS ÁLLANDÓSÁG

*„A katonától megkövetelt fegyelem bizalmat teremt a tiszt iránt.”
Montgomery tábornok*

Minden katonai szervezetnél a parancsnokváltás folyamata várakozással tölti el az embereket. Találgatnak, számolgatnak, vajon milyen lesz, és hogyan vezet az új parancsnok? Nyilván minden ember más, így természetes, hogy más vezetési stílus, más mentalitás, más habitus, más, újszerű gondolatok megjelenésével is számolni kell. Hogy ne kelljen sokáig találgatni, és hogy igazoljam, vagy cáfoljam a rólam alkotott eddigi képet – hiszen tudom, hogy hírem bizonyos helyeken már megelőzött engem – szeretném, ha az általam elmondottak alapján ismernének meg jobban, ha tudnák, hogy kitűzött céljaink érdekében mi az, amit én kérek és mi az, amit elvárok Önöktől, munkatársaimtól.

Harminc éve vagyok hivatásos katona. Szolgálati éveim 2/3-át csapatoknál töl-

töttem. Szakaszparancsnoki beosztástól, dandárparancsnoki beosztásokig, voltam alegységparancsnok és dolgoztam törzsekben, ahogy mondani szokás, végigjártam a ranglétrát.

Az Összhaderőnemi Parancsnokság két éves működési ideje alatt mindenki előtt ismertté vált, hogy szeretem a rendet, a fegyelmet, a szolgálat- és munka iránti elkötelezettséget, a pontos, precíz munkavégzést, a szervezet iránti lojalitást, az intelligens, őszinte beszédet. Viszont nem szeretem – de fogalmazhatnék úgy is üldözöm – a lustaságot, a nemtörődömséget, a hanyag, lelketlen munkavégzést, és tüzzel-vassal irtom az italozást, de még a munkahelyen történő másnapos megjelenést is. Szeretném, ha mindenki tudná, nem ismerek lehetetlent és végrehajthatatlan feladatot. Azt nem szeretem hallani, ha valaki azzal kezdi a jelentését, hogy mit, miért nem lehet végrehajtani. Azt szeretném, ha mindenki a megoldást keresné, azt hogy miként lehet – természetesen a törvények,

szabályok és utasítások betartása mellett – a meghatározott feladatot teljesíteni. Azt, hogy milyen módszerrel, eljárással, és nem utolsó sorban, új ötletekkel lehet a kitűzött célt elérni. A feladataink végrehajtásához való hozzáállást illetően csak ezzel a formával tudok azonosulni.

Én az előbbieken felsoroltak szellemében próbálok élni és dolgozni. Szeretném, ha mindenki érezné, hogy mind ezt nem csak magammal szemben támasztom, de ezeket kérem sőt elvárom munkatársaimtól is.

Vezetői felfogásom az, hogy a parancsnok (vezető) legyen:

- **szigorú,**
- **követelménytámasztó,**
- **példamutató,**
- **következetes, és**
- **emberséges.**

Ezt vallom, hirdetem és elvárom. Néhány szót az általam megfogalmazottakról.

Meggyőződésem, hogy a **szigor** nem zárja ki az emberséges viselkedést és döntéshozást, és a szigor nem jelent érzéketlenséget. Ugyanakkor, szeretném, ha mindenki értené: nem a parancsnoknak kell szem előtt tartania, hogy kinek milyen törést, veszteséget, nehézségeket, családi konfliktusokat okoz, ha a törvény szigorával jár el a szabályokat és előírásokat megsértőkkel szemben, hogy kinek milyen szociális problémái lehetnek a felelősségre vonást követően. Nem a parancsnoknak kell mérlegelnie, esetleg saját magával megalakodnia, hogy elnéző legyen a vétkesekkel szemben. Nem. Mindenki felnőtt ember, mindenki tudja, hogy mi az elvárás, mindenki tudja mi az, amit lehet, és mi az, amit nem. Mindenkinek végig kell gondolnia, – előrelátóan, és nem utólag – hogy milyen felelősséget érez, és milyen felelősséggel

tartozik önmaga és családja iránt. Tudom, kökemény szavak ezek, de nem teljesíthetetlenek.

Kiemelten fontos kritérium, és elvárás a követelménytámasztás. **Követelménytámasztás, mindenekelőtt önmagammal szemben.** Hogy mindenki jól értse, és még mielőtt valaki azt hinné, hogy önmagamról beszélek, pontosítanám. Követelménytámasztás önmagunkkal szemben, és ennek tükrében annak megkövetelése a munkatársaktól is.

Nem Makarenko nevelési-oktatási hitvallását kívánom követni, miszerint „**Követelek tőled, mert tisztellek**” hanem sokkal inkább azért, mert a követelménytámasztás, a korszerű vezetés és a katonai szolgálati kultúra elengedhetetlen alapeleme.

Sokan mondják, maximalista vagyok. Nem, nem tartom magam maximalistának, még akkor sem, ha mindig a jobbra, a minél tökéletesebbre törekszem. Persze lehetne mondani: „*De Főnök, ha nem tudnád, pont ezt nevezik maximalizmusnak*”. Én másként közelítem meg ezt a felfogást. Meggyőződésem, hogy egy katona – amikor katonáról beszélek, akkor a honvédtől, a tábormokkal bezárólag mindenkire vonatkozóan fogalmazok – akkor nevezhető beosztásában szakembernek, ha érti is, hogy mit miért tesz és mindig vannak szakmai elképzelései, javaslatai.

Ha ilyen személyek (szakemberek) töltik be a beosztást, akkor jól érezzük majd magunkat bőrünkben és munkahelyünkön, mert sikeresek leszünk. Sikeresek leszünk, mert a szakember mindig látja a megjelenő problémát és talál rá megoldást. Mindannyian tudjuk, a feladatok végrehajtásában tökéletesség nem létezik, tehát mindig szükség van továbblépésre, vagy további

lehetőségek keresésére, a feladatok teljesítésének, illetve annak hatékonyságának tökéletesítésére. Úgy gondolom, ha ezt valaki nem ismeri fel, annak alapvetően két oka lehet. Az illető személy olyan beosztásban szolgál, amihez nem ért. Akkor felmerül a kérdés: **Az adott személy mit keres abban a beosztásban?!**

A másik eset, hogy bár szakember az illető, de igazából nem érdekli, hogy mi történik körülötte, nem érdekli, hogy hogyan lehetne jobbá és hatékonyabbá formálni a dolgokat. Ha viszont nincs szándéka és elkötelezettsége a dolgok iránt, akkor a kérdés ugyanaz, mint az előbb: **Mit keres abban a beosztásban?**

A következő elvárás a parancsnoki, vezetői **példamutatás**. Példamutatás a szervezeti lojalításban, az elkötelezettségben, a felkészültségben, a munkavégzésben, a megjelenésben, a viselkedésben, az emberi-, munkatársi kapcsolatokban és lehetne még számtalan területet felsorolni, de úgy gondolom, nagyon egyszerűen megfogalmazható. Példamutatás a munkahelyen, a magán- és társadalmi életben egyaránt, és mindezt egységben egésként értelmezve.

A katona, a lakotán kívül is katona, aki a társadalomban, a „civil közegben” is a mi értékrendünket képviseli, mely által erősíti, vagy gyengíti társadalmi megbecsülésünket. Nem kell külön hangsúlyoznom, hogy hiába jó munkaerő valaki, ha otthon agresszív és erőszakos, ha italizik és dorbézol, ha megjelenésével és viselkedésével megbotránkozgat másokat. Ugye mindannyian érezzük és tudjuk, hogy egy ilyen mentalitás és viselkedés micsoda kárt okozhat nekünk, katonáknak.

A **következetesség** szerintem nem igénnyel magyarázatot, csak talán annyit: kö-

rültekintően, mindenre kiterjedően, és **mindenkire egyformán kell vonatkoztatni**.

Az általam felsorolt ötödik vezetői szempont az **emberséges** vezetés. Csupa nagybetűs **EMBERSÉGES** vezetés. Az emberséges vezetés, mely elsősorban nem azt jelenti, hogy valakit sajnálatból, együttérzésből másként ítélek meg és ebből kifolyólag más döntést hozok. Természetesen ilyen is előfordulhat, de nekünk alapvetően arra kell törekednünk, hogy mindenkit érdemei, felkészültsége és végzett munkája alapján ítéljünk meg.

Szeretném, ha egyformán értenénk. **Nincsenek nélkülözhetetlen, fontos, kevésbé fontos, vagy felesleges emberek**. Különösen felesleges nem lehet, és nem csak azért mert itt mindenkire szükség van, hanem elsősorban azért nem, mert nem tudom elképzelni, hogy létezik érték nélküli ember. Mindenki meg kell találnunk és fel kell tárnunk azokat az értékeket, – mégpedig úgy, hogy Ő maga is értékesnek tartsa saját magát – amellyel segítheti céljaink elérését. Ez a feladat a főnökökre, a munkahelyi vezetőkre vár.

Az **EMBERSÉGES** vezetés alapeleme, hogy felfogásunkban és cselekedeteink során valljuk és érezzük, miszerint az **ember, a katona egyforma. Egyformán megilleti őket a kölcsönös megbecsülés és tisztelet**. *(Ha már a kölcsönös tiszteletnél tartunk, zárójelben megjegyzem: a viszonzatlan tiszteletadás, vagy éppen elmulasztás nem csak a katonai szabályok megsértését jelenti, de az alapvető udvariasság és intelligencia hiányára is utal).* Az emberséges vezetés megítélésem szerint a mindenre kiterjedő, körültekintő, minél szubjektív érveken és tényeken alapuló, és az egyéni érdekeket is szem előtt tartó vezetést jelen-

ti. Jelenti az emberekre való odafigyelést, problémáik meghallgatását és orvoslását, helyzetük átértékelését. Tisztelt főnök- és osztályvezető urak! Legyünk figyelmesek munkatársaink iránt! Legyen időnk leülni és beszélgetni velük. Vegyük észre, ha nyomasztja őket valami. Értjük el, hogy legyenek velünk őszinték, hogy segíthessünk rajtuk, ha gondjaik vannak. Érezzék, hogy a „FŐNÖK” értük is van.

Hölgyeim és Uraim! Önök nagyon sokat tudnak tenni annak érdekében, hogy szervezetünkönél egy emberközpontú vezetés valósulhasson meg. Ne gondolják, hogy ez csak a parancsnokon múlik és csakis az ő személye a meghatározó. Nagyon sok múlik azon, hogy mennyire tisztelik és becsülik egymást, és elsősorban egymás munkáját. Mennyire látják az elvégzett munkában az embert, az ő törekvéseit és igyekezetét, mennyire figyelmesek és segítőkészek mások iránt, vagy ellenkezőleg, mennyire irigykednek mások sikerei láttán. Én az emberközpontú vezetést az Önök segítségével és közreműködésével szeretném megvalósítani.

Az Összhaderőnemi Parancsnokság mottója:

**„Korszerű vezetés,
összhaderőnemi gondolkodás”**

A következő vezetési elv, amely mentén dolgoznunk kell, és melynek alapvetően híve vagyok, mely egyben hűen tükrözi a parancsnokság mottóját, az a **kollektív bölcsességen alapuló egyszemélyi döntés** elve. Vagyis a döntés előkészítés időszakában igen is kíváncsi vagyok az Önök észrevételeire, javaslataira és véleményükre. Meggyőződésem, hogy a párbeszédnek nem csak projekt formájában kell működnie. Ellenkezőleg, az igazi párbeszéd ott

van mindennapjainkban. Az, hogy milyen hatékonysággal, vagy egyáltalán milyen formában működik, az elsősorban Önökön múlik. Éljenek a lehetőséggel és legyenek részesei egy korszerűbb, hatékonyabb összhaderőnemi vezetés és gondolkodás megvalósításának!

Mint ahogy mondtam, szükség van az Önök szakismeretére és javaslataira, viszont miután a parancsnoki döntés megszületett, onnantól kezdve csak is a parancsnok szándékának megfelelő feladatvégrehajtás létezik. Mégpedig a legjobb tudás szerinti végrehajtás és annak minél előbbi teljesítése. Hogy a kollektív bölcsességen alapuló egyszemélyi döntés elvét valóban megvalósíthassam, széles körben támaszkodom a parancsnokság vezetésére, vezető állományára, valamint a katonai szervezetek parancsnokaira.

Amikor az Összhaderőnemi Parancsnokság vezető állományáról beszélek, akkor ezalatt mindig a következő személyeket értem:

- **ÖHP PKH urakat,**
- **a főnöki állományt, az osztályvezetőket, a főreferenseket,**
- **az ÖHP vezénylő zászlósát,**
- **az ÖHP-n szolgáló KBH vezetőjét, munkatársát,**
- **a tábori lelkészeket,**
- **az érdekképviselők helyi képviselőit, valamint**
- **az együttműködő szervek vezetőit.**

Az érdekképviselettel kapcsolatban szeretném kihangsúlyozni, hogy a katonák érdekeinek képviselését és annak megvalósítását két részre kell osztani. Az érdekképviselési szervek munkáját és feladatát én nem kívánom taglalni, hiszen nem az én

feladatomban és nem az én kompetenciámban. Én a parancsnokok, a munkahelyi vezetők felelősségéről kívánok beszélni. Arról, amelyben a parancsnoknak nem csak joga, de munkaköri kötelessége dolgozói érdekeinek nem csak képviselője, de az érvényesítése is. A vezetők, vagyis a mi kötelességünk, hogy a munkavégzéshez szükséges feltételrendszert maradéktalanul megteremtjük. Nekünk kell arra odafigyelni, hogy ami megilleti a dolgozót, vagy amire lehetőség van, azt biztosítsuk is számukra és gondoskodjunk róluk. Ez is az EMBERSÉGES vezetés része.

Az előző gondolathoz, a kollektív bölcsességhez még hozzátartozik a már idézett tábornok egy másik mondása: „Az alárendeltől **ötletek gyűjtése** céljából tartott megbeszélés a gyenge parancsnok mentésére”. Ez azt jelenti, hogy egy vezetőnek, egy parancsnoknak igen is tudnia kell, hogy mi a célja, és mit akar végrehajtani. Ehhez kellene a szakmájukat kiválóan ismerő munkatársak, valamint az általuk javasolt módszerek és eszközök. A korszerű vezetéshez és a szolgálati kultúrához is hozzátartozik – úgy ahogy Montgomery tábornok fogalmazott – vegye igénybe az alárendelt tudását, és elgondolását, de ne vegye el tőlük. Ne mások tudásával tetszelegjünk, hanem sokkal inkább azzal, hogy milyen nagyszerű munkatársaink vannak. A mások munkájának elismerése és tisztelete pont arról szól: a dicsőség legyen azé, aki azt előteremtette.

Az Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoki vezetését illetően a következőt kell tudniuk. Az MH ÖHP szervezeti felépítését és struktúráját illetően lényegi változást nem kívánok kezdeményezni, viszont hatékonyabbá kívánom tenni a parancs-

nokhelyettesek szerepkörét (szárazföldi, légi, logisztika) a katonai szervezetek irányába, úgynevezett fegyvernemi- és koordinációs tisztekkel. Ők a fegyvernemiség erősítésével, a fegyvernemi „szakmák” művelésével és képviselésével ellátnák a szervezetek irányában működő irányítási feladatokat is.

Ennek figyelembe vételével a parancsnokság vezetési rendje az alábbiak szerint kell, hogy megvalósuljon:

- A szervezeti működés során nemcsak el kell különíteni a döntést előkészítő, a döntéshozó, és végrehajtó szervezeti elemeket és funkciókat, de a működési rend szigorú betartásával azt biztosítani is kell.
- A parancsnok tevékenységét továbbra is a három helyettesi jogállású szakember MH ÖHP PKH (2 haderőnemi és 1 gazdálkodási) segíti, mint a parancsnok közvetlen szaktanácsadói, akik nem rendelkeznek vezetési funkcióval, de szakirányítást gyakorolnak. Így a hatáskör egyszemélyben a parancsnok kezében összpontosul.
- A napi vezetés tekintetében, a parancsnok távolléte esetén helyettesítését a törzsfőnök (ÖHP PK. H) látja el, aki irányítja, koordinálja, tervezi, szervezi a törzs munkáját úgy, hogy a kidolgozásban a haderőnemi vezetés nincs különválasztva, az egy egységként kezelendő.
- A három parancsnokhelyettes a parancsnok munkáját, vezetői tevékenységét a rendelkezésükre álló és jelenleg a személyi referátúra nevet viselő szervezeti elemekben szolgáló állomány segítségével folyamatosan támogatja. A kiadott intézkedések és parancsok vég-

rehajtását felügyelik, szakirányítják és monitoringozzák ezzel elősegítve, hogy a parancsnoki vezetési láncon végigfutó feladat ne hogy valahol csorbát szenvedjen, vagy más értelmezést kapjon. Az MH ÖHP vezénylő zászlósa hasonló elven segíti a parancsnok munkáját, hozzájárulva annak hatékonyságához.

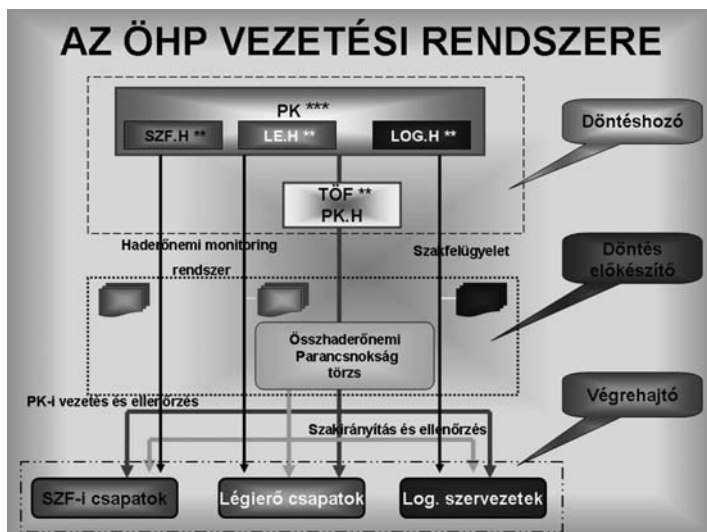
- A parancsnok a gazdálkodási feladatait a logisztikai helyettese révén, centralizáltan valósíthatja meg.

Hölgyeim és Uraim! A továbbiakban szeretnék még néhány konkrét elvárásról szólni. Elsősorban arról, hogy az az út, amelyen 2007 januárjában az MH ÖHP felállítását követően közösen elindultunk, az jó irányba halad, arról nem kell, sőt nem szabad letérnünk. Természetesen vannak további teendők. Az alapot, amit leraktunk, tovább kell erősíteni, meg kell szilárdítani, hogy tudjunk rá építkezni. Ehhez a munkához tudom, hogy kiváló, jól felkészült és szorgalmas munkatársakkal rendelkezünk. Ahhoz viszont, hogy a közös munkánk eredményes is legyen, a további elgondolások és elvárások megismerésére is szükség van. Nevezetesen, de csak röviden pontokba szedve:

1. precíz, pontos munkát kérek az ügyintézőktől és átfogó ismeretet a főnököktől;
2. az összhaderőnemi gondolkodás és viselkedés, valamint az MH ÖHP mottója: **„Korszerű vezetés,**

összhaderőnemi gondolkodás” nem engedi meg a haderőnemi sovinizmust olyan értelemben, hogy különbséget feltételezünk a „kék” és „keki” színű ruhát viselők között;

3. elengedhetetlen mások munkájának elismerése, megbecsülése és tisztelete;
4. az információ nem egy személynek szól, vagyis egymás tájékoztatása és a javaslat előkészítésének koordinálása nélkülözhetetlen a szervezetben;
 - igaz, hogy az információ hatalom, de a hatalom, az MH ÖHP egészére és nem csak egyes személyekre, vagy főnökségekre kell, hogy kiterjedjen;
5. a kreativitás fontossága, mely párosul a felelősségvállalással;
 - biztatom Önöket. Legyenek ötleteik, javaslataik! Valósítsuk meg azokat közösen!
6. mindenkinek megvan a maga feladata és felelőssége;
 - nemcsak a parancsnok és a főnök az, aki felelősséggel tartozik. Az ügyintéző is felel az elvégzett munkáért,

- vagy éppen annak elmulasztásáért, felel az általa megfogalmazott dolgok valóságáért és végrehajthatóságáért;
7. a döntéshozó nem az ügyintéző. Ő lehet javaslattevő és döntés előkészítő;
 8. a szakmai és emberi tekintély kivívása és annak szellemében történő munkavégzés;
 9. a munkahelyi vezetők, főnökök felelőssége:
 - őszinte nyílt kapcsolat, és nem a népszerűség hajhászása;
 - konkrét feladatszabás, követelménytámogatás, folyamatos ellenőrzés, az elvégzett munka- és az egyén öszinté értékelése;
 - egészséges leterhelés megvalósítása;
 - a munkatársak ruházatának állapotának, annak viseletének ellenőrzése, az öltözködési fegyelem betartatása;
 10. a közömbösség mellőzése;
 11. nem rejtjük- és kendőzzük el a személyi konfliktusokat és problémákat;
 12. a honvédség javaival és tulajdonával való felelős gazdálkodás;
 - ésszerű, takarékos gazdálkodás,
 - karácsonyi üdvözlőlapok, ajándékok és ajándéktárgyak, karácsonyi díszek;
 13. a takarékoság és hatékonyság fontossága;
 - papír alapú ügyiratok számának drasztikus csökkentése, az informatikai lehetőségek kihasználása;
 14. a gépjárművek és egyéb honvédségi eszközök igénybevételi rendjének és szabályainak szigorítása és betartatása;
 15. az alárendelt szervezetek munkatársainak és munkáinak tisztelete
 - csak egyszer és csak egy főnökségre
- kérjünk be jelentést, és azt őrizzük meg, majd adjuk közre,
- felkészülten, kifogástalan megjelenéssel menjünk ellenőrizni,
 - ne csak a magabiztosságot, de a szakmai hozzáértést is sugározzuk feléljük,
 - a felvetett problémát elsősorban orvosoljuk, ne bagatellizáljuk el, és ne azt taglaljuk, hogy mit miért nem lehet megoldani,
 - az elvégzendő feladatokat és felelősséget ne akarjuk átruházni az alárendelt szervezetekre; (gyakorlat tervezés; missziós felkészítés)
16. a katonák, a dolgozók személyes ügyeinek intézése: legyen gyors, pontos, emberi és nem bürokratikus. Különösen érzéki és humánus ügyintézést várok a személyügyek, a pénzügyek, a lakásgazdálkodás területén, a kérelmek és panaszok fogadása, illetve intézése során;
 17. rendszeres időszerű tájékoztatók megtartását rendelem el, ahol az állomány kellő információhoz juthat (jogi változásokkal, az őket érintő intézkedések megjelenésével, ügyintéзések folyama- taival, azok végrehajtásának rendjével kapcsolatban);
 18. munkakörülmények és feltételek megteremtése és biztosítása;
 - bútorzat, számítógép,
 - fűtés biztosítása, vagy a munka szüneteltetése,
 - csúszásmentesítés, hőeltakarítás a munkaidő kezdetéig, és nem majd a nap folyamán;
 19. nem biztos, hogy annak kell misszióba mennie, aki pályázik arra a beosztásra;
 - legyen elgondolásunk egy tervszerű,

előrelátó váltási rend kialakítására, és az abból adódó felkészítésre,

- adjunk lehetőséget mindenkinek, aki arra alkalmas;

Lehetne még számtalan dologról és elvárásról szólni, de bízom benne, hogy az általam elmondottak egyértelműen felvázolták vezetési elgondolásomat és szándékomat, melynek megvalósításához **kérem az Önök segítségét és támogatását.**

Nincs eredmény amire büszkék lehetnénk, és nincs sikeres szervezet, ha nem találjuk meg a megoldás közös kulcsát. Szeretném, ha Önök nem összeszorult gyomorral jönnének be munkahelyükre és nem munkahelyi feszültség közepette kellene dolgozniuk. Szeretném, ha megtalálnák számításukat a laktanya kerítésein belül is, és éreznék, hogy nem csak a munkájukra, és szakértelmükre, de Önökre is nagy szükség van. Mielőtt zárnam gondolataimat, javaslom tekintsük át a következő gondolatot, amely röviden, de nagyon találóan megfogalmazza mindazt, amiről az előzőekben szóltam.

Hölgyeim és Uraim, **nehéz év előtt állunk**, hiszen a jelenlegi gazdasági és

penzügyi válság csak nehezíti a részünkre meghatározott feladatok szakszerű és hatékony végrehajtását, de tudom, hogy eredményesek lehetünk, hiszen megbírtuk Önök már nehezebb feladatokkal és kihívásokkal is. Ahhoz viszont, hogy sikeresek lehessünk, **közös szándékra és akaratra, valamint összefogásra van szükség.** Összefogásra egy közös cél érdekében, mellyel nem csak a parancsnokság belső munkáját tehetjük hatékonyabbá, de előbbre léphetünk a katonai szervezeteink vezetése terén is. Ehhez kívánok mindannyiunknak sok sikert, erőt és egészséget, a kitűzött célok megvalósításához elszántságot és kitartást.

GONDOLJÁTOK, HOGY TI NEM TUDTOK SEMMI VÁLTOZÁST ELÉRNI?

Hogy túl sok a rossz, a feladat túl nehéz?

Könnyű a felelőséget szakemberekre, vagy vezetőkre hárítani ahelyett, hogy a munka ránk eső részét megcsináljuk akkor is, ha szerintünk nehéz vagy komplikált.

De a nehézségek és bonyodalmak nem oldhatnak fel minket kötelességeink alól.

(Tommy's Window)

DR. KUN JÓZSEF ALEZREDES: INTÉZKEDÉS VAGY PARANCS?– AVAGY A BELSŐ RENDELKEZÉSEK SZÜKSÉGESSÉGE ÉS AZOK FUNKCIONÁLIS HASZNÁLATA AZ MH ÖSSZHADERŐNEMI PARANCSNOKSÁG MINDENNAPJAIBAN

A katoná, szolgálati ideje alatt parancsot ad és parancsot hajt végre. Ez az összegzett megállapítás azonban, mint minden egyéb ilyenforma summázás nem elégíti ki a modern korunkra jellemző bonyolult, részleteiben is markánsan elkülöníthető szabályozási igényt. Az igénynek való megfelelés érdekében kell(ett) a történelem folyamán oly sokáig a katonák mindennapjait szabályozó „parancs”-ot felváltani, és egy cizelláltabb vezetési eszközrendszer alkalmazásával végrehajtani, végrehajthatni a katonai szolgálat jellegéből adódó feladatainkat.

„– előre az Oroszlánkőig!
Leónidasz ezzel a kiáltással hagyta ott a Fal
tetején kialakított megfigyelőállását.
... a spártaiak, mükénaiak és phleüsziaiak
most ennél a vonalnál foglalták el állásaikat.
– Igazodj! – harsogta a polemarkhosz
Olümpieusz.
– Zárkózz fel! ... Leónidasz megfordult és
intett Olümpieusznak.
– Pihenj! – zengett a polemarkhosz hangja.
A spártai pajzsok a földre ereszkedtek ...
... így folytatta Leónidasz:
Ti vagytok a parancsnokok. Az emberek tő-
letek várják az útmutatást...ami legyen egy-
szerű, mindent magába foglaló de végrehaj-
tható, azaz mindenki számára legyen világos,
hogyan mit is akartok tőlük ...”¹

Megjegyzem, az igény nem katonai oldalról merült fel, hanem – az egyszerűség kedvéért nevezzük ennek – a civil társadalom részéről, mely elvárta (elvárja) valamennyi társadalmi csoport asszimilálódást a vezetési módszerek és az alkalmazott eszközei vonatkozásában.

A Magyar Honvédség **(a továbbiakban: MH)** – mint, egyfajta „speciális társadalmi csoportegység” – része annak a közigazgatási rendszernek, mely vertikálisan és horizontálisan differenciált, sokarcú és hierarchikus szervezetekből áll, és amely rendszerben egyaránt figyelemmel kell lenni a szervezetközi és az egy szervezeten belüli viszonyokra is. E kettősségre – a szervezeten belüliségre és kívüliségre – tekintettel alakult ki az irányítás és vezetés² szervezési rendszere, és a rendszer

1 Steven Pressfield: A tűz kapui, Aquila Kiadó, 2007. pp. 189-211

2 Az irányítás és vezetés egymáshoz való vi-

működtetését szolgáló eszközrendszer. A közigazgatási rendszert alkotó közigazgatási szervek az egymás közötti viszonyai, illetve a saját tevékenységük alapján két csoportra oszthatók:

szervezeti és szakmai tevékenységfajtákra.³ Ez a csoportosítás az MH-n belül a szolgálati és a szakmai előjárói jogintézmény⁴ alkalmazásával jelenik meg azzal, hogy a rendeltetés és feladatrendszer specialitásából adódóan az irányítási és a vezetési funkciók, tevékenységfajták eltérőek⁵. Az MH

vezetés-irányítási rendszere a következő: a felső szinten békében az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a kormány és a honvédelmi miniszter irányít, háborúban a Honvédelmi Tanács. A honvédelmi miniszter az irányítást saját hatáskörében, valamint az államtitkár(ok) által gyakorolja. A miniszter emellett vezetési funkciót is ellát, melyet a Honvéd Vezérkar főnöke útján gyakorolja. Középszinten az irányítás és a vezetés a haderőnemi parancsnokságon, azaz az MH Összhaderőnemi Parancsnokságon **(a továbbiakban: ÖHP)** történik. A középszint alatt csak vezetésről beszélhetünk, melyet a katonai szervezet élén álló parancsnok gyakorol. A vezetés-irányítás rendszer, vezetés-irányítási eszközökkel működtethető. A közigazgatásban ezen eszközök nagy része kodifikált, azaz jogszabályban rögzített.⁶ Ezek a jogi eszközök. Ezeken kívül az irányító-vezető hatás kifejtésére alkalmas más eszközök is használatosak, amelyeket épp ezért nem jogi eszközöknek nevezünk. Jogi eszközök a törvény, a rendelet, a miniszteri utasítás, a parancs, a szakutasítás, az intézkedés, valamint a határozat. Minden más eszköz mely vezetői akaratot fejez ki, nem jogi eszköznek nevezünk. A gyakorlatban előfordul (nem ritkán!), hogy a vezető számára – akármilyen indok miatt – terhes a jogi eszközök funkcionális használata, ezért

szonyát illetően kétféle vélemény alakult ki a magyar közigazgatás-tudományban. Az egyik szerint a vezetés és az irányítás szinonim fogalmak, míg a másik a különbségeket hangsúlyozza. Ez utóbbi álláspont szerint az irányítás a különböző szinteken elhelyezkedő (vertikálisan osztott) közigazgatási szervek közötti viszonyokat, a vezetés pedig a szervezeten belüli viszonyrendszert fejezi ki, és szabályozza adott esetben. Általános elfogadása az utóbbi elméletnek van, és hatályos szabályozásunk is ezt veszi alapul.

- 3 A szervezeti felosztás adja meg a rendszer hierarchikus tartamát. A szervezetek alá-fölé-és mellérendelésének tartalmához igazodnak az alkalmazható vezetés-irányítási eszközök. A szervezet alapítása, felügyelete, ellenőrzése, minden esetben a magasabb szinten lévő közigazgatási szervezetnél található. Az azonos szinten lévő szervezetek (általában) együttműködésre kötelezettek.
- 4 A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 92. § – 102. §
- 5 A szervezeti irányítás minden szervezetenél azonos, és magába foglalja a szervezet létrehozására, átszervezésére, megszüntetésére való jogosultságot, a személyzeti feladatok közül a létszám meghatározását, a kiválasztási feltételek meghatározását, a bérrendszer, a képzések és továbbképzések kialakítását, a működés dologi feltételeinek biztosítását, a belső szervezeti struktúra és a belső vezeté-

si szerkezet kialakítását, és a szervezetfejlesztéssel kapcsolatos teendőket. A szakmai irányítás ezzel szemben minden szervnél mást jelent, mivel ez igazodik az adott szerv rendeltetéséhez, funkciójához.

- 6 A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény; a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 105. § – 113. §.

egyéb (leirat, körlevél stb.)⁷ módon próbálja érvényesíteni akarátát. Ennek vetett véget az Alkotmánybíróság egy határozatával,⁸ melyben megállapította, hogy a jogalkotást (normatív szabályozást) meghatározó szabályok mellőzésével meghozott minisztériumi, egyéb központi szervektől származó leirat, körlevél, körözvény stb., sérti az alkotmány 2. § (1) bekezdését, azaz a jogállamiság elvét, és ezért az ilyen gyakorlatot alkotmányellenesnek nyilvánította. Nem arról van szó egyébként ebben az esetben, hogy ne lehetne használni ezeket az eszközöket, hanem arról, hogy a használat során nem vehetik át a jogi eszközök helyét, nem funkcionálhatnak ebben a szerepben. Egy példával rávilágítva, a körlevél nem „tetszeleghet” parancs szerepben, hiszen a parancs normatív tartalmú akaratnyilvánítása a vezetőnek (parancsnoknak), míg a körlevél informális tájékoztató.

Az MH vezetés-irányítás jogi eszközei közül a törvény,⁹ a rendelet, a miniszteri utasítás valamint a határozat alkalmazásának szabályai teljesen azonosak a civil társadalomban

használatosokkal, így ezen a területen a kívánt azonosság megvan. A többi jogi eszköz esetében az elvárásának való megfelelés érdekében, – választási lehetőség híján – a katonai vezetés-irányítási eszközként használt klasszikus parancsot alapul véve, de annak néhány tartami elemét kiemelve egy három részből álló vezetés-irányítási rendszer került megalkotásra. Ezek a parancs, a szakutasítás és az intézkedés, melyeket jogszabályban¹⁰ hozta létre az azt igénylő civil társadalom (ebben az esetben az Országgyűlés). Két eszközt a szakigazgatás tovább részletezett, és a szakutasítást valamint az intézkedést – melyeket összefoglalóan belső rendelkezéseknek nevezünk – a honvédelmi miniszter részleteiben is szabályozta.¹¹ Rendelkezésre áll tehát három olyan eszköz, melyek alkalmazásaival a katonai mindennapi tevékenysége szabályozható. De ki, mikor, melyiket, és hogyan kötelesek használni ezeket az eszközöket? A válasz megadásához szükséges egy új fogalom, a kiadmányozási jog tisztázása.

A **kiadmányozási jog**, a parancs, a belső rendelkezések kiadásának, valamint a különféle határozatok és egyéb feladat-szabást vagy tájékoztatást (körlevél, körözvény, leirat, stb.) tartalmazó ügyiratok aláírásának joga, annak címzettjétől függetlenül. Nem összetévesztendő ez a jog a *kiadványozási joggal*, mert ez az irodalmi vagy egyéb művek írott formában történő megjelenítésére vonatkozik.

A feltett kérdésekre az alábbi összefoglalással adható válasz:

7 A jogi szaknyelv ezeket az eszközöket pszeudonormáknak nevezi.

8 60/1992 (XI. 17.) AB határozat a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény egyes, az állam központi szervei által kibocsátandó jogi iránymutatások gyakorlatának alkotmányellenességéről.

9 A törvény és a rendelet összefoglaló neve a jogszabály. Az állami irányítás egyéb jogi eszközei: határozat, a miniszteri utasítás és a jogi iránymutatás. A jogi iránymutatásba tartozik az Országgyűlés, a köztársasági elnök és a Kormány, valamint miniszter és országos hatáskörű szerv vezetője által kiadható irányelv és elvi állásfoglalás. Miniszter és országos hatáskörű szerv vezetője az irányelven kívül még tájékoztatót is kiadhat.

10 A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 105. § – 113. §

11 A Magyar Honvédség belső rendelkezései kiadásának és a szakirányítás rendjéről szóló 119/2007. (HK 20.) HM utasítás

Melyik eszközt?	Mikor?	Hogyan?	Ki?
parancs	egyedi, meg nem ismételt feladat végrehajtásakor; bizonyos esetben egyedi döntéseknél	szóban és/vagy írásban	szolgálati előljáró; feljebbvaló;
szakutasítás	az MH egészére kiterjedő, illetve egy-egy szakterület alapvető szabályainak megállapításakor;	írásban	HM államtitkára, kabinetfőnöke, szakállamtitkára; HM Honvéd Vezérkar főnöke;
intézkedés	Egyes rendszeresen ismétlődő tevékenységek végrehajtására; különböző eljárások szabályozására; az állomány mindennapi tevékenységének általános szabályozásakor;	írásban	HM államtitkára, kabinetfőnöke, szakállamtitkára; HM Honvéd Vezérkar főnöke; önálló állománytáblás/munkaköri jegyzékes szervezet állományilletékes parancsnoka/vezetője;

A belső rendelkezések kiadásának joga olyan speciális jogkör, melynek gyakorlását jogszabály és az állami irányítás egyéb jogi eszközein kívül más norma nem szabályozza. Kogens szabályai¹² miatt e jogkör alkalmazása során csak a hatáskörrel felruházott személyek tehetik meg, hogy belső rendelkezéseket adjanak ki.

Jogkör, hatáskör és a még nem említett illetékesség. Három olyan jogintézmény melyek átszövik mindennapjaink feladatvégrehajtását, és amelyek tartamának pontos ismerete nélkül irányítani, vezetni nem lehet. A tartamuk bemutatását azzal kell kezdenem, hogy a háromból a gyakorlatban csak a hatáskört és az illetékességet használjuk. A jogkörrel kapcsolatban több jogelméleti meghatározás ismert, melyekből kettőt említek meg. Az egyik szerint a jogkör és a hatáskör lényegében ugyan az, tehát ezeket használhatjuk egymás szinonimájaként is. A

másik szerint (melyet én alapul fogadok el) a jogkör általánosságban foglalja magába a jogokat, lehetőségeket, kötelezettségeket, és ezek konkrét megjelenési formái a hatáskör és az illetékesség. Ez alapján tehát a jogkör inkább csak jogdogmatikai fogalom, ezért ajánlatosabb – a mindennapok során – inkább a konkrét hatáskör és illetékesség használata. A hatáskör azt mutatja meg, hogy egy adott esetben (feladat-végrehajtás során) kinek milyen konkrét – vagy pontosabban: kötelező – eljárási kötelezettsége van, és e kötelezettség milyen vezetés-irányítási eszközben jelenik (jelenhet) meg. Tehát a szolgálati előljáró hatáskörében parancsot, vagy adott esetben intézkedést adhat ki. Azt, hogy a kiadott parancs vagy intézkedésben foglaltakat kiknek kell végrehajtani azt az illetékesség adja meg. Az illetékesség az azonos hatáskör esetén azt adja meg, hogy ki az akinek kötelessége eljárni. Egy példával megvilágítva, minden állományilletékes parancsnoknak van fenyítő hatásköre. Ebben azonos a parancsnokok hatásköre.¹³ Ez

12 Kogens szabályozás alatt azt kell érteni, hogy az adott szabálytól való eltérés tiltott. Csak annyit, csak azt és csak annak lehet (vagy kell!) az adott magatartást tanúsítani, melyet az adott szabály előír.

13 Az azonosság csak az azonos szintű katonai egységek vonatkozásában igaz.

a hatáskör azonban csak az illetékességébe, azaz az *állományilletékességébe* tartozó katonákkal szemben alkalmazható. A hatáskör tehát a ki, és a melyik eszközre, az illetékesség pedig a hogyan és a mikor kérdésekre adja meg a választ. A hatályos szabályozás szerint belső rendelkezést a HM államtitkára, a HM kabinetfőnöke, a HM szakállamtitkára, a HM Honvéd Vezérkar főnöke, az önálló állománytáblával rendelkező katonai szervezetek állományilletékes parancsnokai adhatnak ki.

Az MH ÖHP mindennapjainak vezetési eszköze a **parancs** és az **intézkedés**. Első ránézésre e két eszközből könnyűnek tűnik a megfelelő kiválasztása és alkalmazása. A kiválasztás valóban nem bonyolult, mert csak azt kell eldönteni, hogy egyszeri, tulajdonképpen megismételhetetlen, vagy rendszeresen ismétlődő tevékenység végrehajtását akarjuk-e szabályozni, előírni. A kiválasztás előtt azonban kellően át kell gondolni a szabályozás szükségességét. Óvatosan kell bánni a belső rendelkezések alkalmazásával. Nem kell sok, és egy adott terület túlszabályozottá és pontosan e miatt – paradox módon – szabályozatlanná válik (válhat). Sajnos, napjainkat a túlszabályozottság jellemzi. Minden vezetési szint – talán a szervezetben betöltött, betölteni kívánt „önfontosság” bizonyítása céljából – újabb és újabb vezetési eszköz alkalmazásával jeleníti meg a parancsnoki akaratot, melyet vagy nem abban a formában kellene megjeleníteni, vagy már szabályozott („a parancsnoki akar jelen van”) az adott terület. Ennek elkerülése okán kell minden esetben a kiadmányozásra jogosult előzetes döntése a belső rendelkezés kiadásra vonatkozóan. Előzetesen – írásban – javaslatot kell tenni a szabályozás szükségességéről,

annak szakmai és jogi alapjairól, az esetleges költségkihatásokról, a humán erőforrás szükségletről, valamint a szabályozásban érintett feladat végrehajtásának esetleges akadályairól. Az előzetes javaslattevő lesz a főkidolgozó. Az előzetes javaslat megtétele abban az esetben mellőzhető, ha a rendelkezés sürgős kiadásához rendkívüli érdek fűződik, és erről a szakmai kidolgozó felelősségteljesen döntött, és ezt a kiadmányozásra jogosult írásban engedélyezte. A kiválasztás és az engedélyező döntés után jön azonban a nehezebb feladat: az eszköz tartalommal való megtöltése, a szövegtervezet elkészítése, valamint a vezetésirányítási rendbe való beillesztése. Ezek olyan feladatok, mely speciális ismereteket követelnek meg. Egyrészt speciális ismeret szükséges az eszköz tartalommal való megtöltéséhez, valamint annak formai, tartami, és rendszertani elhelyezéséhez.

A parancsnoki akaratnak valamilyen formában meg kell jelennie az alárendelt előtt annak érdekében, hogy az tudja, mit vár el tőle a parancsnoka. A hangsúlyt azonban a parancsnoki akarat megnyilvánulására kell tenni. Önmagában az akarat megléte és annak végrehajtási igénye kevés, mivel a megnyilvánult akaratnak kell mindenki – de legalábbis a címzeteknek – számára egyértelműnek, végrehajthatónak lennie. A túlszabályozottság következménye, hogy szinte mindent végre lehet hajtani, hajtatni, és szinte minden végrehajtást, végrehajtatást meg lehet tagadni. Mindezt jogszerűen, a felelősre vonás következménye nélkül. Hogyan lehet ez? E szabályozási versenyben az együttműködés, együttgondolkodás, a „szabályos szabályozás” hiánya miatt, szinte valamennyi belső rendelkezés jogi hiányosságokkal terhelt

kerül(t) létrehozásra. A kisebb–nagyobb hiányosságok következménye vagy „csak” alkalmazási problémát vet(het) fel, de a súlyosabb fogyatékoságok rögtön az eszköz érvényességét¹⁴ kérdőjelez(het)ji meg. Lásuk be, a legtisztább parancsnoki akarat is elhomályosul és meggyengül, ha az, az arra alkalmatlan eszközben jelenik meg az alárendeltek előtt.

14 Bármilyen normatíva akkor éri el a szabályozási célját, ha érvényes. Ennek feltétele, hogy a normatívát az hozza létre, aki ezt hatáskörében megteheti, és olyan eljárásban mely a normatíva meghozatalára vonatkozik. Érvénytelen a semmis és a sikeresen megtámadott normatíva. Semmis az, amelyik jogszába, vagy egyéb szabályba ütközik.

A parancsnoki akarat torzulásmentes megnyilvánulási és végrehajtási (végrehajthatósági) követelménynek való megfelelés érdekében, legalább két szolgáltatnak kell szorosan együttműködni: a főkidolgozónak, valamint a belső rendelkezés tartami és rendszertani követelményeiért felelősséget vállaló jogi és igazgatási szolgáltatnak. E két felelősség közös vállalása és együttes gyakorlása fejtheti ki azt a hatást, hogy a parancsnoki akarat úgy valósuljon meg, hogy mindeközben nem sérüljön a szabályozási rend, a vezetés-irányítási eszközökbe vetett feltétlen bizalom, ami alapfeltétele a katonai alá-fölrendeltségi rendszer, s ezáltal a fegyelem fenntartásának.

ORGOVÁN CSABA ALEZREDES: AZ ELMARADT DEVIZAJÁRANDÓSÁGOK KIFIZETÉSÉVEL KAPCSOLATOS SZEMÉLYÜGYI MUNKA TAPASZTALATAI

2008. március 20-án az Alkotmánybíróság meghozta a sokak által várt 33/2008 számú határozatát. Mint az többek előtt ismeretes, a döntést jónéhány peres ügy előzte meg, melyeken jellemző módon a katonák beadványaira a bíróságok ellentétes ítéleteket hoztak. Ezt követően azonban az Alkotmánybíróság döntéséig felfüggesztett peres ügyeket sorra nyerték meg a katonák.

Miről is döntött az Alkotmánybíróság? 2004. november 8-án került kihirdetésre a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség tartós vagy ideiglenes külföldi szolgálatot teljesítő, valamint külföldi tanulmányokat folytató tagjai ellátásáról szóló 28/2004 HM rendelet (**a továbbiakban: Rendelet**). Aki valaha is teljesített külföldi szolgálatot, vagy foglalkozott ezzel a témával, tudja, hogy ez az a bizonyos ellátási rendelet, melyben rögzítve vannak – többek között - a külföldi szolgálatot teljesítő katonák alapvető járandóságai. A Rendelet 2. számú mellékletében került meghatározásra a külföldi szolgálatot teljesítő katonák alap-devizaellátmányának összege. Mint ismeretes, a devizaellátmány megállapítása akkoriban úgy történt, hogy a beosztáshoz rendszeresített rendfokozathoz meghatározott devizaellátmányon kívül, az adott misszió veszélyességi fokozatához igazodó devizaellátmány-kiegészítésre, valamint bizonyos beosztásokban vezetői devizaellátmány pótlékra is jogosult volt a külföldi

szolgálatot teljesítő katona. A Rendelet kihirdetésekor a 2. számú mellékletben a missziós szolgálatot teljesítő állomány devizaellátmányának pénzneme – a korábbi gyakorlattól eltérően - euróban került meghatározásra¹⁵. Számomra nem világos, hogy devizaellátmány pénznemének egységesen, euróban történő meghatározása csak „egyszerű” adminisztrációs hiba volt, vagy az volt a honvédelmi tárca szándéka, hogy a külföldi szolgálatot teljesítő állomány munkáját egy jelentősebbnek mondható devizaellátmány emeléssel ismerjék el.

A történet szempontjából talán nem is az a fontos, hogy a rendelet kihirdetésekor miért Európában került meghatározásra a devizaellátmány összege, inkább az, hogy a problémát tárcaszinten hogyan kezelték. Nem vagyok jogi szakember, ezért nem az én feladatom annak elemzése, hogy hány eljárási hiba történt a rendelet módosítása során. Megtette ezt helyettem az Alkotmánybíróság, aki a fent említett határozatában kimondta, hogy a Rendelet – jóllehet az Alkotmánybírósági határozat meghozatalakor már nem is volt hatályban – még mindig az eredetileg kiadott formájában érvényes. A Magyar Közlöny 2004/186 szá-

15 A Rendelet hatályba lépése előtt, minden egyes misszióra más és más HM utasításban került meghatározásra a devizaellátmány, mely lehetett EUR, vagy USD.

mában megjelent helyesbítéshez joghatás nem fűződik, így az alapdeviza-ellátmány összege nem a helyesbítés szerinti USD/hó, hanem az eredetileg megjelent EUR/hó. Az előzőeknek pedig az a következménye, hogy a 2004. szeptember 1. és 2007. július 1. közötti időszakban külföldi szolgálatot teljesítő katonák számára a devizaellátmányt a Rendelet 2. számú mellékletében meghatározott összegekkel és USD helyett euróban kellett volna kifizetni.

Az Alkotmánybíróság döntésének kihirdetése után a hír futótűzként terjedt, és az első napokban több telefonhívás is érkezett. A katonák aziránt érdeklődtek, hogy mikor kapják már meg az elmaradt járandóságokat. Jóllehet az Alkotmánybíróság döntéséről időben értesültünk – előjárói állásfoglalás hiányában – a kezdetekben elég nagy bizonytalanság volt tapasztalható a kérdés kezelésében. A lavina elindult. Több száz szolgálati panasz és beadvány érkezett a legkülönbözőbb helyekre. Többen az állományilletékes parancsnokokhoz, vagy az MH Összhaderőnemi Parancsnokság **(a továbbiakban: MH ÖHP)** parancsnokához, de voltak olyanok is, akik a honvédelmi miniszterhez fordultak panaszukkal, beadványukkal. Az első néhány hét alatt, április-május hónapban több mint 3200 db beadványt regisztráltak kollégáim az MH ÖHP jogi és igazgatási osztályon. Ekkor kezdtük felmérni, hogy mekkora feladattal állunk szemben.

Több szakmai egyeztetést követően, viszonylag rövid idő alatt született meg a döntés, miszerint függetlenül attól, hogy az érintett adott-e be beadványt vagy nem, a honvédelmi tárca minden érintettnek alanyi jogon kifizeti az elmaradt devizajárandóságát, mégpedig kamatostól. A várható költ-

ségek felmérése során arra a következtetésre jutottak a pénzügyes kollégák, hogy az egész ügylet kb. 4-5 milliárd forinttal fogja megterhelni a tárca költségvetését. A számla végösszege még nem ismeretes, hiszen e sorok írásakor éppen csak befejeztük a feladat ránk eső részét, a járandóságok utalása jelenleg is folyamatban van.

Az előjárói döntések megszületése után kezdődött az elmaradt devizaellátmány kifizetésével kapcsolatos tényleges munka. A feladat szabályozása és az egységes végrehajtás érdekében kiadásra került a devizaellátmány különbözet megállapításával és kifizetésével kapcsolatos eljárási rendről szóló 49/2008. (HK 11.) HM utasítás **(a továbbiakban: Utasítás)** valamint egy-egy intézkedés a HM személyügyi főosztályvezetőtől és a HM KPÜ vezérigazgatójától is. Az Utasítás részletesen szabályozta a végrehajtással kapcsolatos teendőket és meghatározta, hogy a feladatot alapvetően az MH Műveleti Központnak és az MH ÖHP-nak kell végrehajtania. Az Utasításban foglaltak szerint a munka nagyobb része ránk hárult, hiszen az MH ÖHP hatáskörébe utalták a korábban a honvédelmi miniszter, az MH szárazföldi parancsnok, az MH légi erő parancsnok, valamint az MH ÖHP parancsnok által készített határozatok, parancsok feldolgozását és az új devizaellátmány-különbözet megállapításáról szóló parancsok elkészítését. A kezdetekben az érintett állomány létszámát kb. 4-5000 főre becsültük. A feladat mindenoldalú koordinációját, mint az MH ÖHP személyügyi főnökség külszolgálati munkacsoportja vezetőjének, nekem határozták meg.

Az Utasítás meghatározta továbbá az igényjogosultak körét is, melyet így utólag ismételtelen tisztázni szeretnék. Mint már

korábban említettem, devizaellátmány-különbözetre az lehetett jogosult aki a Rendelet hatálya alatt (2004. szeptember 1- 2007. július 1 között) béketámogató műveletben külföldi szolgálatot teljesített. Fontos megjegyezni, hogy a kulcsszó az előző mondatban a „béketámogató művelet” ennél fogva nem jogosult devizaellátmánykülönbözetre, aki három vagy négy évet töltött el külföldön nemzeti vagy NATO beosztásban, kivéve, ha külföldi szolgálata alatt 2005. január 1-jét követően műveleti területre került vezénylésre.

Nem volt megállapítható továbbá devizaellátmánykülönbözetre való jogosultság azon érintettek esetében sem, akik a külföldi szolgálatukat Irakban és Afganisztánban 2005. január 31. előtt kezdték meg, külföldi szolgálatuk befejezésének időpontjáig (az esetleges hosszabbítást is ideértve). Az eddigi tapasztalatok szerint elég sok félreértés volt még a rendelet hatályát érintően, ezért szeretném leszögezni, hogy kizárólag azok részére került megállapításra devizaellátmány-különbözet, akik külföldi szolgálatukat 2007. július 1. előtt kezdték meg, függetlenül attól, hogy a parancs mikor került aláírásra, vagy mikor folytatták le a személyi beszélgetést. Azok is megkapták a devizaellátmány-különbözetet, akik külföldi szolgálatukat 2004. szeptember 1. előtt kezdték meg, de külföldi szolgálatuk áthúzódott a Rendelet hatálybalépése utáni időszakra. Ebben az utóbbi esetben a devizaellátmány-különbözet kifizetésére csak a szeptember 1-jét követő időszaktól kerülhetett sor, függetlenül attól, hogy az érintett külföldi szolgálatát mikor kezdte meg.

Az Utasításban foglaltaknak megfelelően a két hatáskörrel rendelkező szervezetnek – a MH Katonai Igazgatási és Adatfel-

dolgozó Központ által kiadott mintaparancs szerint – ki kellett adnia a devizaellátmány módosításával kapcsolatos új parancsokat, melyek többek között tartalmazták az alábbi adatokat:

- az eredeti kihelyező parancs, vagy határozat számát;
- a külföldi szolgálat időtartamát;
- az érintett személyi adatait és külföldi szolgálat alatt betöltött beosztásának adatait;
- a módosított devizaellátmány összegét.

A parancsok elkészítése egyszerű lett volna, ha rendelkezünk a parancskészítéshez szükséges adatokkal. Régi hiányosság azonban, hogy - jóllehet már több mint tíz éve teljesítenek katonáink folyamatosan külföldi szolgálatot - nem alakítottuk ki a külföldi szolgálatot teljesített állomány nyilvántartáshoz szükséges adatbázisunkat, jóllehet ez minden bizonnyal hasznos lett volna, és nemcsak ennek a feladatnak a végrehajtása során. További probléma, hogy a HM fejezet költségvetés gazdálkodási információs rendszerből (KGIR) a szükséges adatoknak csak egy része volt kinyerhető. A fentiek tükrében nyilvánvalóvá vált, hogy a parancsokat csak úgy tudjuk elkészíteni, ha a hatáskörünkbe tartozó, az érintett időszakban keletkezett valamennyi határozatot és parancsot újra elővesszük és létrehozuk a magunk adatbázisát. Első lépésként tehát meg kellett keresnünk az irattárakban lévő külföldi szolgálattal kapcsolatos parancsokat, határozatokat, majd a szükséges adatállományt be kellett gépelni az általunk kialakított adatbázisba. Itt kell azonban megjegyezni, hogy a pénzügyi szolgálat rendelkezésünkre bocsátotta saját adatbázisát, mely egyfajta kontrollként segítette a munkánkat, azonban a parancs-

készítéshez szükséges adatoknak csak egy része volt benne megtalálható.

A feladat nagyságának felmérése után nyilvánvalóvá vált, hogy hosszantartó és több embert igénylő munkáról van szó, amihez az MH ÖHP személyügyi főnökség meglévő állományból nem lehet embereket elvonni, mert azzal veszélyeztetnénk a szervezet napi működőképességét. A feladat végrehajtása érdekében – az Utasításban biztosított létszámkereten belül – határozott időre 4 fő közalkalmazott került felvételre. Közülük egy fő az MH ÖHP jogi és igazgatási osztály, három fő pedig az MH ÖHP személyügyi főnökség munkáját segítette.

Ezt követően láttunk neki az infrastrukturális feltételek (iroda, irodabútorok, számítógép, nyomtató) megteremtéséhez. Mire a munkavégzéshez szükséges valamennyi feltételt biztosítani tudtuk, és az új munkatársak felvétele is befejeződött, már július közepét írtunk, ami két hetes csúszást jelentett az Utasításban meghatározott határidőhöz képest.

A következő időszakban az új kollégákkal kialakítottuk az általunk hatékonynak tartott munkamódszereket. Mint azt már említettem, első lépésként az érintett időszakban a külföldi szolgálattal kapcsolatban keletkezett parancsokat és határozatokat kellett összegyűjtenünk, majd az adatokat felvinni az általunk kialakított adatbázisba. A munka sziszifuszinak tűnt. Kollégáim nap, mint nap több száz oldalnyi parancsot néztek át és napi nyolc órán keresztül folyamatosan rögzítették az adatokat. Ez volt a munka kevésbé látványos, ám annál fontosabb része, amire „ráment” a július hónap és az augusztus nagy része. Az volt a koncepciónk, ha sikerül egy megbízható adatbázist összeállítani, a parancskészítés

már nem lesz probléma. Joggal kérdezheti az olvasó, hogy mi tartott ilyen sokáig?

Nos, a parancsok feldolgozása közben – nem teljesen váratlanul – számos problémával találkoztunk, aminek megoldása csak komoly kutatómunkával volt megoldható. Nem beszélve arról a problémáról, hogy a pénzügyi adatbázisban lévő, a valós kifizetésekről szóló adatok sok esetben nem egyeztek meg a parancsokban, határozatokban rögzített adatokkal. Ezekre a gondokra a parancsok ellenjegyzése során derült fény, a pénzügyi szolgálat ugyanis nem jegyezte ellen azokat a parancsokat, melyben a devizaellátmány összegére, vagy a külföldi szolgálat időtartamára vonatkozó adatok nem egyeztek meg a saját adatbázisukkal. Több év távlatából nehéz megítélni, hogy ki hibázott és miért voltak eltérések a két „rendszer” adatai között. Ha minden jól működött volna, a valós kifizetéseknek egyezni kellett volna a parancsokban, határozatokban lévő adatokkal, és igaz ez fordítva is. A mi véleményünk az volt, hogy jogszerűen csak arra az időtartamra lehet a devizaellátmány-különbözetet megállapítani, amit parancsban, határozatban rögzített adattal alá tudunk támasztani. A pénzügyi szolgálat viszont ragaszkodott a saját adatbázisához, és a problémás parancsokat hosszú ideig továbbra sem jegyezte ellen, így azok jóváhagyására nem kerülhetett sor. A vitát az előljáró döntötte el, mégpedig úgy, hogy a parancsokban, határozatokban rögzítetteket kell irányadóknak tekinteni. Mindezek ismeretében talán több kolléga számára érthetővé vált, hogy miért kapták meg egy kicsit később a parancsaikat, mint a velük egy misszióban szolgáló társaik.

Közben készítettük a parancsokat megállás nélkül, szombaton, vasárnap is. Szá-

molgattuk, mennyi lehet még hátra, készen leszünk-e határidőre? Szeptember közepére jutottunk el odáig, hogy ki tudtuk adni az első ellenjegyzett, jóváhagyott parancsokat. Sajnos már ekkor látszott, hiába készítjük el az október 31-i határidőig a parancsokat, nem tartható a határidő és az állomány nagy része nem fogja tudni visszaküldeni a kitöltött Adatlapokat a pénzügyi szolgálathoz az Utasításban meghatározott határidőig, 2008. november 15-ig. A késedelem egyik fő oka az ellenjegyzésre felterjesztett parancsok viszonylag hosszú átfutási ideje volt. A másik probléma, hogy figyelembe véve egyébként is leterhelt vezetőink elfoglaltságát, nem lehetett egyszerű az esetenként felgyülemlett heti több százszor hárompéldányos parancshalmaz aláírása. A másik késedelemet okozó probléma azoknak az eltéréseknek a tisztázása volt, melyek a pénzügyi és a személyügyi adatbázis között mutatkoztak. Novemberben felgyorsultak az események, gyorsabb ütemben haladt az ellenjegyzés és volt olyan hét, amikor 7-800 parancsot dolgoztunk fel (írtattunk alá, iktattunk és postáztuk ki).

Amit lehetett „gépesítettük” de a munkafolyamatok nagy része akkor már manuális és időigényes volt. Sajnos nem lehet számítógéppel megoldani a parancsok aláírását és a postázást sem. Probléma mégsem a kétkezi munkával volt, hiszen ha szükséges volt, a fél Személyügyi Főnökség lapokat hajtogatott a borítékokba, címkézte a parancsokat, vagy írta az iktatókönyvet (ezúton is köszönet érte).

Az idő előrehaladtával egyre feszültebbé vált a hangulat és egyre nagyobb lett a nyomás az érintett állomány részéről. Értethető módon a katonákat két dolog érdekelt: mikor kapják meg a parancsaikat és kifi-

zetik-e a járandóságukat karácsonyra? Nem tudom megállni, hogy ne szóljak a Honvédelmi Minisztérium weblapján futó „Párbeszéd” lapon megjelent bántó, esetenként rosszindulatú megjegyzésekről, melyekkel munkánkat illették. Én úgy érzem, mindent megtettünk a feladat sikeres végrehajtása érdekében mégis csak december végére sikerült valamennyi (több mint 4400) parancsot aláírni és kipostázni az érintettek részére. Ezzel a feladat ránk eső, nagyobb részét befejeztük. A pénzügyi szolgálat munkatársai ezidő alatt Kaposváron folyamatosan számfejtették a devizaellátmánykülönbözeteket és december 31-ig 4000 fő részére átutalták az elmaradt járandóságokat. A következő időszak egyik fő feladata a tanulságok levonása és a szükséges módosítások végrehajtása lesz.

Összességében a devizaellátmánykülönbözlet megállapításával és kifizetésével kapcsolatos személyügyi tevékenységgel összefüggően az alábbi főbb problémákat, hiányosságokat látom:

- Ez a feladat is rávilágított arra a problémára, hogy szükség van egy átfogó külszolgálati adatbázis kialakítására fenntartására és folyamatos karbantartására. Az adatbázisban nyilván kellene tartani, hogy ki, mikor, hol, milyen beosztásban teljesített külföldi szolgálatot. A KGIR rendszer jelenlegi formájában alkalmatlan arra, hogy a fenti funkcióknak megfeleljen. A jövőbeni fejlesztés során a rendszert fel kell készíteni arra, hogy átfogó szolgáltatásokat tudjon nyújtani a külföldi szolgálattal kapcsolatban is. Addig is - az MH ÖHP által vezetett missziókra vonatkozóan - saját erőnkől megpróbáljuk kialakítani és folyamatosan karbantartani ezt az adatbázist.

- Az Utasítás a feladat végrehajtást gyakorlatilag két részre osztotta, egyrészt a személyügyi, és a pénzügyi szolgálat között, másrészt az MH ÖHP és a MH Műveleti Központ között. Az érintett állomány szempontjából sokkal „ügyfél barátabb” lett volna, ha a feladatok végrehajtására egy munkacsoportot hoznak létre valamennyi érintett szervezet bevonásával. Lényegesen csökkenthető lett volna a szervezetek közötti átfutási idő, és elkerülhető lett volna az esetlegesen elvégzett párhuzamos munka is, valamint az érintettek egy helyen kap-
tak volna választ valamennyi felmerült kérdésükre.
 - A külföldi szolgálattal kapcsolatban készített parancsok és határozatok nem egységesek, esetenként pontatlan és egymásnak ellentmondó adatot tartalmaztak. A megoldás ismét csak a KGIR rendszer fejlesztése és alkalmazása lenne a parancskészítések során is.
- Végezetül szeretnék köszönetet mondani valamennyi közvetlen munkatársamnak az elvégzett munkáért, a lelkesedésért és a kitartásért.

MOLNÁRNÉ LÁSZLÓ ANDREA KÖZALKALMAZOTT: A DOKTRINÁLIS SZAKTERÜLET KAPCSOLÓDÁSA A HUMÁN TUDOMÁNYOKKAL (I. RÉSZ: TERMINOLÓGIA¹⁶)

A változó világ, a permanens átalakulások, az új kihívások, az eddig ismeretlen feladatok, a NATO egységesítési törekvései, illetve ezek bevezetése számos olyan ismerettel bővíti a hadtudományt, aminek közzététele nélkülözhetetlen. A különböző műfajú kiadványok megjelenésének koordinációját a MH Összhaderőnemi Parancsnokság (a továbbiakban: MH ÖHP) haderőtervezési főnökség doktrinális blokkja végzi. A doktrinális szakterület feladata és lehetőségei nem fejeződnek be az adminisztrációs kötelességek teljesítésével, a kiadvány-tervek a MH Geoinformációs Szolgálathoz (a továbbiakban: MH GEOSZ) jutatásával, estelegesen az éves tervek elkészítésével, hanem megvan a potenciális esély arra, hogy a doktrinális szakterület egyéb humán tudományi módszerek és kutatások interakciós övezetévé váljon. Tekintettel arra, hogy az összes MH-t érintő új információ, szabályozás csomópontja ezen a szakterületen van, így a doktrinális blokk sokoldalú tudományos kihívásokkal teli nyelvészeti alkotóteret is jelent. Ez annál is inkább kívánatos lehet, mert sok az olyan összetett és időszerű kérdés, amely releváns szemléletmódot és ahhoz igazított tudományos módszereket igényel.

Az alábbi cikk a doktrinális szakterület terminológiai vonatkozásait hivatott bemutatni, illetve fel kívánja hívni a figyelmet a helyes és egységes terminus¹⁷ használat jelentőségére.

„Fogalmi kavalkád és doktrinális elmaradások miatt gyakran még az is előfordul, hogy azonos nyelvet beszélő katonák csak nehezen és sok magyarázkodás után értik meg egymást.”

Lippai Péter alezredes

1. A TERMINOLÓGIAI KÖVETELMÉNYEKRŐL RÖVIDEN

Az ezredforduló időszakát a gyorsuló fejlődés és az ennek következtében előálló fogalom- és terminusgyarapodás jellemzi. Ebből kifolyólag is a Magyar Honvédség előtt most minimum kettős feladat áll; egyrészt nem elég szakmailag megfelelni, és szakmailag reagálni a NATO elvárásaira,

16 A második rész a fordítástudományi megközelítésekkel, a harmadik pedig a szerkesztési feladatokkal foglalkozik, melyek a folyóirat következő negyedévi számaiban jelenik meg.

17 Vagyis: valamely fogalmat pontosan megjelölő, a tudományban, technikában, művészetben alkalmazott kifejezés, szakszó, műszó.

hanem – másrészt - ezeket a változásokat egy tudatosan kialakított nyelverterezési folyamat eredményeképpen létrehozott szakszókincsbe kell tömöríteni. A hadtudomány a tudományok közt betöltött presztízshelyzetéből adódóan sem engedheti meg magának, hogy csak a szakmai kihívásoknak feleljen meg, hanem a munka közben született szakszavaknak is illeszkednie kell a tudományos terminológia rendszerbe, figyelembe kell vennie a terminológiai alaptörvényeket, amit egyfelől a tudományos igényesség, másrészt pedig a későbbiekben történő kutathatóság is indokol.

Mielőtt elemezném hadtudományban jelenleg használatban lévő terminusokat, - természetesen a teljesség igénye nélkül - szükségszerűnek tartom a terminusokkal szemben állított alapkövetelmények bemutatását. A terminus legyen:

- 1) szabatos, egyértelmű;
- 2) kontextusfüggetlen;
- 3) rövid, egyszerű;
- 4) szemléletes;
- 5) magyaros;
- 6) szinonimamentes;
- 7) egyöntetű;
- 8) állandó;
- 9) fordítható.

A szakszó csak egy meghatározott fogalmat fejezhet ki, a fogalomnak pontosan meg kell felelnie, és találónak kell lennie. A kontextusfüggetlenség biztosítja a szakszöveg gazdaságosságát, a félreérthetetlenséget. Formai követelményeknek való megfelelés követelménye a rövideg és egyszerűség. A hosszú több szavas terminusokat nehéz megjegyezni, alkalmazni, ragozni. Fontos, hogy a terminus legyen alkalmas a mondatalkotásra, ne legyen szövegidegen. Ugyanakkor nemcsak a terminusnak kell

rövidnek lennie, hanem a szakszóval kifejezett fogalom meghatározó jegyeinek is véges számúnak kell lennie. A szemléletessége révén egy szakszó el tudja képzelteni a jelölt fogalmat. A magyarosság garantálja, hogy a szakszó megfelel a magyar nyelv törvényeinek, szabályainak, szellemének.

Ennél a pontnál szükségszerűnek tűnik egy kis nyelvművelési kitérőt tenni. Ma a legtöbbben a magyarosság követelményét tekintik irányadónak, és törekszenek minden szakszó feltétlen magyarra fordítására. Ezzel kapcsolatosan kétféle nézet terjedt el, az egyik szerint ez a helyes megközelítés, és valóban minden szakszónak meg kell találni a magyar megfelelőjét. Ezzel ellentétben a liberálisabb irány azt vallja, hogy csak arra kell törekedni, hogy a le nem fordított terminus illeszkedjen a magyar helyesíráshoz, hangrendi törvényekhez, hiszen a szókincs gyarapodásának az idegen szavak átvétele is egy lehetséges módja. Ennek alapján lett a „*file*”-ből „*fájl*”, a „*laser*”-ből „*lézer*”, sőt néha látni, hogy az „*email*” kezd „*ímél*”-lé formálódni. Ezt a nézetet alátámasztva szokták felhozni a latinból átvett iskolával kapcsolatos szavainkat, vagy a török eredetű kávé, amely szavakat ma már senki nem érez idegennek.

A szinonimamentesség azt igyekszik előírni, hogy a terminus önmagával legyen azonos, egy fogalmat mindig ugyanazzal a szakszóval kell jelölni. Ennek a jelentőségére részletesebben lent még kitérek. Az egyöntetűségekre való törekvés következményeként az összetartozó fogalmakat kifejező terminusok rokonsága a nyelvtani hasonlóságukban is megjelenik. Az állandóság garantálja azt, hogy a kifejezés nem változzon meg, ne bővüljön önkényesen. Ez elengedhetetlen követelmény, azonban csak rövid időre teljesülhet az állandó, lassan kö-

vethetetlen változások miatt. A tudomány fejlődése, illetve a szövetségbe tömörülés, a kooperáció követelménye globális munkamegosztást igényel. Mindezek ellenére a nemzetközi koncepció a nemzetközi egységesítés helyett a sokoldalú fordítást támogatja, és helyezi előtérbe. Emiatt vált a könnyen fordíthatóság elementáris követelménnyé egy terminus esetében.

2. PÉLDÁK

A TERMINOLÓGIAI KÖVETELMÉNYEK MEGSZEGÉSÉRE

A fenti felsorolásban megadtam azt az ideális külső és belső megjelenési formát, aminek egy tökéletesen megalkotott szakszónak meg kell felelnie. Természetesen nincs olyan tudomány, aminek minden terminusa adekvát módon eleget tud tenni ezeknek a kitételeknek, talán még maga a nyelvtudomány is vét ebben hibát annak ellenére, hogy ő hangsúlyosan felelős a terminusalkotásért.

AZ alábbiakban be kívánok mutatni olyan hadtudományi szakszavakat, amelyek nem felelnek meg a fenti normáknak. Hangsúlyoznom kell, hogy jelen esetben nem kívánok az angolból átvett fordítások helytelenségével foglalkozni, tekintettel arra, hogy a fordítástudományi megközelítés egy következő cikk témája lesz.

Vegyünk először példákat magáról a doktrinális szakterületről. Elemezzük mindenekelőtt magát a „*doktrinális*” szót. Nem kell komoly nyelvtudományi háttértudás ahhoz, hogy megállapítsuk a doktrinális szó a doktrína szavunkból származik. Ebből arra lehetne következtetni a fenti terminológiai ismertető után, hogy a doktrinális szakterület doktrínákkal foglalkozik, akár írás, akár más egyéb szinten. Holott ez a szakterület a

legritkább esetben találkozik doktrínákkal, sokkal gyakrabban más egyéb főnökségi kiadványokkal (kézikönyvek, segédletek, utasítások, stb.). Ebből azt a konzekvenciát lehet levonni, hogy a doktrinális szó használata restriktív, leszűkítő, a jelentése nem fedi teljes mértékben azt a munkaterületet, amilyen munkával a szakterület ténylegesen foglalkozik. A doktrínák csak egy szelétét alkotják annak a korpusznak, ami a doktrinális szakterületen megjelenik.

Ebben a szöszerkezetben a doktrinális szó jelentése nem fedi le teljes mértékben azt a munkafolyamatot, amivel a szakterület foglalkozik. Ezzel szemben a „doktrinális vázlat” terminus még félrevezető is, hiszen ez a vázlat tevékenységeket, rutinjelzéseket tartalmaz, míg a doktrína elveket, elképzeléseket fogalmaz meg részletes tevékenységleírás nélkül. Ebben az esetben a szemléletesség, egyértelműség törvénye sérült.

Fentebb említettem a „főnökségi kiadvány” terminusát. Nem haszontalan szemügyre venni más szókapcsolatokat, amelyekben a „főnökségi” melléknév szerepel. Kellő kutatómunka után az alábbiakat találtam: „főnökségi kockázatkezelő”, „főnökségi adminisztrációs feladat”, „főnökségi biztosítás”, „főnökségi IMR táblázat”. Ezeket elemezve arra a következtetésre jutunk, hogy a főnevek előtt szereplő „főnökségi” jelző abban a jelentésben áll, a főnökségre vonatkozó, főnökségen folyó, mindenképpen a főnökséggel kapcsolatba hozható. Ezzel ellentétben a „főnökségi kiadvány”-t nem feltétlen főnökség írja, - annál is inkább, hogy minden főnökségi kiadványon ott szerepel, hogy a „Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság Kiadványa” felirat, - annak tartalma nemcsak egy főnökségre vonatkozik. Ergo ennek a ter-

minusnak az esetében ugyanolyan restriktív (korlátozó, leszűkítő) jelenséggel állunk szemben, mint a „doktrinális szakterület” esetében. (A „főnökségi kiadvány” terminus léte némiképp magyarázható. Megmaradt az átszervezés előtti főnökségek időszakából, amikor a főnökségek valóban rájuk vonatkozó kiadványokat adtak ki. A terminus megmaradása azonban nemcsak, hogy korlátozó értelművé, hanem elavulttá is teszi olyan szakszóval állunk itt szemben, ami nem követte a változások pergő lendületét.)

A „magyaros, rövid, egyszerű” kritériumát sérti meg az alábbi térkép elnevezés: „szabvány műszeres indulási eljárás térkép”. Nem kérdéses, hogy ezt a ragozatlan szavakkal képzett jelzős szerkezetű szakszót nehéz mondatba foglalni, ragozni, de még memorizálni is.

Óvatosan kell kezelni azokat a terminusokat is, ahol látszólag melléknevek funkcionálnak jelzőként. Pl. a „Különleges támogató gyalogos erők” szakszóban nyilván minden melléknév az erőket akarja jellemezni, de vessző nélkül használva őket olybá tűnhet, mintha a támogató lenne különleges az erő pedig gyalogos. Ebben az esetben nagyon messze került egymástól a „különleges” és az „erő” szó, így már csak a nagyon hozzáértő szakemberek képesek arra, hogy kellő szakmai háttérrel összekapcsolják e két szót, továbbá a „támogató” és a „gyalogos” szavakat ezek jelzőjeként értsék.

Nemcsak ebben az összefüggésben érdemes megvizsgálni ezt a terminust, hanem össze lehet vetni egy másik szintén különleges műveleti szakszóval is a „különleges műveleti repülő erők”-kel („különleges műveleti repülőerők” – néhol egybe, esetenként különírvá). Ennek a két szakszónak a képzésében egyértelműen kimutatható az egy-

öntetőség törvényének megsértése. Mind a két esetben arról van szó, hogy a különleges műveleti erőket valamilyen módon támogatja egy másik erő, ennek ellenére különböző metódust, koncepciót használtak a terminusalkotáshoz. Jóllehet a két szakszó annak kifejezésére született, hogy a különleges műveleti erőket támogatja egy gyalogos és egy repülő erő. Ilyen esetben célszerű lenne ugyanazokat a szavakat használni a terminusalkotás során, annyi különbségtétellel, hogy az egyikben a gyalogos, a másikban a repülő szavakat használni a képzés során. (pl.: különleges műveleti repülő erők, vs. különleges műveleti gyalogos erők)

Az eddigi példánk bármilyen terminológiai törekvéseket is sértettek, abban megegyeztek, hogy a melléknevek az utánuk következő főnevek jelzőiként szolgáltak, azt jellemezték. Ez a terminusalkotási hozzáállás azonban nem minden esetben törvényszerű. Vegyük csak szemügyre a „guruló út/gurulót” (néhol egybeírva, néhol különírva) példáját. Az általános háttértudásunknak köszönhetően (és a Gestált-féle kiegészítő mechanizmus miatt¹⁸) tudjuk megkülönböztetni a kétféle melléknévi funkciót, és nem gondoljuk, hogy az utak gurulnak, csak úgy, ahogy könnyedén különbséget teszünk az állólámpa és az olvasólámpa között (az állólámpa áll, de az olvasólámpa nem olvas). Érdemes számba venni azt, hogy a többi eh-

18 Gestált a kutatásai eredményeképpen rájött arra, hogy az emberi agy képes arra, hogy pótolja a hiányzó információkat, vagy a rosszkat helyesbítse és egy közlést/jelet hiányosan/hibásan is helyesen értelmezzen. Pl: az „oxrdoi egytemne mindneki oksó” mondat értelése nem ütközik nagyobb akadályokba annak ellenére, hogy a mondat egyetlen helyesen leírt szót sem tartalmaz.

hez hasonló szókapcsolat, - amiben a melléknév nem az utána következő főnevet jelzi - alkalmas-e a terminusalkotáásra, hiszen túl hosszú az agyban lejátszódó következtetési folyamat, aminek segítségével a terminust helyesen értelmezni tudjuk.

3. A (SZAK)NYELVI SZÉPSÉG

Szeretném itt ezt a gondolatmenetet megszakítani, és visszatérni a terminológiai követelmények közül egyre, a szinonimamentességre.

Abból, ha egy terminus szinonimamentes, egy dolog feltétlen következik: nem lehet elkerülni a szaknyelvi szövegben a szóismétlést, hiszen nincs mivel helyettesíteni. Az iskolában a magyartanárok sok tekintetben sikertelenek a tanítást illetően, azt viszont kelő sulykolás után szinte mindenkinél elérik, hogy megjegyezze a szóismétlés rút nyelvi hiba. Ez a tény igaz is, viszont elfelejtik hozzászólni, hogy ez a megállapítás nagy mértékben műfajfüggő. Egy irodalmi szöveg, vagy egy bármilyen beszámoló valóban unalmas és élvezhetetlen, ha tele van szóismétléssel, és egyben árulkodik az írója szókinccszegegyességéről is. Egy szakszöveg ezzel ellentétben akkor válik élvezhetetlenné, ha írója arra törekszik, hogy szinonimákat használjon a sokszor kulcsszavakként megjelenő terminusokra. A terminus csak abban az esetben tölti be funkcióját, ha nincs szinonimája. Így könnyű memorizálni, egyértelmű és egyöntetű. A szaknyelvi szöveget olvasó szakembert nagyon zavarja az, ha szakszemmel szeretne olvasni egy szöveget, de közben azon kell gondolkodnia, hogy a szöveg írója bizonyos szavakat az esetleges szóismétlés elkerülése miatt cserélget egymással, vagy valóban mást fogalomról beszél.

Találkoztam olyan szakszöveggel ahol a „harctér” és a „harcmező” egy fejezetben belül teljesen követhetetlenül egymást váltogatva szerepelt. Egy irodalmi szövegben alapkövetelmény, hogy amennyiben egy csatajelenetet szeretne leírni az író, akkor legalább két szót használjon arra a területre, ahol maga a csata folyt. Egy szakszöveget azonban félreérthetővé tesz, mert a harctér és a harcmező két külön fogalmat jelent (harctér három dimenziós, harcmező kettő). Az az olvasó, akinek megvan ez a harcászati háttértudása, nem érti: a szerző miért váltogatja a fogalmakat. Csak a szépség kedvéért, vagy szakmai okokból.

Itt adódik a kérdés, hogy mi a szakszó. Számos definíció született már ebben a témakörben, de egyik sem alkalmas arra, hogy kielégítse a teljes precizitás igényét. Egy dolog azonban bizton állítható. Léteznek olyan szavak, amelyek az egyik tudományban szakszóként funkcionálnak, míg a másokban nem. Vegyük erre példának a „parancsol” igét. Amennyiben ezt a szót a hittudományban szeretnék használni például Isten és a választott nép kapcsolatát taglalva, ebben az esetben ez nem szakszó, azaz használhatunk helyette szinonimát. A szövegnek jelentését ugyanis nem változtatja meg, ha a „parancsol” helyett például „utasít”, „kér”, stb. szavakat alkalmazunk. Ezzel ellentétben a hadtudományban a „parancsol” ige szakszónak minősül, minekután komoly és szigorú jogi szabályozása van. Ebben az esetben ez nem helyettesíthető más igékkel.

Összegezve tehát, a szaknyelv akkor szép, ha következetes, ha szinonimamentes és teljes mértékben egyértelmű. Ez a terminológiai szabály felülírja azt a szépirodalmi követelményt, hogy kerülni kell a szóismétlést. Tekintettel a magyar nyelv sajátosságaira – ne-

vezetesen, hogy nincs „it”, vagy „es” semleges nemű személyes névmásunk – nincs más lehetőségünk, minthogy elfogadjuk azt, hogy nem tudunk szóismétlés, néha gyakori szóismétlés nélkül megírni egy szakmai szöveget. Ez természetesen csak a szakszavakra vonatkozik, nem az olyan egyéb „töltelékiszavakra”, ami valóban minden félreértés nélkül helyettesíthető más szóval.¹⁹

ÖSSZEGZÉS

A fenti dolgozatban a teljesség igénye nélkül összegyűjtöttem néhány terminust, nem feltétlen a legextrémebbeket, felhívva a figyelmet a terminusalkotási követelmények figyelmen kívül hagyására. Nem hangsúlyoztam a terminusalkotáskor jelentkező helyesírási következetlenségeket.

A céloom semmiképpen nem az volt, hogy bizonyos tudományterületeket kiemelve azok hibáira ráirányítsam a figyelmet, sokkal inkább az, hogy előtérbe állítsam, azt a tényt, hogy a többi tudományhoz hasonlóan a hadtudományban is jelentkeznek azok a terminológiai problémák, amelyekre más tudományterületeken már felhívták a figyelmet.

Más tudományterületeken is problémát okoz a magyar nyelvű terminológia hiánya, megalapozatlansága, számos szinonima együttélése, alá-, fölé-, mellérendeltségi viszonyok meghatározatlansága. Jelenleg Európa számos országában - pl. Dánia, Hollandia, Lettország, Portugália – országos szinten fogják össze a terminológiai munkálatokat,

ergo tudatos nemzeti nyelvtervezés folyik. Amíg nálunk erre még törekvés sem fedezhető fel, addig a tudományágaknak maguknak kell gondoskodniuk a magas szintű, igényes, alaposan átgondolt terminológiai rendszerek felépítéséről. Meglátásom szerint a főnökségi kiadványok nemcsak a szakmai információk közlésére alkalmasak, hanem a szakmában konvencionálisan elfogadott, de rossz terminusok lecserélésére is. Egy kiadvány alkalmas terepet jelent egy új terminus bevezetésére, kellő szakmai indoklás mellett.

A doktrinális szakterület mindenképp üdvözlendő az effajta törekvéseket, és megad mindenféle segítséget a munka sikerességéhez. Egyfelől szívesen ad elvi és gyakorlati nyelvtudományi információkat a helyes terminus kialakításának követelményeiről, a szakszöveg megírásának alap elvárásairól. Másrészt pedig a magas szinten képzett és szakmailag elismert lektorok biztosításával segít a rossz terminusok lecserélésében, elfogadtatásában, és használatba vételében. Ezzel némiképp enyhíteni lehetne azt a problémát, amire Lippai Péter alezredes úr hívta fel a figyelmet: „...*A szabályszerkesztés előfeltétele a magyar katonai terminológiai és fogalmi rendszer rendbetétele.*”²⁰

Felhasznált irodalom

- Fóris Ágota: Hat terminológiai lecke. 2005. Pécs, Lexikográfiai Kiadó.
- Kis Ádám: Terminusalkotás. In: „*Mindent fordítunk és mindenki fordít.*” (Dobos, Kis et al. szerk.) 2005. Bicske, Szak Kiadó.
- Lippai Péter: A kiképzésről alulnézetben. In: *Sereg Szemle*. VI évf. 3. sz., 2008
- 20 Lippai Péter: Kiképzésről alulnézetben, *Sereg Szemle*, az MH ÖHP szakmai-tudományos folyóirata, Székesfehérvár, 2008./3.

19 A „került” szót érdemes, és lehet is kerülni. (végrehajtásra került, bevezetésre került, elismerésre került stb – kifejezésekből minden félreértés nélkül ki lehet hagyni a „került” szót a főnevet igésítve – végrehajtották, bevezették, elismerték, stb.)

KAZUP TAMÁS TÖRZSŐRMESTER - LIPPAI PÉTER ALEZREDES: A KISALEGYSÉGEK HARCÁSZATI SZI- MULÁCIÓJÁNAK EGY ÚJ ÚTJA: AZ AIRSOFT

Mint hobbisport, az airsoft – az 1970-es évek során Japánban – a kézfegyverek élethű, 1:1-es méretarányú makettjeiből (továbbiakban: replikák) nőtte ki magát. A replikákat kis műanyag golyók kilövésére tették alkalmassá, amely révén lehetővé vált azok alkalmazása különböző taktikai szituációk modellezésére és gyakorlására.

AZ AIRSOFTRÓL ÁLTALÁBAN

A gyártók már nem csak az élethű megjelenítésére törekedtek, de a valós ballisztikai jellemzőkhöz hasonló működésben is komoly előrelépéseket tettek. A folyamatos fejlesztések eredményeként mára a valódi fegyverekkel szinte minden tulajdonságában (tömeg, anyagminőség, kezelés és használat, stb.) azonos replikákat gyártanak. Az airsoft fegyverek típustól, gyártótól és működési elvtől függően ma már 30-70 m-ig teszik lehetővé a pontos, célzott lövések leadását. Ezen kívül szinte már csak abban térnek el a valós fegyverektől, hogy a biztonsági rendszabályokat betartva találat esetén sem okoznak sérülést.

Az airsoft fegyverek e tulajdonságait kihasználva – meghatározott szabályok alapján – kis csoportok kezdtek el egymás ellen „harcolni”. Ma a világban már több millióan hódolnak ennek a hobbinak. Az airsoft fegyverek a „testvérnek” nevezhető paintball fegyverekkel szemben találat esetén nem hagynak nyomot, ezért a találatot magának a „szenvető” félnek kell jeleznie. Ma már ugyan vannak kezdeményezések, hogy az airsoft fegyverekhez is fejlesszenek festéklövedéket, de ezek egyelőre még olyan stádiumban vannak, hogy gyakran okoznak akadályokat a replikák működésében.

A találat „bevállása” megköveteli a résztvevőktől a sportszerűséget, a becsületességet, azaz fejleszti a személyiséget. Az airsoft játék és szórakozás jellege mellett felfedezték közösségformáló és összekovácsoló hatását is. Csakhamar felfigyeltek a benne rejlő lehetőségekre a különböző fegyveres testületek, rendvédelmi szervek és biztonsági cégek is. Az új igényeknek megfelelően a szabályrendszer is egyre inkább a valóság-hű válság- és harchelyzeteket célozva alakult át.

Az airsoft fegyverekkel leginkább erdős-
cserjés, átszegdelt terepen, beépített terü-
leteken – épületek között és épületeken belül
- lehet „harcolni”. Ezek azok a viszonyok,
amelyek mellett a valóságban sem sokkal
nagyobb az átlagos lőtávolság, mint a szim-
ulált küzdelemben. Ilyen viszonyok között
a valós, komplex harc helyzetek szimulálásra
is tökéletesen alkalmas eszközről van szó.

AZ AIRSOFT FEGYVEREK TECHNIKAI LEHETŐSÉGEI

Az airsoft fegyverek a légfegyverek ka-
tegoriájába tartoznak. Kis csótorkolati ener-
giájuk miatt (0,8 – 1,5 Joule) nem szüksé-
ges engedély sem a tartásukhoz, sem a vá-
sárlásukhoz. A lövedékük 6 mm átmérőjű,
0,20 - 0,25 g-os műanyag golyó, amelyeket
„BB” lövedéknek neveznek. Ezek kilövés-
éhez légdugattyú vagy hajtógáz energiáját
használik fel. A fegyverek működtetésé-
nek elve alapján három nagy kategóriá-
ba sorolhatók az airsoft fegyverek: rugós,
hajtógázos és automata elektromos (AEG)
fegyverek.

A rugós megoldást általában pisztolyok,
shotgunok és nagyobb lőtávolsággal ren-
delkező mesterlövész-puskák replikáinál
használik. Ez a működési elv a legegyszer-
űbb és legrégebbi. Noha készülnek rugós
változatban automata fegyverek is, de azok
csak egyes lövés leadására alkalmasak,
mert a rugós fegyvereknél minden lövés
előtt kézzel kell felhúzni a dugattyút mű-
ködtető rugót. Ennek mozdulata azonos az
eredeti fegyver esetében alkalmazottal.

A hajtógázos fegyverek esetében is fő-
ként pisztolyokkal, shotgunokkal és ese-
tenként mesterlövészfegyverekkel lehet ta-
lálkozni. Ebben az esetben nagy nyomású
speciális hajtógáz adja meg a lövedék kez-
dősebességét. Sok esetben az ilyen elven
működő fegyvereknél a mozgó alkatrészek
(szán, zárkeret, stb.) működését is imitálják
a gáz segítségével. Ugyancsak a hajtógáz
segítségével történik az új lőszer töltényür-
be történő bejuttatása is. Ezek a fegyverek
kívülről szemlélve ugyanúgy működnek,
mint a mintájukul szolgáló eredeti fegy-
verek, csak általában nem vetik ki az üres
lőszerhüvelyt. (Léteznek olyan airsoft
replikák is, amelyeknél a hüvelykivetés
funkcióját is imitálják. Ez már-már a „lu-
xus” kategóriába tartozik, mert „hüvelyek”
könnyen elveszhetnek.) Hátrányukként
említhető, hogy hideg időben, valamint
használat közben csökken a gáz nyomása,
ami a fegyver teljesítményét is érezhető-
en csökkenti. Ennek következtében az egy
gázfeltöltéssel történő maximális teljesít-
ményű lövések száma alacsonyabb, mint
az elektromos fegyvereknél.

Az automata elektromos fegyvereknél
egy nagy teljesítményű akkumulátor által
hajtott elektromotor működteti a légdu-
gattyút, Az ilyen elven működő automata

airsoft fegyverek tűzgyorsasága (esetenként meghaladhatja az eredeti fegyverét is! (Az akkumulátorok teljesítményétől függően 600-1000 lövés/perc is lehet) Az automata elektromos fegyverek átlagos hatásos lőtávolsága jelenleg átlagban 20 - 50 m között van. A magasabb érték a megnövelt teljesítményű fegyverekre értendő. Az eredeti fegyverrel megegyezően általában lehetőség van különböző tűzretek kiválasztására is (egyes lövés, rövid sorozat, hosszú sorozat). Ez a működési elv a legelterjedtebb és legkedveltebb az airsoftot űzők között, mert alkalmas modern géppisztolyok, gépkarabélyok, géppuskák, valamint automata és félautomata puskák és rohampuskák imitálására is.

Az airsoft fegyverek soraiban megjelenített típusok száma az elmúlt években

rohamosan nőtt. Nem csak az alaptípusok replikái láttak napvilágot, de egyre több al-típus is testet öltött már airsoft-verzióban. Nagy gondot fordítanak arra, hogy a replikák kezelése is a lehető legjobban hasonlítson az eredeti fegyveréhez. Ennek technológiája és minősége folyamatosan javul, mint ahogy a fegyverek teljesítményét is igyekeznek az engedélyezett határokon belül maximálisan kihasználni. Ennek megfelelően a löpontoság és sorozatlövő fegyverek esetében a tűzgyorsaság is vetekszik az valóságos fegyverek paramétereivel.

Mint ahogy a valós fegyverek esetében, itt is megjelentek a különböző átalakító és teljesítménynövelő szettek, amelyek révén a fegyverek használata még egyszerűbbé és hatásosabbá tehető. A különböző markolatok, fegyverlábak, lámpák, optikai, lézeres

és holografikus irányzékok, valamint a rögzítésükre szolgáló sínrendszerek rohamos tempóban terjednek az airsoft fegyvereken is. Az ilyen kiegészítő replikák minősége és teljesítménye is vetekszik a valódi eszközével. (valamint kompatibilis is azokkal, hiszen szabvány rendszerek)

Noha az airsoft-fegyverek lövedékeinek kinetikai energiája nem túl nagy, ettől függetlenül az emberi test bizonyos részeit védeni kell. A biztonság és balesetvédelem itt is kiemelt fontossággal bír. Különösen igaz ez a szemekre. Ennek érdekében az airsoft-fegyverek használatánál kötelező a védőszemüveg, vagy védőmaszk viselete. A védőmaszkok vékony elasztikus műanyagból készülnek és a szemeket sűrű szövésű háló védi, ami a plexi szemüvegekhez képest annyi előnnyel jár, hogy nem párosodik be. Hátránya azonban, hogy a hálón esetenként a lövedékek kis darabokra törhetnek szét, amely veszélyezteteti a szemet. Ennek érdekében szemüveg viselése még maszkon belül is ajánlott.

Az airsoft-játékok során elterjedt, hogy a résztvevők felszerelése és öltözete is teljesen autentikus a kiválasztott témához. Ennek megfelelően az ilyen rendezvényeken résztvevők szinte tökéletesen ugyanolyan felszerelésben küzdenek, mint a kiválasztott esemény során hajdan harcoló katonák. Ma már nem jelent különösebb akadályt, ha valaki a II. világháború valamely hadviselő államának, a vietnámi konfliktus, vagy éppen az iraki harcok katonáinak egyenruhájában és felszerelésében akar „harcolni”, mert ezek jó minőségben és autentikus kivitelben már beszerezhetők. Ez a fajta hobbi azzal jár, hogy a vele foglalkozók rendkívül jól ismerik az akkori események történelmi hátterét, beleértve a taktikai elveket is. Az

airsoftot ilyen módon hobbiként üzők egy része már Magyarországon is egyesületekbe tömörültek, amely által egyszerűbbé vált a hadtörténelem különböző eseményeit, vagy fiktív konfliktusokat feldolgozó „ütökzetek” megszervezése.

AZ AIRSOFT ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A MH KIKÉPZÉSI RENDSZERÉBEN

A biztonságpolitika megváltozott kihívásai erősen rányomták a bélyegüket a MH-en belül folyó kiképzésre. A hagyományos harctevékenység mellett egyre nagyobb szerepet kap a különböző válságkezelő feladatokra történő felkészítés. A MH az elmúlt másfél évtizedben, arányaiban egyre nagyobb mértékben vesz részt a különböző béketámogató műveletekben. Ezek során felértékelődtek a kisalegységek, valamint az őket vezető alparancsnoki állomány szerepe. Az eddigi tapasztalatok egyik jelentős eleme a kisalegységek kiképztségének hangsúlyozása és az alacsonyabb rendfokozatú katonák (tisztesek, tiszthelyettesek) fokozott szerepvállalása. Gyakran előfordul, hogy pl. egy tizedesnek egyedül kell az adott körülmények között villámgyors döntést hoznia, amely kihatással van egyrészt saját karrierjére, és nem utolsósorban pedig a világsajtó és média középpontjába kerülve az általa képviselt hadsereg, vagy ország megítélésére is. Éppen ezért kiemelt fontosságú kérdésként kezelik a kisalegységek harcászátát, az egyes harcos kiképztségének szinten tartását, valamint a szakaszban tevékenykedő tiszthelyettes és tisztos rendfokozatú katonák kiképztségének, leleményességének, döntési képességeinek és felelősségvállalásának fejlesztését, a kor követelményeihez igazítását.

A legtöbb NATO tagállam hadseregében régóta alkalmazott és bevált módszer, hogy a különböző kiképzési feladatok eredményesebb és valóságot legjobban megközelítő végrehajtása érdekében civil cégeket is bevonnak a katonák felkészítésébe. Ezek a cégek általában az aszimmetrikus hadviselésre, terrorellenes tevékenységre, beépített területen végrehajtott harci feladatok végrehajtására készítik fel a katonákat. A cégek instruktoraik tapasztalt, hosszú katonai múlttal, és speciális felkészítéssel rendelkező személyek. A civil cégek bevonásának módszerét alkalmazza többek között az USA Különleges Hadereje, az amerikai és német rendvédelmi szervek beavatkozó csoportjai (SWAT, GSG-9). Az említett szervezetek a hatékony feladat végrehajtás zálogát a vezetésben, a csapatmunkában és a kommunikációban látják. A tréningjeik súlypontját az olyan, a szervezet működését meghatározó tulajdonságok fejlesztésére helyezik, mint a kooperáció, taktika, improvizáció, tolerancia, bizalom és hatékony kommunikáció.

Noha a válságkezelésben és béketámogató műveletek során elsőbbséget élveznek az erőszakmentes eszközök, de konfliktushelyzeteket továbbra sem lehet minden esetben fegyverhasználat nélkül megoldani. Az ilyen fegyverhasználat jellemzője, hogy a hagyományos harctevékenységgel szemben a lőtávolság jelentősen lecsökken és a cél általában a támadás elhárítása emberi élet kioltása nélkül.

Az airsoft fegyverek lőtávolságának ismeretében az airsoft jól alkalmazható a harcászati és békefenntartó kiképzés azon mozzanataiban, ahol a kis távolságokon belüli fegyverhasználat a jellemző. A kis-alegységek vonatkozásában ilyen szituáci-

ókat jelent a lakott területen, épületekben, ellenőrző-áteresztő pontokon folytatott tevékenység, járőrözés, átszegdelt erdős-hegyes területen, csapda, leshely, vállalkozás, valamint rajtaütések során kialakult fegyveres küzdelem. De ugyancsak hasznos lehet az erők megóvásának keretében felállított őrt ért incidens, az agresszív tömeg kezelése, vagy éppen helyszín- és VIP-biztosítás során alkalmazandó fegyverhasználat szabályainak gyakorlati elsajátításában. Különösen fontos szerep juthat az airsoftnak a kétoldali gyakorlások során, amely keretében a vaklőszeres gyakorlásnál lényegesen realisabban lehet végrehajtani a kiképzést, hiszen a cél ezen esetben visszalöhető! Ennek eredményeként olyan szituációk is jól átélhetőek, amelyekben a parancsnok váratlanul harc- és vezetésképtelenné válik, aminek következtében azonnal át kell venni a helyét. Ugyanilyen elven lehet gyakorolni az ön- és kölcsönös segítségnyújtás fogását is „ellenséges tűzben”.

Az airsoft fegyverekkel a katonák nem csak taktikát gyakorolhatnak, de közben a valódi fegyverük készségszintű – emelt pszichés terhelés melletti – kezelését is. Ugyancsak szerepet kaphatnak az airsoft fegyverek az egyes harcos kiképzés során, ahol jelzésre használva rákényszeríti a katonákat a harcserű tevékenységre és mozgásra ellenséges tűz imitációjával.

A két-, esetenként többoldalú, egymás elleni gyakorlatokon kívül az airsoft fegyverek jól integrálhatók különböző interaktív lökiképző szimulátorokhoz. Ezen szimulátorok már több külföldi hadseregben és rendfenntartó szerveknél is elterjedtek, mert realisabbá teszik a kiképzést.

Az airsoft soha sem lesz alkalmas a lökiképzés teljes vertikumának lefedésé-

re, de hatásos lőtávolságának megfelelő feladatok és szituációk gyakoroltatására költséghatékonyan és rendkívül leltészerűen alkalmazható. Segítségével fejleszthető a katonák helyzetfelismerő készsége, a tűzpárok és tűzcsoporthok összehangoltsága és az alparancsnokok gyakorlottsága a harc- és tűzvezetésben.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az airsoft technikai lehetőségei és „játék” jellege jól kamatoztatható a katonai kiképzésben. Segítségével a kiképzés élményserűvé tehető, mert valóság felé tendáló tétje lesz a gyakorlásnak. Használatával a katonák személyisége, egyéni kiképzettsége és a katonai kis közösségek összekovácsoltsága is fejleszthető. Alkalmazásával a kis alegységek vezetését végző parancsnokok tétre menő „harcban” tökéletesíthetik vezetői képességeiket. Az airsofttal kiküszöbölhetők azok a hiányosságok, amelyek a realitást nélkülöző kiképzésből adódhatnak (baráti tűz, fedezékek helytelen alkalmazá-

sa, fegyverkezelési hibák, stb.). Alkalmazható bármilyen terepen, időjárás viszonyok között és napszakban. Noha az airsoft nem tudja minden szempontból szimulálni a valódi fegyverek hatását (átütőképesség, hang és fényhatás, maximális lőtávolság, stb.), de alkalmazásával a kiképzés sokkal realisabbá tehető, miközben a költséghatékonyága sem elhanyagolható. Ezek alapján az airsoft kiképzés-technikai eszközként történő alkalmazása a MH-ben több, mint célszerű!

A szerzők ezúton mondanak köszönetet Dobó János úrnak a szakmai észrevételeiért.

BESENYŐ JÁNOS ÖRNAGY: BESZÁMOLÓ A KONGÓI EUSEC MISSZIÓRÓL

Kevesen tudják, hogy a Magyar- Köztársaság katonai szakértőket küldött a Kongói Demokratikus Köztársaságba, az Európai Unió által vezetett „EUSEC DR Congo” békeműveletbe. Papp István alezredes úr 2005 júniusától vett részt a szakértő csoport munkájában, majd nem sokkal később követte őt Csajági Zsigmond alezredes úr, aki egészen 2007-ig folytatta a missziót. Ebben a cikkben az általuk tapasztaltak kerültek feldolgozásra.

Miután a Kongói Demokratikus Köztársaságban békét kötött a kormány az ellene harcoló milicistákkal és hadurakkal, az Európai Unió vezetői - A Kinshasai kormány hivatalos felkérését követően - úgy döntöttek, hogy tevőlegesen is részt vesznek az európaiak a kongói biztonsági szektor reformjában. A pénzügyi támogatás biztosítása mellett az EU egy kis létszámú, mindössze nyolc főből álló szakértői misszió megindításáról is határozatot hozott. Az „EUSEC DR Congo” művelet 2005. június 8-án vette kezdetét, mandátuma egy évre szólt. Költségvetése a kis méretből adódóan igen alacsony, alig 1,6 millió euró volt. Parancsnoka a híres Af-

rika-szakértő francia Pierre-Michel Joana tábormok lett.

Az EUSEC DR Congo fő feladata az volt, hogy egyrészt tanácsadó és megfigyelő tevékenysége révén biztosítsa a kongói fegyveres erők átlátható működését, másrészt, hogy törvényes keretek között, a nemzetközi humanitárius és emberi jogok tiszteletben tartásával működjenek. Az uniós szakértők tanácsadóként dolgoztak a védelmi miniszter hivatalában, a hadsereg vezérkarában, a szárazföldi vezérkarban, az Egyesített Hadművelési Bizottságban, valamint a leszerelésért, demobilizációért és a korábbi harcosok társadalmi integrációjáért felelős bizottságban (Disarmament Demobilization and Reintegration - DDR group).

Mivel az Európai Unió prioritást ad az Afrikában zajló béketámogató műveleteknek, több volt gyarmattartó ország is bekapcsolódott a munkába (Franciaország, Belgium, Nagy-Britannia, stb.), így ez volt a második olyan afrikai misszió, ahol az ENSZ zászlaja mellett az EU-ét is felvonták.

Ezután Brüsszelben kiírásra került egy pályázat, amelyben a betölthető beosztáso-

kat hirdették meg az érdeklődők számára. Az érdeklődők az írásbeli pályázat elbírálása után Brüsszelbe utaztak, ahol eldönt, hogy megfelel-e az adott személy az általa megpályázott feladatra. Emellett még olyan egyéb elvárásoknak is meg kellett felelni, mint a tökéletes egészségi –fizikai állapot, valamint a Kongóban beszélt nyelvek (angol és francia) magas szintű ismerete. Kikötés volt még az afrikai „elő tapasztalat” amit egy másik afrikai misszióban szerzett az ember. A jelentkezők között voltak portugálok, franciák, belgák. Habár a britek már a kezdetektől fogva érdeklődtek a misszióban való részvétel iránt, azonban mégsem annak a megindításakor, hanem csak később csatlakoztak. Magyarországról a békefenntartók „doyenje” Papp István alezredes adott be pályázatot. Az alezredes úr igen komoly békefenntartó tapasztalatokkal rendelkezett, több béketámogató műveletben is szolgált (jelenleg, mint nyugdíjas katona Nepálban szolgál, az ottani tűzszünetet felügyelő ENSZ csoportban), később pedig az ENSZ New York-i központjában, a békeműveletekkel foglalkozó osztályon dolgozott, ahol éveken keresztül az afrikai kontinensen zajló műveletek irányítójaként volt. Így a pályázatát örömmel fogadták Brüsszelben és azonnal beosztást ajánlottak fel számára. Később egy másik magyar katonatiszt (Csajági Zsigmond) is sikeresen pályázott meg egy beosztást, így az EU második afrikai műveletében is részt vehettek magyarok (a kongói művelet előtt Szudán - Darfurban szolgált még két magyar tiszt EU zászló alatt, az egyik jómagam voltam.).

A műveleti területre történő kiutazást a Magyar Kormány finanszírozta. Az EUSEC misszió tagjait az EU tagállamok delegálták (secondment), az egyéni felkészítést, a

kiutazást a küldő ország vállalta és azokat terhelték az ezzel kapcsolatos kiadások is. Az EU a helyi munka és életkörülményeket biztosította (Az EU egy villát bérelt ki, ahol a munkavégzés és a lakhatás is biztosítva volt. Egy központi konyha került felállításra, ahol önköltségesen napi 10 \$ - ért étkeztek) és egy meghatározott napidíjat fizetett ki a szakértők számára a kint tartózkodásuk ideje alatt. Ezért cserébe természetesen minőségi, illetve az általában megszokottól eltérő munkavégzést követeltek a misszió tagjaitól (éjjel-nappal rendelkezésre kell állni a szakértőknek, nincs magánéletük és a családjuktól is el vannak szakítva). A Magyar Honvédség az évente egyszeri hazautazás költségeit állta.

Azonban a csoport tagjai a kikerkezésük után nem voltak képesek megkezdeni semmilyen tevékenységet, mivel Kabila elnök nem adott hivatalos utasítást a kongói hadsereg vezérkari főnökének, az európai szakértőkkel való együttműködésre. Ez a „kis félreértés” több, mint másfél hónapig késleltette a munka megkezdését. A frissen megkötött békemegállapodás értelmében a felkelőknek és a kongói fegyveres erőknek egy új integrált haderőt kellett, hogy felállítsanak, miután leszerelik a létszám feletti „felesleges” fegyvereket. A leszerelteknek pedig a már korábban említett leszere-

lési, lefegyverzési es integrálási folyamat végén a civil életbe való visszailleszkedését kellett elősegíteni.

Papp István az integrálási feladatok végrehajtásakor felállított Katonai Integrációs Csoporthoz került, mint EU tanácsadó, a demobilizáció megszervezése, koordinálása es végrehajtása vonatkozásában adta át a már korábban megszerzett tapasztalatait illetve tanácsait. A leendő integrált haderő tagjai átképzésen vettek részt a kongói hadsereg által felügyelt 6 kiképző központban, melyekből kettőnek a működését az EU anyagilag finanszírozta, de emellett jelentős logisztikai támogatást is biztosítottak az ott folyó munkához. A 6 kiképző Központban („Brassage Centre”) folyó tevékenység illetve az EU által biztosított pénzek felhasználásának felügyelete es arról jelentések készítése szintén Papp alezredes feladatai közé tartozott. A kiképzés hivatalosan 45 napig tartott. A kormány es a felkelők fegyveresei előre meghatározott arányban kerültek a táborokba, úgynevezett „közös”,

integrált dandárban „vegyítették” össze őket. Egy dandár 3,5 ezer főből állt.

Az EUSEC részéről Papp alezredes egy évig látott el megfigyelő es tanácsadói szerepet ebben a beosztásban. A szabad választásokat követően az Európai Unió megszüntette ezt a fajta tevékenységi kört es az időközben létrehozott EUSEC Pénzügyi Tanácsadói csoporttal közösen az ország Keleti részébe telepített kisebb, 3-4 fős részlegeket a Katonai Régió Parancsnokságokhoz, így közvetlenül a helyszínen ellenőrizhette, hogy az „integrációs politika” meghozta-e a gyakorlatban is a kívánt eredményt.

Időközben a korábban 8 főből álló szakértői csoport létszámát 35-re emelték, ugyanis a Kongói Köztársaság a legkorruptabb országok között van, ezért a fegyveres erők vonatkozásában a parancsnoki es pénzügyi alárendeltséget szét kellett választani. Ennek a feladatnak a kidolgozására es a végrehajtásának felügyeletére az EUSEC alárendeltségében egy 30 fős pénzügyi cso-

port kezdte meg a működését, ahol Csajági Zsigmond őrnagy is szerepet kapott, mint pénzügyi szakértő. A csoport működése után fél évvel vált egyértelművé, hogy van értelme a misszióknak. Ezért több olyan európai ország is küldött szakértőket, akik korábban elég szkeptikusan álltak hozzá az újabb európai uniós afrikai szerepvállaláshoz²¹. Ezek közé az országok közé tartozott Luxemburg, Ausztria, Németország és még további más országok is.

A pénzügyi csoport hivatalos projekt-megnevezése EUSEC-FIN (finance) volt, mely nevéből is kitűnik, hogy a kongói hadsereg pénzügyi folyamatainak reformjában segédkezett szakmai tanácsadással.

Ennek a projektnek a létrehozása azért is volt nagyon fontos, mivel a misszió elején a feladatok még kizárólagosan csak szakértői, tanácsadói tevékenységet jelentettek, azonban az együttműködésben részt vevő helyi katonai szakmai vezetők hozzáállása egyértelművé tette, hogy csak ilyen jellegű profiállal nem lesz képes az EU komolyabb sikereket elérni²².

Ennek következményeként az EUSEC-FIN tevékenységének nagy része projektmenedzselés lett, mely igen jelentős leterheltséget és munkát jelentett a pénzügyi szakemberek számára.

Az európai szakértők segítségével megkezdődött egy számítástechnikai rendszer

kiépítése, ami a haderő majdani pénzügyi folyamatait szándékozott integrálni, továbbá megreformálni – a szabályzók felülvizsgálatán keresztül is – a megbízhatóság, átláthatóság és egyszerűség érdekében. Ugyanígy az európai tanácsadók bevonásával hajtották végre a rendszerrel majdan dolgozó kongói katonák számítástechnikai – pénzügyi kiképzését is.

Kijelenthető, hogy a legnagyobb kihívást az a projekt jelentette, amelyben az európai tanácsadók a kongói hadsereg teljes létszámának regisztrációját végezték el és egy olyan digitális adatbázist hoztak létre, amelynek alapjait, s kiépítésének, működésének feltételeit ők határozták meg.

Óriási feladatot jelentett e projekt szükségleteinek megszerzése tudva azt, hogy a kongói Honvédelmi Minisztérium nem rendelkezik forrásokkal. Így az egyik legfontosabb feladat a különböző nemzetközi szervezetek támogatásával és együttműködésével a szükséges költségvetések fedezeteinek megteremtése lett.

A regisztráció (Recencement) előkészületei hónapokig tartottak. A pénzügyi szakemberek több mint tíz tervvel álltak elő, a helyi katonai, politikai vezetők részére javaslatokat téve a lehetőség szerinti leghatékonyabb és leggazdaságosabb kivitelezés érdekében.

Ez azonban szinte lehetetlen feladatot jelentett az EU misszió számára, mivel az országban az infrastruktúra gyakorlatilag nem létezett,²³ valamint a pénzügyi forrás jelentős hiánya minimálisra szűkítette a lehetőségeket.

21 Sok európai tagállam már a darfuri műveletben való részvételtől is ódzkodott, illetve voltak olyan országok is, akik visszahívták a már oda korábban kiküldött szakembereiket, mert túl veszélyesnek ítélték az ott folyó tevékenységet.

22 Magyarán szólva, inkább a pénzünkre lenne szükségük és nem a tanácsainkra.

23 Az esős évszak ideje alatt azok az utak is járhatatlanok voltak, melyek – úgy ahogy – a közlekedést biztosították volna.

Ezen hosszú és göröngyös előkészületi időszakot követően tudták megkezdeni a regisztráció projektjét a gyakorlati végrehajtás területén is. A történehez tartozik, hogy Kabila elnök egyenes és határozott utasítása (felelősségre vonási szándékainak kinyilvánítása) tett olyan hatást az európaiakkal együttműködő helyi hivatalnokokra, hogy az érintettek azonnal képessé váltak együttműködni a „fehér” tanácsadókkal és anyagi támogatást is nyújtottak a projekt megvalósításához. Amíg ez nem történt meg, addig az európai szakértők úgy érezték, hogy „szinte csak szélmalomharcot vívtak az ’elemekkel’.”

Sokszor úgy tűnt a számukra, hogy csak ők akarják ezt a reformot, illetve a reformnak e legfontosabb részét végrehajtani (a későbbiekben az egyértelművé vált, hogy nagyon sok ellensége van a tervnek, hiszen egy megalapozott adatbázis lehetetlenné tette a korrupcióban tevékenyen részt vevők számára a létszámmal, így a költségvetési forrásokkal való visszaéléseket. Ezért történhetett meg például, hogy a projekt vezetésével megbízott kongói főtisztet a projekt megvalósításában ellenérdekeltek életveszélyesen is megfenyegették).

Mindent összevetve a pénzügyi szakemberek, közöttük Csajági őrnagy is, komoly tapasztalatokat szereztek a projekt előkészületei során. A Kinshasában elkezdett gyakorlati megvalósítás során is egyértelművé vált, hogy hiába adott ki Kabila elnök egyértelmű utasításokat, további nehézségek adódtak a későbbiek során. De az igazat megvallva az európai tanácsadók nem csodálkoztak, hiszen már tudták, hogy mire számítsanak.

Tudták, mire kell felkészülni – persze mindig tudtak meglepetéssel szolgálni a

körülmények – és próbálták úgy kezelni a szituációkat, hogy a lehető leghatékonyabb megoldásokat tudják „szállítani” a kongóiaknak.

A pénzügyi tanácsadó csoport sikerében Csajági őrnagynak is nagy szerepe volt, mivel a projekt pénzügyi, logisztikai biztosításának, végrehajtási folyamatainak tervezése, az EU, illetve egyéb nemzetközi szervezetek részére történő költségkimutatások készítése, majdan a megvalósítás, a logisztikai biztosítás megszervezése, felügyelete, megfigyelés, a gyakorlati végrehajtás során felmerülő problémák megoldása mind a feladatai közé tartozott.

Részt vett a projekt gyakorlati végrehajtásában is, hiszen a szolgálatának a második évében (2007. december) fejezték be az első, a fővároson kívüli regisztráció levezénylését Bas Congo provinciában, mely az ország legnyugatibb, egyébként gyönyörű területe. Onnantól kezdve a projekt beindult és az európai szakértők segítségével jelenleg is működik.

A pénzügyi tanácsadói csoport tevékenységével párhuzamosan az EUSEC az ország 3 legfontosabb Katonai Régiójába delegálta a katonai szakértői csoportjait, így Papp alezredes az északon található Kivu Katonai Régióban, Goma városában folytatta szolgálatát, egy 3 fős EUSEC csoport vezetőjeként. Azonban az ottani szolgálata nem volt könnyűnek mondható, mivel a Laurent Nkunda tábornok által vezetett rebellis erők nem voltak hajlandóak letenni a fegyvereiket, nem vettek részt az integrációs folyamatban és ezért állandó fenyegetést jelentettek a térségben lakók és a békefenntartók számára. A tábornok által vezetett milicisták a mai napig komoly fejfájást okoznak a központi kormány csa-

patainak és az ENSZ békefenntartóknak, mivel a ruandai szabadcsapatokkal összefogva folyamatosan támadásokat hajtanak végre kongói települések ellen.

Habár többször kerültek az európai tanácsadók igen veszélyes szituációkba a feladatuk végrehajtása során, mégis minden esetben sikeresen kerültek ki az embert próbáló helyzetekből. Tudni kell, hogy a Kivu régió Ruandával és Ugandával közvetlenül határos, ahonnan különböző fegyveres csoportok érkeznek szinte menetrendszerűen, hogy terrorizálják a védtelen polgári lakosságot. Éppen ezért a civilek nagy része elmenekült az otthonából és az ország más területein rokonoknál vagy alkalmi menekülttáborokban éltek. Volt olyan idő, amikor 5 Integrált dandár (17 500 fő!) tartózkodott egy időben az alig Magyarországnyi méretű, hegyekkel szabdalts és rendkívül nehezen járható területen. Ezeket a dandárokat kellett az európai tanácsadóknak folyamatosan látogatni és segíteni a működésüket. Az integrált dandárokat kétszer

is bevetették Nkunda tábornok fegyveresei ellen, azonban mind a két alkalommal bizonyosodott, hogy az újonnan megalakított „közös” dandárok nem váltották be a reményeket, mivel Nkunda első hívó szavára az egykori felkelőkből kiképzett katonák jelentős része átállt az Ő oldalára több pénzért, vagy csak egyszerűen a szabad rablás kedvéért. A kormány erők azonban végül kiszorították a tartományból a felkelőket, majd pedig 8 hónap elteltével többé-kevésbé konszolidálódott a helyzet az ország keleti régióiban is. Ekkor az EUSEC egy újabb tanácsadó csoportot hozott létre a Katanga tartományban található Lubumbashiban. A tartomány Kongó nyersanyagokban egyik leggazdagabb területe, amelyért az ország történelme során szinte minden fegyveres csoport harcba szállt, hogy megszerezze és kiaknázza kincseit.

Ide érkezett meg egy francia ezredessel együtt Papp alezredes, majd közösen hoztak létre egy, akkor még csak kísérleti jellegű együttműködést, amely a később-

biek során példaértékkel szolgált a többi tanácsadó csoport számára is. Ezeken a területeken komolyabb harcok nem dúltak, Integrált dandárt sem telepítettek ide, az itt állomásozó reguláris erők pedig a bányákat voltak hivatva megvédeni, – no meg a nyersanyagok kicsempészéséhez biztosítottak fegyveres kíséretet – mivel az ország bevételeinek közel 40%-a innen származott. Három hónapot töltött itt a magyar főtiszt, majd 2007. június 1-én, két éves szolgálat után befejezte a kongói tevékenységét. Az őt váltó magyar tiszt 2007 szeptemberében érkezett ki Kinshasába és ott is kezdte meg a szolgálatát. A magyar tisztek felkészültségét bizonyítja, hogy miután hazaérkezett, Papp alezredes az ENSZ képviselőjében szinte azonnal Nepálba utazott és jelenleg is ott teljesít békefenntartó tevékenységet az UNMIN (United Nations Mission in Nepal) nepáli missziójában.

TAPASZTALATOK:

Amikor Magyarország a felkérést kapta már alig rendelkezünk olyan tisztekkel, akik kellő afrikai missziós tapasztalattal rendelkeztek volna. A korábbi garnitúra már nyugdíjba vonult, mert elérte a nyugdíj korhatárt vagy pedig kordedvzménnyel hagyhatta el a hadsereget, mint Papp alezredes is, aki alig 49 évesen kellett, hogy befejezze a katonai pályafutását. Ezek az emberek erős angol és francia nyelvtudással bírtak, és a távozásuk komoly űrt hagyott maga után. A Magyar Honvédségnél egyelőre nincs elegendő, angolul és franciául is egyaránt jól beszélő állomány, akiket ilyen missziókba lehetne küldeni. Ezért hiába veszünk részt Irakban vagy Afganisztánban

is multinacionális missziókban, csak kevés embernek adatik meg, hogy gyakorolják az angol nyelv mellett a francia vagy más idegen nyelvet (főképpen az arabot, mivel annak az ismerete mind Afrikában, mind pedig a Közel-keleten komoly segítséget jelent a békefenntartók számára), valamint megismerhessék egy másik nemzet kultúráját és világnézetét.

Az Európai Unió pedig előszeretettel veszi azon nemzetek jelentkezését afrikai missziókba, akik korábban nem voltak gyarmatosítók, így erősítve az EU missziókban az Európai Unió semlegességét! Ami számunkra pedig nagyon fontos, hogy részt vegyünk ilyen missziókban, ahol egy specialista jelenléte bizonyos esetekben legalább olyan fontos, mint máshol egy alakulaté (Afrikában nagy a hiány logisztikai, pénzügyi, informatikai, műszaki és repülés-irányítási szakemberekből, a békefenntartó műveletekben ezeket a szakbeosztásokat a legnehezebb betölteni).

Az előző rendszerben ugyanis sokan jöttek hozzánk Afrikából tanulmányokat folytatni, közülük a legtöbben még mindig beszélnek magyarul, jó lenne ezt a pozitív hatást, amit ők annak idején hazavittek Magyarországról, kihasználni.

A fejlődő országok, amelyek éppen kezdenek kilábalni a bajból, elfogadnak szinte mindenféle támogatást, segítséget. Mivel a kontinens országaiban igen sok értékes lehetőség van, amelyeket azonban csak a stabilitás megteremtése után lehet kiaknázni, több nemzetközi szervezet és ország indít speciális projekteket az afrikai országokban.

Az Európai Unió egyik „problémája”, hogy csak teljes konszenzus alapján hozza a döntéseit, ami egy olyan hosszú folya-

mat, hogy az akár 1–1.5 évig is eltarthat, mire a döntés gyakorlatban is megvalósul. Más országok kihasználják ezt a „gyengeséget”, mint például a belgák, akik az általuk beígért segítyeket azonnal folyósítják vagy szállítják. Így az EU egyfajta negatív megítélés alá esik az afrikaiak körében, mivel úgymond csak ígéretet, de nem tesz semmit. Éppen ezért az EU tagországok egy jelentős része egyénileg alakítja a saját „Afrika politikáját” és inkább a kétoldalú kapcsolatok ápolását helyezik előtérbe, ami sok esetben gyengíti az ugyanott jelenlevő Nemzetközi (ENSZ, NATO, EU) szervezet megítélését.

Afrika a világ egyik legnagyobb nyersanyag lelőhelye, kulturális, vallási szokásait csak ott élve lehet igazán megismerni. Egyénileg ez nem egy egyszerű feladat, éppen ezért szükséges lenne összegyűjteni mind a Honvédség, mind pedig a „civil” élet más területeiről is azokat a kellő tudással, tapasztalattal rendelkező megfelelő személyeket, akik vállalnák Magyarország képviseletét az afrikai kontinensen. Ugyanis Afrika nagyon jó tanulóhely lenne mind a nyelv, mind a kultúra megismerésére. Nem csak Papp alezredes, de más szakemberek is azon a véleményen vannak, hogy Magyarországnak fajsúlyosabban kellene jelen lenni az afrikai országokban (békeműveletekben, gazdasági-kulturális együttműködés, stb.). Még inkább részt kellene vennünk az Európai Unió afrikai misszióiba (Kongó, Csád, Bissau Guinea), illetve visszatérni azokba a műveletekbe, amelyekből kivonultunk (Szudán). Így rövid időn belül ismét lennének olyan személyek, akik kellő afrikai tapasztalattal rendelkeznek, amelyeket az ország érdekében lehetne

kamatoztatni. Azt ki kell hangsúlyozni, hogy ez egy fegyvertelen, katonai diplomáciai feladat (katonai tanácsadóként, szakértőként kellene különböző projektek kivitelezésében részt venni), és nem harci cselekmény kell, hogy legyen. Ebbe a feladatba érdemes lenne bevonni az 57 életévüket még be nem töltött, de korábbi békefenntartói elsősorban afrikai múlttal rendelkező nyugdíjas katonatiszteket, hasonlóan az Északi Országokhoz (Norvégia, Dánia és Svédország) vagy Ausztriához. Illetve itt szóba jöhetnének olyan önkéntesek is, akik kellő afrikai tapasztalattal bírva (segélymunkásként éveket töltöttek a kontinens országaiban, vagy egy-egy terület tapasztalt szakértői) önként vállalnák a művelet idejére a tartalékos katonai állományba vételt illetve aktivizálásukat.

VÉGKÖVETKEZTETÉS:

A NATO mellett más Nemzetközi Szervezetek is vannak, amelyeknek tagjai vagyunk és ahol ugyan úgy részt kell vállalnunk a béketámogató műveletekben is. Az EU is és az ENSZ is olyan lehetőségeket kínál, amelyekben akár az aktív katonák, akár a nyugdíjasok vagy a civilek, megfelelő tapasztalattal magas szinten tudnák képviselni hazánkat. Ez a NATO műveletekhez képest jelentősen kisebb anyagi és személyi leterheltséget jelentene, így az ezekben való részvétel kisebb teherterhelés lenne az ország számára, azonban nagyobb érdekérvényesítési lehetőségeket hordoz magában (politikai, katonai, gazdasági, stb.), mivel sokkal szélesebb körben képviselhetnének Magyarországot a Nemzetközi Béke műveletekben.

GÖRÖG ISTVÁN EZREDES: ÚJ UTAKON A HAGYOMÁNYÁPOLÁS

A katonai hagyományápolási tevékenység nem passzióból végezhető tevékenység, amit ha időnk és lehetőségünk adja, végzünk. A 2004. őszén elfogadott honvédelmi törvény értelmében a hagyományápolás fogalmába tartozik²⁴: A katonai szervezetek névadása, a csapattörténeti emlékek gyűjtése és a katonasírok gondozása. E hármas feladat az alakulatok számára a mindennapok része.

Alakulataink hagyományápoló munkájának eddigi eredményei, tapasztalatai nem e cikk témája. Írásomban a csapathagyomány ápolás környezetre való hatását kívánom boncolgatni, egyúttal megvizsgálva annak hatásmechanizmusát és egy lehetséges adaptációját, melynek eredményeként erősödhet a környezettel meglévő kapcsolatunk, elismertségünk, támogatottságunk.

A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnoksága (a továbbiakban: MH ÖHP) társadalmi nyilvánossági munkája során kiemelt figyelmet szentelt a törvényben megfogalmazott feladatok helyi viszonyokhoz való adaptálására és a hagyományápolás által a társadalom körében a megszerzett támogatásunk elmélyítésére.

E tevékenység mottójaként azt tartottuk, hogy csak úgy lehetünk eredményesek, ha a helyőrségünk katonai hagyományait mi megismerjük, és magunk mintegy a kontinuitást alkotunk eleinkkel, a haza védelmét korábbi években ellátó katonákkal. A gyakori átszervezések által okozott változások, a közel két évtizede zajló folyamatos átmenetiség időszakában nagyon meglazultak azon elsősorban a tudati szférában meg-

nyilvánuló kapcsolatok, amelyek létrejötte feltételezi a tartósságot, és az egymásra épülést.

Alakulataink elhelyezkedése alapján megállapítható, hogy azok az ország tradicionális katonavárosokban települtek. Budapest, Székesfehérvár, Veszprém, Győr, Pápa, Kaposvár, Szolnok, Debrecen, Nyíregyháza, Kecskemét, Tata városok hadtörténelme nem az MH ÖHP alakulatai megjelenésével kezdődött. A polgárok számára egy-egy alakulat életük kellemes vagy kellemetlen emlékeit idézik, de része életüknek. A polgárok többsége számára a pusztajelenlét a meghatározó, hiszen az megszakást jelent. Elfogadják a honvédség jelenlétét és befogadják tagjait. Így a honvédség a városi intézményrendszernek ugyan nem része, de ezer szálon kapcsolódva mégis látenszen ahhoz tartozik, annak felelős és stabil eleme. A tagjai – a katonák - a városi társadalom integráns részévé válhatnak.

24 2004. évi CV. Törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről (a továbbiakban: Hvt) 146§ (1) bek.

Polgárként élve, valóban megélhetik az „egyenruhás állampolgár” életet.

Ez a szemlélet biztosíthatja, hogy a környezeti társadalomban kialakult tudati elemek tovább élhetnek, stabilizálhatják és folyamatosan pozitívan formálják a honvédségi alakulat valamint a környezet kapcsolatát, továbbá hatásosan megerősíthetik a honvédelem támogatottságát.

A városok és a katonai egységek kapcsolata a tapasztalataink szerint örvendetesen formálódik. A honvédség szempontjából azonban nagyon fontos, hogy az ország közvéleménye hogyan ítéli meg a szerepüket, fontosságunkat. De legalább ilyen fontosságú az, hogy a társadalom tudatában egy valós honvédség képe éljen. Nem lehetünk elégedettek e tekintetben, mivel a tapasztalatok azt mutatják, hogy a társadalomban egy időben él egy lekicsinylő és egy eltúlzó hadseregkép. A kutatások azt mutatják, hogy a helyes szemlélet kialakítása nem nélkülözheti a személyes kontaktust, a „saját szemével lássa” effektust.²⁵

Az MH ÖHP és az alárendelt egységek területi elhelyezkedését vizsgálva megállapítható, hogy az ország 19 megyéjéből 12-ben vannak alárendelt alakulatok. Három megyében csak minimális létszámú alakulat található, így elmondható, hogy a kommunikációs kutatások során, bizonyítottan a leghatásosabb személyes kapcsolatteremtő forma nyújtotta előnyt, nem érvényesül hét megyében. A társadalmi kapcsolatok szempontjából olyan fontos nagy létszámú megyék, mint Vas-, Zala-, Borsod-Abaúj-, Zemplén-, Nógrád-, Heves-, Szabolcs-

Szatmár-Bereg és Baranya megyék területén csak egy-egy toborzó és érdekvédelmi iroda maradt.

Mit lehet tenni? Hogyan tudnánk a személyes kontaktust újra kiépíteni? Az alakulatok lehetőségei behatároltak, a képességei korlátozottak, így a legjobb szándékkal sem képesek a számukra törvényekben deklarált feladataikon túl a tőlük sokszor jelentős távolságban található országrészekben élők számára kézzelfogható tájékoztatókat és a más, a hadsereg életét bemutató programelemeket bemutatni. A kialakult helyzet megoldása meghaladja az MH ÖHP lehetőségeit, ugyanakkor figyelmeztet arra, hogy a megyeszékhelyen működő alakulatok társadalmi kapcsolatainak alakításánál is figyelemmel kell lenni a környező településeken élőkre, a megye lakosságára.

Egy embercsoportról alkotott vélekedéseink lassan formálódnak, így a honvédségről kialakuló kép is számos megélt vagy hallott tapasztalat eredőjeként értelmezhető. A kívánt kedvező kép formálása, elérése érdekében is több csatornán folyhat a munka. A rólunk kialakított kép gyökere a sorozott hadsereg 136 éves működésének köszönhetően a társadalom korábbi férfipopulációjával közös.

A ma élő 30 év feletti férfiak túlnyomó többsége számára a sorkatonaság még megélt valóság és nem „történelem”. A sorkatonai szolgálatuk során szerzett tapasztalataikat magukban hordozzák, vélekedéseik formálják a véleményüket. Ezek a vélemények néha kellemetlenek a ma katonája fülének, de a közös múlt a kapcsolatteremtés olyan közös szála amire építeni lehet egy reális és valóságghű szemléletet. Ez az a múlt amely összeköt bennünket az előttünk szolgáló generációk tömegeivel és rajtuk keresztül a magyar társadalommal is.

25 Havril András vezérezredes: Gondolkodjunk újszerűen a haderőben! Új Honvédségi Szemle 2007. 06. 6. oldal.

A HELYŐRSÉGEK TÖRTÉNETÉ- NEK MEGISMERÉSE, NÉPSZERŰSÍTÉSE.

Az MH ÖHP 2007. évi megalakítását követően az egyik legfontosabb feladat volt az új parancsnokság megismertetése és elfogadtatása. Az 550 fős létszámú törzs elemei, objektumai három városban települtek. Székesfehérvár, Veszprém és Szolnok városokban található részek, az ott szolgálatot teljesítő, dolgozó munkatársaink valamint a szervezet zökkenőmentes működésének biztosítása megkövetelte a településekkel történő kapcsolat kialakítását.

Székesfehérvár, Veszprém és Szolnok városok, helyőrségeink polgári lakosságával és intézményeivel több évtizedes kapcsolata volt/van a honvédségnek, számos katonai alakulat élt és dolgozott a településeken. Mégis megállapítható, hogy egy magyaránú katonai átszervezés gyökeresen átírhatja a korábban kialakult viszonyrendszereket. A formális kapcsolatfelvétel a törvényi kötelezettségnek megfelelően hamar megtörtént, azonban különösen Székesfehérváron és Veszprémben érezhető volt a magyaránú változás következtében a várakozás. A korábbi sok évtizedes pozitív kapcsolat okán mindkét város vezetői és a polgárai is nyitottak voltak a kapcsolatok megújítására és tovább fejlesztésére. Természetesen a honvédségtől várták a fejlesztés irányait illetően a kezdeményezést.

Az átalakuló honvédség egyik legjelentősebb szervezeti változása volt az MH ÖHP felállítása, amely egy egyszeri szervezési aktussal létrejött, de a szervezetet alkotó állomány gondolkodásában természetesen ez lassabban öltött testet. Az új összhaderőnemi gondolkodással – mint

szakmai elvárással – párhuzamosan az új szervezeti kultúra részeként máshogy kezdtünk gondolkodni viszonyunkról az elődeinkkel, viszonyunkról a társadalommal, viszonyunkról egymással kapcsolatban is. A tudatalakító folyamat „vezérlésében” nagyon nagy szerepe volt a „párbeszéd folyamatnak” amely segítette önazonosságunk megélését, a „hatékony törzs” programnak, amely segített feltárni az eredményes munkánkat nehezítő görcsöket, valamint a Magyar Honvédség megalakítása évfordulóhoz kötődő ünnepeknek. A Magyar Honvédség 160 éves-, a Magyar Légierő 70 éves-, a Hadihajózás 160 éves története feldolgozásának tapasztalata az, hogy nagyban segítette az állományt a honvédség történetét egy folyamatként értelmezni, és saját helyét e folyamat részeként megélni. Ez hangsúlyosan ráirányította a figyelmet eleink emlékeinek megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, hősi helyállásuk bemutatására.

A megismerés szándéka vezérelt bennünket, amikor kerestük helyőrségeink katonatörténetét feldolgozó monográfiákat. Sajnos egyik városunk sem rendelkezett olyan összefoglaló művel, amelyből megismerhető lenne a városok hadtörténelme. Vannak korszakok, amelyek jól dokumentáltak, ugyanakkor évtizedek történései, emlékei tűntek el nyomtalanul a feledés homályában.

Az MH ÖHP megalakulását követően Tömböl László mk. altábornagy úr helyőrségparancsnok feladatul szabta, hogy kutassuk fel az említett városok 160 év történetét, és lehetőség szerint készítsünk egy olyan kiállítást, amely tükrözi a bevezetőben is megfogalmazott szemléletet. Amely bemutatja, hogy az egyes korokban a pol-

gár életének egy szakaszában katonaként a honvédség történetének alakítója volt, így a helyőrség története a városi, térségi polgárok történetének integráns része. A történelem során ezer szállal kapcsolódott a honvédség és a városban, a környező településeken élők élete. A polgárok sorsán túl mára sokszor csak nevezetes épületek, emlékművek örökítik tovább a letűnt korszakok emlékeit. A helyőrségek történelmének megismerése segítheti az ott élőket a közös múlt közös ápolásában, emlékei megóvásában és a jövődjő ifjúság számára egy értékörző szemlélet átadásában.

A helyőrségek történeti kutató munkája megkezdése előtt Tömböl tábornok úr egy találkozóra hívta Székesfehérvár és Veszprém városok polgármestereit, akik megismerkedve a parancsnok úr szándékával, nagy örömmel üdvözölték azt és segítséget ígértek a kutatáshoz, valamint az eredmények bemutatásához. Warvasovszky Tihamér Székesfehérvár és Debreczeni János Veszprém városok polgármesterei anyagi segítséget is ígértek egy elkészítendő kiállításához, illetve annak a városi polgárok számára is nyitott bemutatásához.

A történeti kutatásra két kiváló szakembert lett felkérve. Dr. Farkas Gábor úr jeles történész és levéltáros, aki Székesfehérvár hadtörténeti kronológiáját már korábban is kutatta, vállalta a mű és a kiállítás forgatókönyvének összeállítását. Veszprém hadi történetjének feldolgozására Veres D. Csaba hadtörténész, Veszprémben élő kiváló szakember vállalkozott.

Velük párhuzamosan a Hadtörténeti Intézet és Múzeum archívumaiban is aktív kutatómunka folyt. A fotótárban található dokumentumokról másolatok készültek. A Fejér Megyei Múzeumban is kutatás folyt

az esetleges tárgyi emlékek után. Külön kiemelés érdemel a korábban szolgált katonabajtársakkal történő kapcsolat felvétel és az általuk a korábbi évtizedekben végzett kutatómunka megismerése. Különösen hasznos segítséget nyújtottak Jobbágy Antal nyá. ezredes és Botz Lajos nyá. repülő ezredes úrak, valamint a Veterán Repülők és Ejtőernyősök Egyesülete.

Mintegy három hónapot vett igénybe a kutatómunka, amit összegezés és egy kétszer 16 tablóból álló kiállítás tervezése követett, egyenként 32 négyzetméter felületen. A két tervezett kiállítás mutatja be a két város hadtörténetét 1848-tól napjainkig. A két kiállítás a Magyar Honvédség 160. születésnapja alkalmából került bemutatásra. Székesfehérváron 2008. május 16-án, az egykori m. kir. 17. honvéd gyalogezred laktanyájában, (ma tiszti klub), míg Veszprémben 2008. május 17-én a Városháza aulájában. Mindkét kiállítás megnyitása nagy nyilvánosságot kapott, amin a városok vezetői is részt vettek.

A kiállítás megnyitását egészítette ki Honvédség és Társadalom Baráti Kör székesfehérvári szervezete által szervezett kerekasztal beszélgetés, neves városi szakemberek részvételével. A téma annak vizsgálata volt, hogy a helyőrség katonahagyományainak megőrzése érdekében kinek milyen teendői és feladatai vannak. A résztvevő önkormányzati, múzeumi, levéltári, katonai vezetők egybehangozóan közös feladatként határozták meg a helyőrség történetének megőrkítését, a hagyományok ápolását, mint ami „közös kincsünk”!

Az elkészült kiállítások a bemutatót követően vándorútra indultak, egy-két hetente újabb iskolákban, közintézményekben kerültek a városok polgárai elé. A kiállítás

megnyitókat kicsit ünnepélyessé téve, sikerült a honvédségre, a honvédelem ügyére felhívni a résztvevők figyelmét, a rendezvényeket jól segítették a fellépő helyőrségi zenekarok fellépései. Külön örömünkre szolgált, hogy Veszprém városának polgármestere, ha lehetősége volt rá személyesen ajánlotta a fiatalság figyelmébe a város történetének egy fontos szeletét.

2008. őszén megkezdődött a Helyőrségtörténeti Emlékgyűjtemény kialakítása Székesfehérváron a Helyőrségi Klub egyik szárnyában. A közel 400 négyzetméteres helyiségcsoport az intézmény egyik szárnyának földszintjén található és közel egy évtizede üresen áll. A helyiségcsoporthoz szervesen nem tartozik, de közvetlen kapcsolat van egy pincében található területhez, amely szintén bevonható a kiállítás megvalósításába.

A munka az építészeti feltárással, statikai tervezéssel és részletes felújítási terv készítésével kezdődött, amivel párhuzamosan folytatódott a majdani kiállítás tervezése. A kiállítás tartalmát illetően emléket kíván állítani városunk középkori védőinek, részletesen be kívánja mutatni a helyőrség történetét 1848-tól napjainkig.

Székesfehérvár városban először lak-tanyát a cs. és kir. 10. huszárezred kapott, a híres nagy múltú ezred katonái ekkortól váltak „fehérvári huszárokká”, ahogy azóta is ismerik őket.

A tervek szerint az első nagyteremben önálló bemutatót kap:

- a Cs. és kir. 69. gyalogezred története;
- a m. kir. 17. honvéd gyalogezred, amelyik a város háziezrede volt;
- a két háború közötti időszakban a m. kir. 3. Szent István gyalogezred;
- valamint a fehérvári repülés története.

Külön teremben kerül bemutatásra a háborúk időszaka. Ha lehetőség lesz a pince beépítésére, oda kerül az első és a második világháború során a katonák és a város sorsát is bemutató kiállítás. A helyőrség második világháborút követő időszakának emlékeit fogja tartalmazni a második nagy terem, ahol a rendszerváltásig mutatja be a fehérvári és a börgöndi katonák életét.

A harmadik nagyobb helyiségcsoportba nyer elhelyezést a Szárazföldi Csapatok Parancsnoksága, valamint a városban szolgáló egységek emlékei. Külön területen kerül bemutatásra az MH ÖHP megalakulásának története, a jogelőd parancsnokságok emlékeivel együtt.

Minden gyűjtemény akkor ér valamit, ha azt folyamatosan fejlesztik, és a gyűjteményt bemutatják. Ennek a célnak támogatására alakult meg a Fehérvár Tiszti Kaszinó kulturális egyesület. A helyőrség tiszti állományát, annak kulturált szabadidő eltöltését, a helyőrség hagyományainak feltárását és megőrzését vállaló egyesület tagjai rendszeresen segítik a gyűjtemény működtetését.

A gyűjteménytől elkülönülve, de azzal szerves egységet képezve kerül kialakításra egy reprezentatív rendezvényterem, amelyben a helyőrség korábbi parancsnokait ábrázoló képek kerülnek elhelyezésre. Ebben a teremben lesz lehetőség kisebb konferenciákat rendezni - 30 főig - és ez ad teret az egyesületi rendezvényeknek is.

A helyőrségtörténeti gyűjtemény a tervek szerint nyilvános lesz, annak megközelítését a felújított udvaron át biztosítjuk. A kiállítás ünnepélyes megnyitására 2009. májusában kerül sor, a Honvédelem Napi rendezvénysorozat részeként.

A helyőrségtörténeti kutatás egy folyamat, ugyanakkor már a kezdeteknél

nagyon sok segítő szándékú érdeklődés volt. 2007. őszén felhívták a figyelmet több évtizede elfeledett, vagy nem megoldott kérdésekre, eseményre, tragédiákra. Ezek közül kiemelkedett a m. kir. 3. Szent István gyalogezred 1944. szeptember 7-én Gyergyószentmiklós határában történt tragédiájának feldolgozatlansága és az emlékek megőrzésének kérdése.

A 159 fő elesett katona a székesfehérvári egység állományában teljesített szolgálatot, az elhunytak többségének még a neve is ismeretlen. Az eset ismertté vált, és ez arra inspirálta az együttműködőket, hogy a lehetőség szerint cselekedjenek. Így sikerült összefogást teremteni egy, a tömegsírt megjelölő méltó emlékmű felállítására érdekében. 2008. májusára elkészült a városunk katonái emlékére állított gránit emlékmű és megjelenhetett egy monográfia is az esemény rekonstruált történetével.

Újabb nagyszerű példája az összefogásnak a városunk ezredeinek első világháborús helytállását bemutató emlékek felújítása, a harcaikat bemutató kiállítás megvalósítása. Ennek keretében megújult a 17-es gyalogezred oroszlanos emlékműve, tiszti barakk és fedezék épült a Pákozdi Katonai Emlékhelyre.

A „példa ragadós”, így az együttműködés sikere újabb jó szándékú kezdeményezéseket indított el. Ennek sorából kiemelkedik kettő esemény. Az egyik, hogy 2008. szeptemberében Székesfehérvár adott otthont a „Közös Európában együtt emlékezzünk!” nemzetközi fórum nyitó konferenciájának, amelyen 15 ország közel 70 fő képviselője részvételével, neves szakemberek tanácskoztak a háborús emlékhelyek sorsáról az első világhábo-

rú befejezése 90. évfordulóján. Felhívást fogalmaztak meg annak érdekében, hogy ne hagyjuk veszni, és eltűnni a háborúk emlékeit. Azokat meg kell őrizni és be kell mutatni a jövő nemzedékének azért, hogy tanuljanak belőle, azért, hogy fennmaradjon a béke. A megemlékezéseket pedig a hagyományok ápolásának szándéka, a béke megőrzésének óhaja hassa át. A nemzetközi fórum elnökségének tagja lett Győrössy Ferenc nyá. altábornagy úr, városunk korábbi helyőrségparancsnoka is.

A háborús emlékek gondozásának a helyőrségben nagy hagyománya van, számos országos kezdeményezés innen indult. Itt fogalmazódott meg a doni harcokban elpusztult 2. hadsereg emlékének megőrzésére, a doni kápolna építése, amelyet működtető kuratóriumban a helyőrség parancsnoka most is helyet foglal. De itt épült meg először civil kezdeményezésre egy közös katonatemető – a Szentlélektemető – amely gondozottságával példa határainkon túl is. Fehérváron született az a kezdeményezés, hogy az első világháború legnevezetesebb magyar vonatkozású helyiségében – Doberdón – található romos állapotú Magyar Kápolnát közadakozásból újítsuk fel és változtassuk magyar zarándok helyé. De a városban fogalmazódott az a felhívás is, amelynek eredményeként 2008. májusától emlékmű hirdeti a magyar békefenntartók hősiességét.

Több civil szervezet is rendszeres munkát végez különböző országok hadi temetőiben, elősegítve a megőrzést és az emlékezést. A hadisír ápolásban jeleskedő szervezetek munkáját összefogó azt segíteni szándékozó céllal jött létre az ősszel a Háborús Emlékhelyeket Gondozók Társasága, elnöke szintén Győrössy Ferenc nyá. altábornagy úr.

2009. január 15-én új helyőrségparancsnok került beiktatásra Székesfehérváron. A város nyilvánossága előtti impozáns ünnepség talán legbensőségesebb eseménye az volt, amikor Benkő Tibor altábornagy úr a mindenkori katonaelődök iránti tiszteletét, és sorsukkal vállalt sorsközösséget kifejezendő koszorút helyezett el a fehérvári hősök emlékművénél.

A korábban megkezdett minőségi átalakulás folyamata ezzel a szimbolikus aktsussal jelentős állomásához érkezett. A leírt felsorolásból is kitűnik, hogy a nyitott segítőkész hozzá állás eredményeként nagyon sok jó szándékú kezdeményezés áll a hagyományápolás szolgálatába. A kezdeményezések összefogása, bátorítása, az újabb lehetőségek feltárása és a megvalósítás segítése olyan új eredményeket hozhatnak, aminek határai ma még nem látszanak, de biztosan elvezetnek egy új hadsereg szemlélethez.

KOCSIS MIHÁLY OKL. MK ALEZREDES „NAVIGARE NECESSE EST...!” AVAGY „LESZ BAKANCS, LESZ TONER, CSAK EGY KICSIT KÉSŐBB...”

A Magyar Honvédség (**a továbbiakban: MH**) Logisztikai Ellátó Központ (**a továbbiakban: MH LEK**) 2007. tavaszán alakult meg, a MH Összhaderőnemi Parancsnokság (**a továbbiakban: MH ÖHP**) szolgálati alárendeltségében, két korábbi jelentős ellátó központunk (MH Haditechnikai Ellátó Központ – **a továbbiakban: MH HTEK**, valamint a MH Hadtápanyag Ellátó Központ – **a továbbiakban: MH HTPEK**) tulajdonképpeni összevonásával, azok jogutódjaként. A két jogelőd szervezet által kezelt szakterületeken kívül az MH LEK állományába integrálták a korábban az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság (**a továbbiakban: MH ÖLTP**) szervezetében működő Közlekedésbiztonsági- és a Járművizsgálati részleget. Továbbra is állományunkban maradt a Kodifikációs részleg, bár ez gyakorlatilag a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség (**a továbbiakban HM FLÜ**) részeként működik.

Szervezeti felépítésünk vázlatosan a következő:

Vezető szervek (Budapest), 1. Raktár-bázis (Budapest, Isaszeg), 2. Raktár-bázis (Budapest), 3. Raktár-bázis (Budapest, Táborfalva), 4. Raktár-bázis (Gödöllő), 5. Raktár-bázis (Tápiószecső, Esztergom), 8. Kijelölt Állandó Raktár (Kalocsa), valamint Inkurrencia Tároló Raktárak (Felcsút, Budafok-Háros, Nyíregyháza, Nyírtelek,

Isaszeg, Mezőfalva). Ez utóbbiak kiürítése nagyrészt megtörtént, megszüntetésükre a tervek szerint a 2009. évben kerül sor. Mindennemű inkurrens anyag és eszköz bevonása, tárolása és végleges átadása ezután kizárólag a 8. Kijelölt Állandó Raktárban történik.

Az MH LEK alaprendeltetésénél fogva a logisztikai biztosítás folyamatában valamilyen mértékben minden szinten érintett, de ezzel együtt tipikusan végrehajtó szervezet. Ez egyértelműen azt jelenti, hogy az ellátó központ a szolgálati előljáró az MH ÖHP írásos intézkedéseit hajtja végre. Ezen kívül - főleg a beszerzések és az inkurrencia kezelés terén - operatíván együttműködik a HM FLÜ, HM KPÜ, HM Miniszteri Biztosi Iroda, a HM VGF szervezeteivel és természetesen az ellátandó katonai szervezetekkel, továbbá a partner ellátó központokkal.

Mivel a MH LEK által végzett főbb feladatok felsorolása és a vezetőség iniciáléja mindenki számára elérhető az interneten (www.hm.gov.hu), ezért ebben az írásban ezekre a konkrétumokra nem is térek ki részletesen, inkább néhány olyan egyéb ténnyel, körülménnyel és hangulattal foglalkoznék, amelyek közelebb hozzák az olvasót a gyakorlati ellátást végrehajtói szinten végző katonai szervezethez.

Lássuk tehát, miféle alakulat is ez a **Logisztikai Ellátó Központ**, mi a mai valósága, honnan jött és hová tart – bár ez utóbbi

kérdés természetesen itt nem kerülhet valójában megválaszolásra.

A jogelődök megalakítása annak idején (2001.) rendesen megrázta a szakági legfelső és középvezetést akár a haditechnikai akár a hadtáp területekre gondolunk. A Virág Lajos mérnök ezredes által parancsnokolt MH HTEK a több, addig teljesen különálló szakma (fegyverzet-technika, páncélos- és gépjárműtechnika, vegyivédelmi technika, elektronika, mérésügy, repülő-műszaki technika, kiképzés-technika és műszaki technika) megannyi, kisebb vagy nagyobb mértékben bizonyos önállósággal működő ellátó központját és raktárát integrálta egy szervezetbe. Tulajdonképpen ugyanez történt a hadtáp (humán, térkép, üzemanyag, élelmezés illetve a ma már személyi felszerelés néven említendő ruházat) szakágakkal is a MH HTPEK létrejöttével, amelyet Gyarmati Sándor ezredes vezetett. Az MH akkor három nagy, markáns és stabil pillérré épült: (1) a szárazföld, (2) a légi és (3) a logisztika területeire, melyek közül a logisztika – egykor anyagi-technikai biztosítás – területét az ÖLTP képviselte Gáspár Tibor mérnök vezérőrnagy vezetésével.

Az MH ÖLTP által fémjelzett időszak kezdetén a szakági logisztikai integráció egyszerre hozta az új összevont ellátó központok létrejöttét és az addig széles körű szakmai és szolgálati fennhatósággal és önállósággal bíró szolgálatfőnökségek beépülését egy új szervezetbe. Bár sokan az addigi katonai pályafutásuk révén itt-ott személyesen is ismerték már egymást, az új rendszerben azonban gyakorlatilag mindenki és minden egyszerre teljesen „idegen” lett.

A megváltozott körülmények, az új felállítás és területi elhelyezkedés egyértelműen

a jog- és hatáskörök, feladatkörök és kompetenciák jelentős átrendeződését jelentette. Ez minden szinten megkövetelte az adott szervezet illetve állomány saját helyének és szerepének a felső szinten meghatározott passzusokon túli konkrét értelmezését és megfelelő gyakorlati meghatározását. Az addigi természetes beidegződéseket, megszokásokat, „réskitöltésre” szükségszerűen kialakított és használt „szokásjogokat” egyik napról a másikra meg kellett szüntetni. A vezetési és végrehajtási mechanizmusokat újra kellett értelmezni ellátottnak, ellátónak és szakmai előjárónak egyaránt. Hirtelen beállt egy olyan állapot, amikor a régi központi szabályzók szerint már további módosításokkal sem lehetett tovább „menetelni”, újjak pedig egyszerűen nem voltak. Hasonlatos volt ez egy teljesen új konstrukciós kísérleti űrrepülőgép berepüléséhez. Az új helyzet átmenetileg minden szinten komoly dilemmákat, esetenként kételyeket, sőt gyanakvásokat, de mindenképpen óriási bizonytalanságot okozott. Szakmailag és emberileg sem volt könnyű ezt az átmeneti időszakot kezelni, a feladatokat a meghatározott eleve nagyon szoros, menet közben pedig radikálisan még tovább szűkített határidőre végrehajtani, mindezt megélni.

Eközben természetesen az újonnan bevezetett közbeszerzési rendszer törvényi előírásait szigorúan betartó beszerzés, gazdálkodás, nyilvántartás, ellátás, tárolás, üzembentartás, javítás és kivonás feladatait is el kellett végezni úgy a hazai mint a külföldön állomásozó katonai szervezeteink működésének biztosítása érdekében.

Végül az MH ÖLTP időszakában az ellátó központok által végrehajtott munkáról alkotott kép nem lenne teljes a

haderőátalakítás különböző ütemeinek logisztikai támogatása (benne a saját katonai szervezetünk kialakítása, feltöltése, a teljesen új és az országszerte elhelyezkedő, rendkívül széttagolt szervezet vezetési rendjének kialakítása) illetve az MH szintű inkurrencia kezelés (bevonás, nyilvántartás, raktározás és a többször átalakított értékesítési rendszer) megemlézése nélkül.

Nagy tisztelettel említem meg a felsorolt szervezetek vezetőinek nevét azért, ahogyan a szó nemes értelmében katonaként, ugyanakkor igaz emberként ezt le tudták „vezényelni”, majd a későbbiekben az akkor rendelkezésre álló személyi, tárgyi és időbeni feltételek között a honvédség vérellátását jelentő logisztikai területet működő rendszerre tudták tenni.

Végül is kialakultunk. Voltak és mindig is lesznek éppúgy bennünk rejlő, mint tőlünk független problémák, nehézségek. Mégis a 2004-2006. évekre már úgy gondolhatunk vissza, mint amikor a logisztikai vonalon szolgálati és szakmai előljáró, alárendelt katonai szervezet és más különböző szintű együttműködő szervezetek és személyek végre képesek voltak elhelyezni önmagukat és egymást is egy megfelelően működő gépezetben.

Látva a gépezet működése közben a gyakorlatból adódó folyamatos és megoldandó természetes anomáliákat megkezdődhetett egyfelől az új szabályzók kialakításának folyamata, másfelől az akkori logisztikai felső és középvezetésnek már több verzióban is kialakult a jövőre vonatkozó elgondolása. Ezzel párhuzamosan természetesen más szakértők is felmutattak más szempontok szerinti logikákat és mivel már érezhetővé vált a haderőátalakítás következő fázisában a logisztika ismételt

megújításának követelménye is, kialakult egy érdekes, talán egy vitorlásversenyhez hasonlítható, racionalizáló, építő és javító szándékú megmérettetés. Végül - mert hogy a vitorlásversenyeknél is csak a hajók, a víz és a legénység tagjai definiálhatók konkrétan, a negyedik főszereplő: a szél csak sejtethető, esetleg megérezhető – a mások radikális változtatást előíró elméleti logikája győzött, kissé meglepve, de mindenképpen hátrébb szorítva az addig favoritnak számító tapasztalt „hajósokat”.

2006-2007. fordulóján a logisztikát is gyökereiben érintő újabb jelentős változtatás történt az MH szervezetében. A három pillér összevonásra került, és az előzőekben a MH HTEK, a MH HTPEK és az MH ÖLTP létrejötte, valamint ezek összecsiszolódásának időszakához hasonlatosan, szinte azonos módon, a külső körülmények és belső szervezeti felépítés egyszerre történő újabb jelentős megváltozását éltük meg.

Az MH ÖLTP felszámolt. Megalakult az MH ÖHP, melynek parancsnoka Tömböl László mérnök altábornagy volt, majd felállt a Barnucz Albert mérnök ezredes vezette MH LEK is. Az alárendeltetésünkben eredő feladataink végrehajtása mellett újfent kiszolgáltuk a haderőátalakítást (ez számos katonai szervezet sürgős megszűnésének, részbeni megszűnésének, kiegészülésének, átalakulásának, részleges vagy teljes diszlokációjának az anyag és eszkozmozgatását, annak maradéktalan elszámoltatását, adminisztrációját jelenti!), továbbá végeztük az akkor már gözerővel robogó inkurrencia kezelést, és persze átalakítottuk – vagyis felszámoltuk majd megalakítottuk - saját szervezetünket.

Az MH ÖHP alárendeltségében eltelt két esztendő. Az annak idején eleinte na-

gyon heterogén MH HTEK sikeres összekovácsolásának tapasztalataival felvértezve a kicsit heterogén MH LEK összeállt, és az előljáró MH ÖHP időközben szintén kialakult szervezetével kölcsönösen ma már látjuk, értjük, tiszteljük illetve megtiszteljük egymást.

A katonai szervezetek között az ellátó központok, és ezek között főleg a legtöbb szakágat magába foglaló MH LEK egy nagyon érdekes, időnként szinte pikánsan speciális helyzetben van. Van ugyanis minden katonai szervezetnek egy alaprendeltetése, és ehhez kap központi ellátást valamint van saját ún. csapatellátása. Tehát a séma: alapfeladat + kapott központi ellátás + saját csapatellátás. A mi esetünkben a séma: központi ellátás (mint alapfeladat) + kapott központi ellátás + saját csapatellátás. Csupa különféle ellátás ameddig a szem ellát...

Bizony kényes és folyamatos odafigyelést igényel az, hogy nemhogy ne keveredjen, de még csak ne is érintkezzen a két szféra (központi és csapat) akár az ellátó központnál helyileg, okmányolási tevékenység, raktározási terület vagy személyi állomány terén, de az előljáró szervezetek értelmezésében, felfogásában, valamint az ellátottak szintjén sem. Mert alaptörvény, hogy a központi tagozatot vízesárokkel kell elválasztani a csapattagozattól! Óvatosan és udvariasan, ugyanakkor megfelelő határozottsággal és meggyőződéssel saját berkeinken belül éppúgy, mint az előljárók felé, ha nem is feltétlenül optimális körülmények között, de mégiscsak érvényesíteni tudjuk ezt a követelményt.

Másik jellegzetes vonásunk, hogy az alaprendeltetésünk végrehajtásából adódóan egyszerre kell megfelelnünk úgy, mint katonai szervezet (hiszen ez tényszerű-

en egy ezred szintű katonai szervezet), és mint valamiféle hivatal (mivel beszerzési és értékesítési szerződések realizálása, anyagátvételek és átadások során közvetve és közvetlenül, folyamatosan, a saját telephelyeinken, de országszerte is végzünk ügyintézészt különféle civil gazdasági társaságokkal, szervezetekkel, személyekkel). Ez hétköznapi szinten nem egy egyszerű helyzet, de fogalmazhatunk úgy is, hogy roppant színessé teszi a munkánk végzése közben felénk támasztott tartalmi és formai követelményeket. Jelenlegi közvetlen szolgálati előljárónk pedig, aki a különböző követelményeknek való megfelelést folyamatosan és szigorúan ellenőrzi, - rövid nekifutás után - szerencsére meglátta ezeket a szokatlan színeket, érti a hagyományosan barna-zöld katonai szervezetektől való különbözős okát, elismeri vagy tudomásul veszi ezek létjogosultságát és döntéseiben, intézkedéseiben már figyelembe is veszi ezeket a sajátosságainkat.

Időnként, szerintem nem teljesen komolyan ugyan, de az embereknek kínjukban kicsúszik a száján, hogy „...*a logisztikusoknak könnyű, mert minden ott van náluk...*”. Ám valójában azt kell mondanom, hogy mi magunk is ugyanabban a cipőben járunk, mint a többiek. Pontosan ugyanazok a törvények és szabályzók vonatkoznak ránk. Pontosan ugyanolyan honvédségi és civil hatósági ellenőrzéseket élünk meg, mint bármelyik más, az olvasó által ismert katonai szervezet. Leltározáskor pontosan ugyanannyi időt kapunk a végrehajtásra, mint mások, és végre is hajtjuk ugyanúgy, mint mások. Igaz, nekünk még itt van a teljes központi készlet is...

Nos, szándékosan nem taglalom a létszámviszonyokat, az infrastruktúra álla-

potát és más fontos dolgokat sem, hiszen panaszkodni mindannyiunknak lehet oka. Mi – bár mi is magyar emberek vagyunk - nem panaszkodunk, pedig időnként szomorú szívvel, egy sóhajtásnyival előbb látjuk, hogy mi fog „fájni” az ellátandó katonai szervezeteknek, közöttük ugyanúgy nekünk magunknak is. Ugyanazt az életet át lehet élni két különböző hozzáállással, felfogással: lehet siránkozva, morogva, negatívan, de lehet higgadtan és elfogadóan is úgy, hogy közben törekszünk a jobbra. Ez utóbbi pozitív módszert a derűsebb, elviselhetőbb atmoszférájával az élet minden területén, így a katonai szolgálatunkban is, mindenkinek csak ajánlani tudom.

A végrehajtói szintű logisztikai összevonás folyamata pillanatnyilag a haditechnikai és a hadtáp szakágak többségének integrációjáig jutott, persze nem biztos, hogy itt meg is kell, hogy álljon. Most is különböző tanulmányok, elgondolások ismét a legváltozatosabb jövőképeket vázolják fel a logisztikai területre vonatkozóan, meg nem nevezett források különböző megnevezésekkel a legkülönbözőbb helyszíneket vizionálják és különféle szervezeti felépítésekre, alá-fölrendeltségekre utalnak. Hogyan hát tovább?

Figyeljük csak meg az ország társadalmi, politikai, gazdasági állapotát, tágabb hazánk, az Európai Unió szervezetének és működésének legújabb sajátosságait, a szövetségi státuszunkból eredő kötelezettségeket, az általános globalizációs dilemmákat, a nyilvánvaló világgazdasági válság hatásait, vonzatait, következményeit, valamint az ismert régebbi és az újabban kialakult válságövezetekben történő eseményeket, fejleményeket, az ezekkel kapcsolatos már meglévő vagy a jövőben lehetséges

magyar vonatkozásokat. Megállapítható, hogy a katonai logisztikai rendszerünk további alakulásával kapcsolatban - az erős megszorítástól kezdve a valódi operativitás és korrektség elérését célzó komoly fejlesztésekig - szó szerint minden elképzelhető.

Csak egy dolog biztos, mégpedig az, hogy „*egy hadsereg működését biztosítani kell!*”! Ezért az MH LEK a rendelkezésre álló eszközökkel, az adott körülmények között a feladatait mindig végrehajtja, ezzel a katonai szervezetek ellátását folyamatosan biztosítja. Erre az eltökéltségünkre és hozzáállásunkra igyekeztem utalni a 2008. november 28-án megtartott Logisztikusok Napja (december 1.) alkalmából rendezett ünnepi állománygyűlésünkön elmondott beszédben is, amely állománygyűlést az MH ÖHP parancsnok, kerületünk részéről a polgármester úr és a parlamenti képviselő asszony is megtisztelték jelenlétükkel, és amely beszédet ezúton ajánlom az olvasó szíves figyelmébe.

LOGISZTIKUSOK NAPJA - 2008. 12. 01.²⁶

A katonai terminológiában a **LOGISZTIKA** talán a legösszetettebb, egyik legbonyolultabb fogalom. Elméleti és gyakorlati összetevőit, a katonai szakfeladatokhoz kapcsolódó szövevényes vonatkozásait úgy a hazai, mint a külföldi szakirodalomban sok kimagasló gondolkodó vetette papírra. A **katonai logisztika** fogalmának mélységeiről, vertikális és horizontális vetületeiről szakdolgozatok, tudományos fokozatokat igazoló disszertációk sokasága látott napvilágot. Elég, ha csupán az utóbbi 10-15 évre, a haderőnk fejlődésének, átalakulásá-

26 Ünnepi beszéd. Elhangzott a MH Logisztikai Központ 2008. november 28-i ünnepségén, Erzsébetligeten

nak legújabbkori időszakára gondolok vissza. Mindez nem véletlen!

A katonai élet követelte szükségletek helyezték a logisztikát ilyen mértékben a figyelem középpontjába. A korszerű hadviselésben a logisztikai feladatok ellátásának szakszerűsége, pontossága, folyamatossága, összehangoltsága, irányítottága és vezetettsége döntő tényezője a sikeres katonai tevékenységeknek.

Nálunk is. A mi hadseregünkben is. Itthon az országhatárokon belül, a békés katonai élet körülményei közepette, de legfőképpen a határainkon kívül szolgálatot teljesítő bajtársaink körében.

Mindannyiunk előtt ismert tény, hogy a katonai szervezeteink immár évek óta megünnepelik a legújabbkori hagyományaik szakmai, fegyvernemi napjait, minálunk ugyanúgy, a Magyar Honvédség Logisztikai Ellátó Központjában. Ebben az évben is egy ünnepélyes állománygyűlés kereteiben összeülünk, és áttekintjük az elmúlt év szakmai, emberi tényezőinek értékeit, előljáró és beosztott egymás szemébe néz, együtt éljük meg a logisztikai szolgálat ünnepét, ünnepnapját.

Megélünk egy napot egy kicsit másképpen. Nem egy tételes és számszerű, tényekkel és számokkal teli konkrét szakmai elszámolás ez, hanem egy különös benyomásoktól, sőt talán bátran mondhatom, hogy érzelmeiktől hemzseggő ünnep. Ilyenre is sort kell kerítenünk, hiszen ha az eltelt év feladatainak teljesítésére, a végzett munka bonyolult összetevőire gondolunk, a sok tekintetben most is formálódó követelményrendszerre, változásokra, a sürgősségi és emellett minőségi kritériumokra, akkor valóban felértékelődik szakmai szervezetünk, minden alegységünk, raktárunk, részlegünk munkája.

Elmondható, hogy a központi tagozatban úgy a személyi felszerelés, élelmezés, humán és térképészeti, a műszaki-technikai, repülőműszaki, fegyverzet-technikai, a páncélos- és gépjárműtechnikai, a vegyvédelmi technikai, a kiképzés-technikai, a mérésügyi valamint az ominózus elektronikai szakterületeken előljáróink intézkedéseinek gyakorlati megvalósítása

terén elismerésre méltó eredmények születtek.

Büszkén mondom, hogy önhibánkból feladatteljesítés elmaradása, vagy akár időpontjainak eltolódása nem, vagy legalábbis minimális mértékben fordult csak elő. Előljáróktól, vagy az ellátottak felől érkező észrevételek, kritikák tekintetében is elmondhatom, hogy ezek többségénél is inkább az információk elcsúszása vagy az általunk nem befolyásolható forráshiány volt fellelhető a dolgok mélyén.

Mondhatnám azt, hogy a mai napi ünnepünk a csapatellátás napja. Az imént pedig azt mondtam, hogy a feladatainkat alapjaiban felelősségteljesen, eredményesen teljesítettük. Legalább is mindig erre törekedtünk. Mindez való igaz. Ám legyünk a helyzet komolyságához illően önkritikusak is egyben. Ellátás! Ellátni mindenoldalúan egy olyan szférát, mint a katonai szervezetek vagy a minisztériumi szervek, a maguk feladatrendszerében, mozgásában, belső, sajátos átalakulásában már önmagában véve is bonyolult feladat.

Közben pedig gondolnunk kell arra is, hogy a mi logisztikai szervezeteink is élték, sokszor átszenvedték a maguk belső mozgását, formálódását, szerveződését, átalakulását. Elég, ha csak az utóbbi másfél-két esztendő szervezeti változásaira illetve a megváltozott struktúra belső rezgéseire, önmozgására utalok. Mit mondjak? Nem volt irigylésre méltó ezt az időszakot sem összehangolni, sem konkrétan vezetni, (parancsnokolni), sem pedig a tennivalókat a megfelelő szinteken pontosan teljesíteni, a szüntelen változásokat egyáltalán elviselni.

Amint a miniszteri, vezérkar főnöki és az összhaderőnemi parancsnoki levélből is kivehető, a jövőben sem csökkennek a feladataink, és azok bonyolultsági összetevői sem. Erre készül a végrehajtó logisztikai szolgálat hivatásos, szerződéses és közalkalmazotti állománya egyaránt.

Az eddigi munkánk igazi csapatmunka volt a javából. Nem hiányzott belőle a szakmai önbecsülés, a lelkiismeretes és precíz feladat ellátás, a fizikai fáradságot sem ismerő munkaritmus. A parancsnokság is elismeréssel adó-

zik a határidők pontos betartásáért, valamint a törvényi követelmény tiszteletéért. Ezt várja el a Logisztikai Ellátó Központ parancsnoksága mindenkitől a továbbiakban is, mert ezt tekintetjük a szervezeteink tényleges teljesítménye zálogának, kulcsfontosságú tényezőjének.

A határidők betartásának törvényi felfogása azonban még ennél is távolabbra mutat: nevezetesen arra, hogy a Logisztikai Ellátó Központ mindennapi élettrümusa képes volt alkalmazkodni a változó körülményekhez, és miközben önmaga is átformálódott, aközben jól, színvonalasan teljesítette az ellátás komplex feladatait.

Jóleső érzéssel hallgattam, - hallgattuk mindannyian - a Honvédelmi Miniszter Úrnak, a Magyar Honvédség Vezérkari Főnökének valamint az Összhaderőnemi Parancsnok Úrnak a levelét, az abban foglalt köszöntő szavakat, az elismerő gondolatokat.

Köszönjük!

Legyünk ugyanakkor reálisak, mint általában is. Tegyük fel a kérdést úgy általában: a mindennemű ellátás anyagi pénzügyi feltételeivel valójában a jó gazda módjára bántunk? Erre a kérdésre válaszoljon ki-ki a becsülete és a tisztessége, na és persze a kompetenciája alapján.

Az igyekezetünk ellenére minden bizonynal becsúszhattak olyan belső hibák, kisiklások, amelyeket mi magunk is csak utólagosan vetünk észre, de igyekeztünk tanulni belőle.

Vagy kérdezzük meg önmagunktól, hogy eléggé összehangoltak-e a szakági logisztikai ellátás munkafolyamatai? Nem nyikorognak-e a beszerzés- ellátás- tárolás- szállítás- kivonás fogaskerekei, olykor anyaghiány, látszólagos gazdátlanság, összehangolatlanság, vagy éppen emberi zsörtölődés okán? De, igen. Van, lehet ilyen!

Ünnep ide, ünnep oda, jól felfogott érdeklünkben kiindulva van még mit tennünk a csapatszellem erősítése, a kölcsönös segítőkészség javítása, az összefogás területein. Sok tekintetben a kritikai hangok mellett bizonyára az önkritika is lehetne erőteljesebb, olykor reálisabb is. Ha pedig arra gondolok, hogy folyamatosan egyre újabb és újabb feladatok elé kerülhetünk, akkor ebből azt a következtetést kell levonni,

hogy az eddigieknél még önállóbbnak, feladatcentrikusabbnak kell lennünk. Ugyanakkor nem téveszthetjük szem elől a munkahelyi légkör intelligensebbé tételét, az emberségesebb, megértőbb személyi kapcsolatok fontosságának hangsúlyozását, megvalósítását.

Persze nem azért mondom – nálunk a parancsnokságnak nincsenek kirívóan nagy gondjai ezen a téren! Ám mindig tudnunk kell, hogy ideges, feszült légkörben sokkal nagyobbak a hibalehetőségek, mint nyugodt, igazságos, kiegyensúlyozott viszonyok közepette.

Tisztelt Hallgatóim!

A logisztikusok napjának megünneplése komoly hagyományokra épül. Ezek a jövőre vonatkozóan, önmagukban is köteleznek bennünket. A katonai szervezeteink méltán lehetnek büszkéek, hiszen derekasan helytálltak az év során. Ezt igazolják a hazai és a missziós katonai szervezetek sikerei, eredményes tevékenysége. Az ország teherbíró képességével arányban álló katonai költségvetés által biztosított feltételekkel a jövőben minden szinten még körültekintőbben kell bánni.

Ünnepeljünk együtt, örülünk a sikereinknek, de legyünk továbbra is alaposak, körültekintőek, önkritikusak és figyelmesek.

Meggyőződésem, hogy ezt a kiszolgáló munkát csakis nagy alázattal, csendben, önmagunk által az előírtnál mindig egy fokkal magasabbra állított mércével lehet rendesen végezni.

Ne feledjük el kollégák: nem kegyet gyakorol az ellátó, és nem a sajátját osztja! A hársány kérkedők, a hangos sikerekre vágyók itt nem fogják megtalálni a számításukat.

Vannak itt érdekes, de ősi törvényszerűségek: amiből van elég, ami jól működik, ami finom vagy kényelmes az nem tűnik fel senkinek, mert az „természetes”. Ilyen az ember. (Én legalábbis még nem láttam olyan vételezőt, aki a maradéktalanul lebonyolított anyagátvétel után boldogan megöleli a raktárost. Vagy mondjuk olyan szerződéses katonát, aki étkezés után a következőt kiáltja: „Éljen Kaskó Zsolt alezredes úr!”)

Amiből nincs elég, vagy rossz, vagy kényelmetlen... és így tovább, az viszont egyből különféle reakciókat vált ki vezetőből és ellátottból egyaránt. És főleg ez marad meg bennünk. Ilyen az ember.

Persze azért, hogy a kép teljes legyen, nem csak lefelé, de felfelé is működik ez a törvény. El kell mondanom a titkot: az ellátó központnál mi sem írunk köszönő leveleket minden egyes jól megfogalmazott, minden körülményt előrelátó, jól végrehajtható beszerzési vagy értékesítési szerződés életbe léptetése után a Honvédelmi Minisztérium Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség vezetőjének... Annál inkább írunk, ha problémát, ellentmondást észlelünk valahol. Ilyen az ember.

De összegezve mindezt: ez a többszintű látzólagos hálátlanság mégiscsak úgy tekintendő, mint az egymásban való bizalom és megbecsülés különös megnyilvánulása. Beszélünk a teli demizson hol rövidebb, hol hosszabb árnyékáról, de nem beszél senki magáról a saját árnyéka mellett mindig ott található teli demizsonról. Mert abban mindenki biztos. Ilyen az ember.

Mindebből adódik, hogy különös örömmel tölt el bennünket, szolgálakat az, ha előljárónk méltat, megdicsér, vagy egyáltalán megemlíti bennünket.

Tisztelt Ünnepi Állománygyűlés!

Nem tudom, de nem is akarom megállni, hogy ne említsem meg azokat a raktárainkat - ezzel együtt az ott eddig dolgozó állományt - amely raktáraink nagy valószínűséggel a következő Logisztikusok Napján már nem fognak a szervezetünk részeként szerepelni. Mandátumuk lejár, az objektumokat már tulajdonképpen teljesen vagy majdnem kiürítettük, munkatársaink egy része tovább dolgozik az ellátó központnál, más részük kiválik a sorainkból. Külön köszöntöm tehát a felcsúti, nyíregyházi, nyírteleki, budafok-hársosi, és megkockáztatom a mezőfalvi munkatársaimat, köszönöm a munkájukat, és kinek-kinek a maga útján sok sikert, jó egészséget és sok boldogságot kívánok!

Végezetül engedjenek meg nekem egy pár - a katonai berkekben talán szokatlan - megjegyzést, záró gondolatot.

Mára már köztudott, hogy a katonai felső vezetésben is változás előtt állunk. Megindult egy személyi változás folyamata a Magyar Honvédség Vezérkara élén. Az már csak természetes, hogy az alárendeltek élénk figyelemmel kísérik ezeket a folyamatokat.

Eszembe jut Havril tábornok úr egy tavalyi írásában a katonai szervezetek belső viszonyinak dialektikájáról azt írta, hogy (idézem) „*a magyar honvédség életében egy dolog bizonyos: a változás állandósága, a szervezett változtatás folyamata.*” (idézet vége) Igaza volt. És most tapasztalatból gondoljunk e szavak mögé, a belső lényegük összefüggéseire. Gondoljunk arra, hogy ezeknek a folyamatoknak milyen nagyságú logisztikai vonzatával kellett számolnunk?!

Minden bizonnyal, akik hallgatták tegnap, november 27-én reggel a Kossuth Rádiót, 7 óra előtt felfigyelhetek arra, hogy elhangzott Tömböl László mérnök altábornagy úr, összhaderőnemi parancsnok nyilatkozata.

A további katonai stratégiai feladatokat érintő gondolatai még az eddigiéknél is hangsúlyozottabban vetítenek elénk új és újabb logisztikai vonatkozású feladatokat, teendőket.

Az elkövetkező évben az elfogadott költségvetés nagyságával összhangban álló katonai fejlesztések, mind a technika - például a gépjármű technika - ,de a katonai légierő, vagy a személyi felszereltség területén is bőségesen elhalmoznak bennünket logisztikai feladatokkal. Mi pedig tesszük a dolgunkat, és ha lehetséges, még jobban, mint eddig tettük.

Engedjék meg, hogy ezúttal is, mindannyiunk nevében mindkét vezérkari vezetőnknek kívánjak jó erőt és egészséget a további munkájukhoz.

Kellemes ünnepet kívánok mindenkinek!

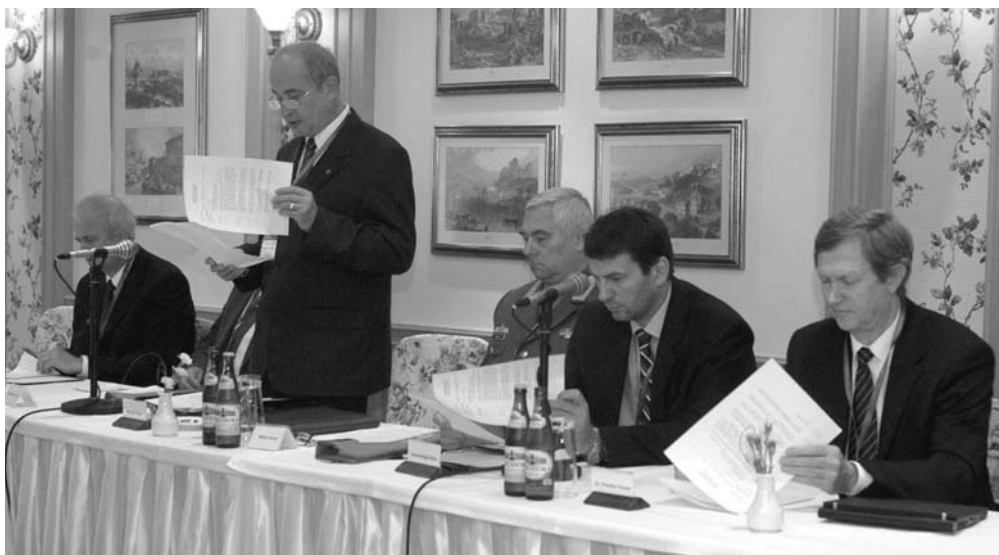
**Köszönöm
a megtisztelő figyelmet.**

DR. VASVÁRI TIBOR NYÁ. EZREDES – PAPP GÁBOR NYÁ. ALEZREDES: ÁTALAKULÓ LOGISZTIKA AZ ÁTALAKULÓ NATO-BAN

Nemzetközi konferencia került megrendezésre – a budapesti NATO védelmi miniszteri értekezletet megelőzően – október 8-9-én Veszprémben, a Honvédelmi Minisztérium, a Pannon Egyetem, a Miniszterelnöki Hivatal, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium valamint a Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium közös szervezésében.

A konferenciára meghívást kaptak a logisztika fejlesztésében, elméleti és gyakorlati kérdéskörében érdekelt szerveze-

tek és neves személyiségek. Az érdeklődést jellemezte, hogy 11 ország, mintegy 120 fővel képviseltette magát, köztük hazai és külföldi szakmai intézmények, NATO szervezetek, NATO és hazai felsőoktatási intézmények, a HM, NFGM, KM, FLÜ, ÖHP katonai és szakmai vezető állomány, civil-katonai együttműködők, valamint a szakmai és tudományos élet reprezentánsai. A kétnapos rendezvénynek a Villa Medici konferenciaközpont adott otthont.

A konferencia nyitó elnöksége: balról-jobbra: Dr. Rédey Ákos Pannon Egyetem rektor, Debreczeni János Veszprém MJ város polgármester, Morber Ferenc nyá. altábornagy, Mikita János altábornagy HVKF h., Garamhegyi Ábel államtitkár, Dr. Friedler Ferenc Pannon Egyetem dékán

A konferencia alapvető célkitűzése volt a NATO átalakulási folyamat stratégiai célkitűzéseiből, valamint az átalakítás aktuális feladataiból következő, a NATO logisztikára vonatkozó elvárások, követelmények feltárása, összefoglalása. További jelentős célkitűzés volt a szövetség és tagországok tárgyhoz tartozó fejlesztéseinek és tudományos munkájának, eredményeinek bemutatása.

A konferencia természeténél fogva alapvetően NATO kiterjesztésű, és a szövetség érdekében történő logisztikai folyamatok vizsgálatára összpontosított. A témák felölelték a civil és katonai együttműködés, a kiválósági központ létrehozásának és működtetésének fontosabb elemeit. A beszállítói oldalt elsősorban a végrehajtásban érintett szervezetek – NAMSA, Hellman Worldwide Logistics, Kellog Brown and Root – részletesen, az időkorlát figyelembevételével elemezték.

A konferenciát megelőző este Gémesi Ferenc, a Miniszterelnöki Hivatal szakállamtitkára köszöntötte a résztvevőket, ezzel is kifejezve a konferencia, nemcsak szakmai szempontú jelentőségét – ahol kötetlen eszmecsere valósult meg a résztvevők között, mintegy megadva ezzel a tanácskozás alaphangulatát.

A résztvevőket a konferencia fővédnöke, Szekeres Imre honvédelmi miniszter nevében Mikita János altábornagy vezérkar főnök helyettes, Dr Rédei Ákos professzor, a Pannon Egyetem rektora és Debreczeni János, Veszprém MJ város polgármestere köszöntötte. Kellemes színfolt és jó „szakmai” bevezető megalapozás volt Veszprém városról és vonzáskörzetéről, logisztikai szempontok és tartalmi összetevők szerint készített rövid kisfilm bemutatása.

Garamhegyi Ábel, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium nemzetközi gazdasági kapcsolatokért felelős szakállamtitkára bevezető előadásában kiemelte Magyarország logisztikailag kedvező közép-kelet európai stratégiai helyzetét, logisztikai eredményeit és fejlesztési lehetőségeit. Hangsúlyozta, hogy a hazai logisztika tapasztalatok, valamint a tudományos potenciál magas szinten képes hozzájárulni a NATO logisztikai átalakításához.

Dr. Friedler Ferenc, a Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Kar dékánja a „NATO kiválósági központok új generációja: a logisztikai kiválósági központ” című előadásában bemutatta a hazánkba tervezett NATO logisztikai kiválósági központ koncepcióját, a kiválósági központok új generációjának tapasztalatait, több olyan újszerű megoldásról, fejlesztési eredményről is beszámolt, amely hozzájárulhat a NATO kiválósági központok hálózatának továbbfejlesztéséhez.

Lawrance M. Lashkevich, a kanadai Materiel Systems and Supply Chain Department of National Defence vezérigazgatója áttekintette a politikai, gazdasági és biztonságpolitikai helyzetnek a logisztikára – elsősorban a védelmi logisztikára – gyakorolt hatását, a kihívásokra adott válasz, az átalakítás, kanadai nemzeti aspektusait, valamint kiemelte a logisztikai kiválósági központok jelentőségét ebben a folyamatban.

James Soligan altábornagy, a NATO Szövetséges Átalakulási Parancsnokság törzsfőnökhelyettes, átalakítási igazgató a szövetség oldaláról mutatta be az átalakulás szükségességét, röviden bemutatta az Átalakulási Parancsnokság funkcióját és a kiválósági központok meghatározó szerepét az átalakulás folyamatában.

Dr. Antoni Alfonz, az Európai Logisztikai Társaság elnöke, a Magyar Logisztikai Egyesület elnökségi tagja, egy nemzetközi – német, amerikai és kínai – logisztikai tudományos kutatási program alapján adott áttekintést a logisztikai trendekről és stratégiákról, a logisztika hálózat-szemléletű megközelítésének kompetenciáiról.

A hazai katona logisztikai helyzetet és a nemzetközi szerepvállalás kiterjedését és általános tapasztalatait valamint célirányos összefüggéseit Hazuga Károly vezérőrnagy az Összhaderőnemi Parancsnok szakmai helyettese ismertette, mintegy zárásaként a kétnapos tanácskozásnak.

A konferencia demonstrálta, hogy Magyarország nagy súlyt helyez a NATO átalakulási folyamat támogatására, ennek szellemében került bemutatásra a NATO szakmai közösségének a hazánk által vállalt NATO logisztikai kiválósági központ koncepciója. A konferencia egyik kiemelt sajátossága volt, hogy az előadások angol nyelven kerültek ismertetésre.

A kiválósági központ alapvető rendelkezése, hogy a tagállamok szintjén kétirányú tudástranszfert valósítson meg, elősegítse az átalakulás folyamatát, valamint a katonai képzés és oktatás fejlődését, javítsa a tagállamok közti együttműködést és a közös képességek fejlesztését.

A logisztikai kiválósági központ a létrehozó nemzet részére is jelentős előnyöket biztosít, elősegíti a nemzeti versenyképesség megőrzését, folyamatos továbbfejlesztést; közvetít a tudományos, gazdasági és védelmi logisztikai szereplők között, nemzetközi beágyazottságot biztosít a nemzeti fejlesztéseknek.

A szövetségen belül jelenleg logisztikai területen nincs ilyen jellegű komplex tudásközpont, illetve Magyarország nem rendelkezik felajánlható hasonló logisztikai intézménnyel. Ezért is volt kézenfekvő hazánk számára a kezdeti megfontolás után a soron következő lépések megtétele. Mint ismert hazánk az egészségügy területén ilyen Kiválósági Központ létrehozása és működtetése szempontjából már előrehaladott erőfeszítéseket tett és folytat.

A Veszprémi Pannon Egyetem Műszaki Informatika Kara vállalta fel a megvalósítás lépéseit, amihez úgy vélem, minden segítséget meg kell adni. A kar nemzetközi hírű tudósokkal rendelkezik, infrastruktúrát biztosít, valamint Veszprém város teljes partner ebben a kérdésben.

Az ötlet és az igény már 2004- 2005-ben megjelent, és úgy tűnik, az érintettek e témában való széleskörű összefogása és támogatása előremutató, mint ahogy ezt a konferencia megrendezése is szemléltette. Ugyanilyen támogatás és biztatás volt kihallható az előadóktól és a felszólalóktól is. Az érdeklődésből és hozzászólásokból kitűnt a téma összetettsége és a szerteágazó kérdéskörök bonyolultsága.

Mindenesetre a magyar logisztikai társadalom részére ez óriási kihívás és megtiszteltetés is egyben. Mindenesetre most már az elhatározott szándékot követően komoly közvetlen szakmai előkészítő gyakor-

lati tevékenységre van szükség, vagy pedig ez is halványlángú ötletként marad meg.

SZAKMAI ÁLLOMÁNYGYŰLÉS VESZPRÉMBEN

2008 november 26-án Veszprémben a Kossuth laktanyában az MH 54. Veszprém Légtérellenőrző Ezrednél a Logisztikusok Napja alkalmából meghívott vendégek részvételével szakmai állománygyűlésre került sor. Az állománygyűlésen részt vett az alakulat ágazati vezető, a logisztikai, a támogató zászlóalj és a logisztikai főnökség állománya, a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség szakmai vezető állománya, a MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnokhelyettese és szakmai főnökei, Veszprém város polgármestere, a Katonai és a Magyar Logisztikai Egyesület vezető

személyei, az alakulat együttműködő és beszállító katonai és civil szervezetei. A veszprémi Pannon Egyetemet a Műszaki Informatikai Kar dékánja, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemet a Logisztikai Intézet igazgatója képviselte.

A Magyar Honvédségnél hivatalos fegyvernemi napként 1997 óta minden év december 1-én ünneplik az Ellátó-, majd új megnevezés szerint a Logisztikusok Napját. Ez mintegy 20 katonai ágazati szakmát tömörít, akik a személyi állomány, a haditechnikai eszközök, berendezések és felszerelések ellátásáról, fenntartásáról, bevethetőségéről és alkalmazhatóságáról gondoskodnak, végzik az infrastrukturális és közlekedésbiztosítási feladatokat. Munkájuk során a polgári munkaerő foglalkoztatásán túlmenően a szerződéses és beszál-

*Jobbról balra Hazuga Károly vezérőrnagy, Debreczenyi János polgármester:
Dr. Doór Zoltán MLE elnök, Szücs Pál mk. ezredes*

lítói kapcsolatokkal ezer szállal kötődnek a város és környezete termelő és szolgáltató üzemeihez, vállalkozásaihoz is. Ez az MH 54. Veszprém Légtérellenőrző Ezrednél ez széles spektrumban értelmezendő, mivel alárendelt alakulatai az ország különböző területén helyezkednek el

A logisztikusok állandó, folyamatos megszakítás nélküli lelkiismeretes és pontos, szakszerű munkája nélkülözhetetlen a honvédelmi feladatok, ezen belül itt Veszprémben, különösen a légtérvédelmi funkciók sikeres ellátásához. A tudomány és technika rohamos fejlődésével folyamatosan lépést kell tartani, ezt követelik tőlünk a Szövetségi elvárások is. A veszprémiek a közelmúltban végrehajtott NATO ellenőrzés kapcsán bizonyosságát adták hozzáértésüknek, felkészültségüknek és lelkiismeretességüknek, amikor a Szövetségi ellenőrzéskor a nagyon megtisztelő jó értékelést kapták. Ehhez a közös tevékenységgel, együttműködéssel és határozott vezetéssel megvalósított eredményhez ezúton is csak gratulálni lehet.

A Miniszterelnöki Hivatal által a veszprémi egyetem közreműködésével a honvédelmi miniszter védnökségével a közelmúltban Veszprémben szervezett és megrendezett nagysikerű NATO Logisztikai Kiválósági Központ konferencia, mint – reményeink szerinti – leendő helyszín is bizonyítja a város ezirányú törekvéseit is. A szakmai állománygyűlést megelőző héten került sor a Pannon Egyetemen a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökséggel közösen rendezett nemzetközi hadiipari és logisztikai konferenciára, ahol Veszprém ismét bizonyította a fejlődés iránti elkötelezettségét.

Az állománygyűlésen elsőként Szűcs Pál mérnök ezredes, parancsnok köszön-

tője hangzott el, majd ismertették a Honvéd Vezérkar Főnök Logisztikusok Napja alkalmából kiadott levelét, és felolvasták a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség vezérigazgatójának – aki elfoglaltságága miatt nem tudott részt venni a rendezvényen – erre az alkalomra írt levelét

A szakmai állománygyűlésen a katonák nevében Dr. Báthy Sándor nyá. ezredes egyetemi tanár, a ZMNE Katonai Logisztikai Intézet igazgatója, a civil szakma nevében Dr. Doór Zoltán, a Magyar Logisztikai Egyesület elnöke köszöntötte a résztvevőket, és rajtuk keresztül a veszprémi logisztikusokat.

Debreczeni János polgármester szól a városban lévő hagyományos katonai és civil kapcsolatokról, a beszállítói együttműködés zökkenőmentes megvalósulásáról, valamint Veszprém város és közvetlen környezete Magyarország logisztikai szempontból való jelentőségéről. A köszöntő zárásaként levetítésre került a NATO Logisztikai Kiválósági Központ konferenciára, a Veszprém Városi Televízió által készített Veszprém nemzetközi logisztikai jelentőségét bemutató kisfilm.

Az állománygyűlésen Szűcs Pál mk. ezredes a logisztikai támogatás magas szintű megszervezéséért és huzamosabb időn át történő végrehajtásáért elismeréseket adott át.

A civil beszállítók közül az alakulat emlékplakettjét vehette át Ferenci Ede, a Pólus Coop Zrt. üzletág vezetője, Vértes Edit a Magyar Logisztikai Egyesület főtítkára, valamint Baráth István ezredes az MH ÖHP logisztikai főnöke. Az alakulat katona és polgári állománya közül 11 főt különböző elismerésben részesített.

Kovács Sándor ezredes a Nyugat-Magyarországi Hadkiegészítő Parancsnokság

parancsnoka a nyugdíjasok és az együttműködésben érintettek munkáját emlékéremmel köszönte meg.

Az ünnepségen Debreczeni János polgármester a civil-katonai együttműködés erősítése terén végzett tevékenységéért a Logisztikusok Napja alkalmából 3 főnek – köztük Balassa István ezredesnek, az MH ÖHP Hadtápfőnökség főnökének, Simon Gyula Mátyás alezredes logisztikai zászlóaljparancsnoknak – Veszprém város Arany Emlékérmét és Lőrinc Béla őrnagy logisztikai főnöknek Ezüst Emlékérmét adta át.

Az állománygyűlés után rövid állófogadásra került sor, ahol Hazuga Károly vezérőrnagy, az MH ÖHP szakmai parancsnok-helyettes köszöntötte a szakmai állományt és a meghívott vendégeket, beszállítókat. Köszöntőjében röviden értékelte az elmúlt időszak tevékenységét, köszönetét fejezve ki a szakmai állomány részére a magas szinten végrehajtott munkájukért és szolt a jövőbeni feladatokról, hangsúlyozva az alkotó együttműködés fontosságát.

Dr. Vasvári Tibor nyá. ezredes

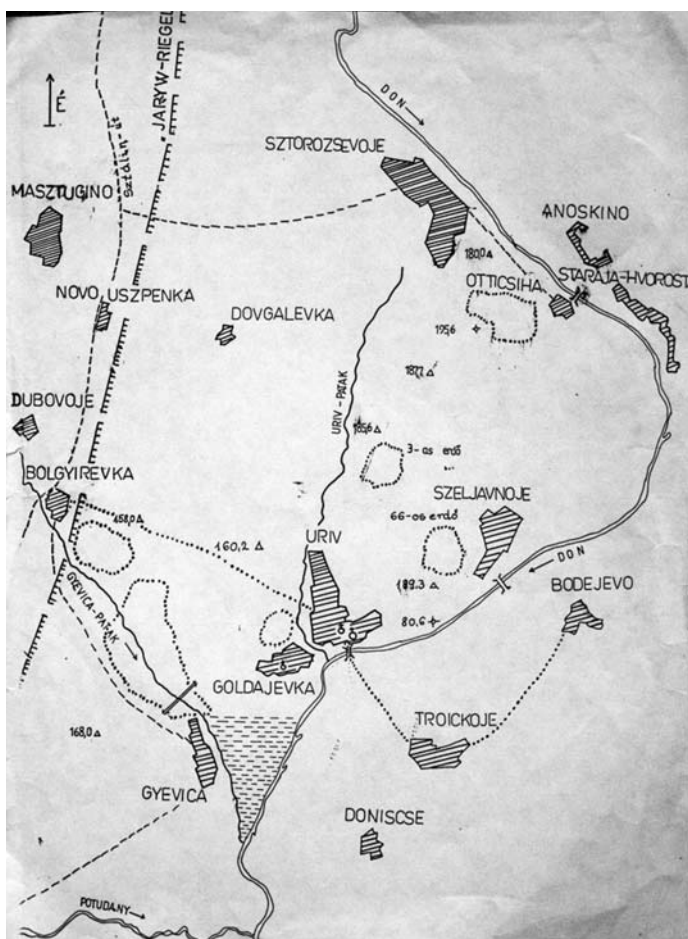
A résztvevők Szűcs Pál mk. ezredes parancsnok köszöntőjét hallgatják

VERESS D. CSABA: FRONTÁTTÖRÉS AZ URIVI HÍDFŐBŐL (1943. JANUÁR 12.)

Annak ellenére, hogy a magyar kormány 1940. november 20-án csatlakozott a Németország, Olaszország, Japán által (1940. szeptember 27.) megalakított ún. Háromhatalmi Egyezményhez (amely a felek részéről kölcsönös katonai segélynyújtást is tartalmazott!), Magyarország csak kis erőkkel kapcsolódott be az 1941. június 22-én a Szovjetunió elleni német katonai támadáshoz. Míg pl. a Háromhatalmi Egyezményt elfogadó Románia két teljes hadsereget vett harcba a német csapatok oldalán, a magyar Gyorshadtest – a 17. német hadsereg alárendeltségében – három dandára is csak 1941. július 16-tól november 6-ig vett részt a harcokban a német frontvonal déli szárnyán.

Az 1941. december 5-től 1942. május 30-ig kibontakozó szovjet elmentámadások több ponton visszaszorították a nagy erőkkel előnyomuló német harcfrontot. Ennek hatására a német politikai- és katonai vezetés már nagyobb katonai erők bevetésére sarkallták a magyar kormányt.

Így került sor 1942 áprilisától a 2. magyar hadsereg felállítására és bevetésére a német „Heeresgruppe Süd” (Dél Hadsergcsoporthoz) alárendeltségében. A magyar hadsereg három hadtestből állt, háromhárom kétezredes ún. „könnyűhadosztályból”, valójában dandárból megszer-

vezve! A kilenc könnyűhadosztály mellett egy páncéloshadosztályt és egy repülőcsoportot vezényeltek még a 2. magyar hadsereg alárendeltségébe, melynek parancsnokává Jány Gusztáv vezérezredest nevezték ki.

Az első szállítási lépcsőben a szombathelyi m. kir. III. hadtest vonult a frontra: a soproni 7.- és nagykanizsai 9. könnyűhadosztállal, illetve a székesfehérvári II. hadtest állományából átadott komáromi 6. könnyűhadosztállal.

A m. kir. III. hadtest vasúti szállítása 1942. április 12-én indult meg és a csapatok május 21-re fejezték be kirakódásukat Kurszktól nyugatra.

A lépcsőzetesen beérkező magyar csapatok felváltották a német 88. gyalog-, valamint a 16. gépesített hadosztályt és elfoglalta azok kiépített téli állásait.

A m. kir. 2. magyar hadsereg pécsi IV. hadtestének (10., 12. és 13. könnyűhadosztályok) második szállítási lépcsői 1942. május 28-án indultak a szovjet frontra. A harmadik szállítási lépcsőt a miskolci m. kir. VII. hadtest (19., 20. és 23. könnyűhadosztályok) csapatai képezték, melyeket 1942. június 18-án indítottak útba, szintén vasúti szállítással. Egyidejűleg kezdődött a kiszállítása a m. kir. I. honvéd páncéloshadosztálynak és a m. kir. I. honvéd repülőcsoport második csoportjának. A harmadik szállítási lépcső július 2-ra érkezett be a német „Heeresgruppe Süd” hadműveleti sávjába.

1942. június 28-án Tyim város térségében megindult a német „Heeresgruppe Süd” A és B szárnyainak a Kaukázus általános irányba eltervezett támadása. Míg a „Heeresgruppe A” képezte a déli szárnyon a Kaukázus felé irányuló főcsapásmérő

erőt, az északi szárnyon összpontosított „Heeresgruppe Süd B” észak-északkelet felől biztosította a főcsapásmérő erőket.

A „Heeresgruppe Süd B” alárendeltségében álló 2. magyar hadsereg ekkor még csak a szombathelyi m. kir. III. hadtest 6., 7., 9. könnyűhadosztályaiból és a német VII. hadtest csapataiból állt. A 2. magyar hadsereg északi szomszédja a 4. német páncéloshadosztály, déli szomszédja pedig a 6. német hadsereg 57. gyaloghadosztálya volt.

Az „Operation Blau” (Kék Hadművelet) során a „Heeresgruppe Süd B” mintegy 300 km szélességben áttörte a szovjet „Brjanszki-Délnyugati Front” védelmi vonalait, a 150-170 km-es mélységű frontáttörésükkel 1942. július 7-10 között – Voronyezs városától délre – elérték a Don folyót.

Az említett két szovjet front 40., 21. és 28. hadseregei heves harcok közepette fokozatosan a Don folyó keleti partjára vonultak vissza, hol már kiépített védelmi állást foglalt a felvonuló szovjet 6. hadsereg.

A harcolva hátráló szovjet hadseregek – egy későbbi ellentámadás megindításának megkönnyítésére – több hídfőállást építettek ki a Don nyugati – jobb – partvonalán.

A 2. magyar hadsereg július 7-én – ekkor még teljes erejét képező – szombathelyi m. kir. III. hadtestének déli szárnyán támadó soproni 7. könnyűhadosztály a Voronyezs várostól 60 km-re délre húzódó Don kanyarban, a Sztorozsevoja-Otticsiha-Szeljavnoje-Uriv települések térségében kiépített szovjet hídfőbe ütközött. Felismerve a szovjet hadvezetés terveit, a „Heeresgruppe Süd B” parancsnoksága ezért szinte azonnal elrendelte a fentemlített szovjet hídfő felszámolását.

1942. július 10-től szeptember 15-ig magyar és német támadások sorozata (urivi csaták) zajlottak le az említett szovjet hídfő ellen, melyet szeptember 15-re sikerült leszűkíteni Uriv város körzetére.

Július 25-éig a 2. magyar hadsereg déli szárnyától délre (a Potudany folyó déli partvidékén) még a német 6. hadsereg 75. gyaloghadosztálya támadott. Másnap, július 25/26-tól erre a frontszakaszra beérkeztek a magyar (pécsi) IV. hadtest felvonuló csapatai, s a szekszárdi 10. könnyűhadosztály leváltotta a német csapatokat, melyek már a Don folyó elérésekor – 1942. július 6-án – felszámolták a korotójáki szovjet hídfőt.

Július 28-ra a magyar (pécsi) IV. hadtesttől délre beérkezett a miskolci m. kir. VII. hadtest miskolci 19., egrri 20. és a kaszai 23. könnyűhadosztálya is, s felváltva a 6. német hadsereg XVII. hadtestét, kialakította a 2. magyar hadsereg déli szárnyát a scsucsjei szovjet hídfővel szemben. Ezt a szovjet hídfőt az 1942. évi őszi-téli harcokban azonban nem sikerült sem a német XVII. hadtestnek, sem a VII. magyar hadtestnek felszámolni.

A VII. magyar hadtest felvonulásával befejeződött a 2. magyar hadsereg kivonulása a doni frontvonalba. A mintegy 200 km-es harcvonalban 80-90 ezer főnyi harcoló állománnyal foglaltak állást a magyar csapatok, miután felváltották az elsőnek beérkező, zömében gépesített német csapatokat. A frontvonalak mögött hasonló létszámmal érkeztek be a magyar ellátó csapatok is.

A 2. magyar hadsereg északi szomszédja továbbra is a „Heeresgruppe Süd B” részét képező 2. német hadsereg volt, délkeleti szomszédja pedig – július 29-től – a 8. olasz hadsereg beérkező csapatai voltak.

A 2. magyar hadsereg teljes arcvonalában hadművelleti szünet következett be 1942. szeptember 16-tól 1943. január 11-ig. Már az első napokban – szeptember 16-tól – a 2. magyar hadsereg teljes szakaszán megkezdődött a téli védelmi állások kiépítése. A földmunkák zömét – könnyűhadosztályoknak alárendelt – három-három táborig munkásszázad végezte, melyeknek személyi állományát zömében hadköteles zsidó vallású férfiakból szervezték meg. A III. közérdekű munkaszolgálatos zászlóalj három századának volt a feladata a védelmi állások előtt húzódó műszaki-zárvédelem kiépítése. Elsősorban a földmunkáknál, a

szovjet polgári lakosság tömeges munkacsoportjait is felhasználták.

A várható katasztrófa első jele volt, hogy 1942. november 16-án Sztálingrádtól északnyugatra a szovjet Voronyezsi Front hadseregei megindították a „Heeresgruppe Süd B” délkeleti frontvonalának felszámolását. Elsőnek a 3. és 4. román hadseregeknek ugyancsak a Don folyó mögött kiépített védőállásait törték át a szovjet csapatok.

december 15-én érő csapás – komoly gondokat okozott a 2. magyar hadsereg vezetésének. Első gondolatuk az volt, hogy jelentős német erővel támogassák meg a magyar sereget teljes harcvonalát. Erre azonban semmilyen lehetőség nem volt. Csak egy elképzelés volt megvalósítható: egy jelentős erőösszpontosítás a 8. olasz- és 2. magyar hadseregek csatlakozásán. Ennek a csoportosításnak vezetésére nevezték ki 1943.

December 16-án pedig már a 2. magyar hadsereg délkeleti (jobb) szárnyával, a miskolci VII. magyar hadtesttel szomszédos 8. olasz hadsereg arcvonalát szakították át több ponton.

A „Heeresgruppe Süd B” keleti szárnyának rohamos összeomlása azzal járt, hogy a 2. magyar hadsereg sávjából sorra vonták ki az ott harcoló német csapatokat, elsősorban az olasz hadsereg támogatására.

A „Heeresgruppe Süd B” hadseregcsoportot keleti irányból érő szovjet támadások – elsősorban a 8. olasz hadsereget 1942. de-

január 2-án Hans Cramer vezérőrnagyot. A csoportosítás a 26. német gyaloghadosztályból-, a 27. német páncélosadosztály részét képező 700. páncéloscsoportból-, a 168. német gyaloghadosztály részeiből, valamint az 1. magyar páncélosadosztályból állott. Január 7-én a Cramer-csoportot a 8. olasz hadsereg nyugati szárnya („Alpini”-hadtest) mögül északabbra, a 2. magyar hadsereg déli szárnya a VII. és IV. hadtestek mögé irányították.

A 2. magyar hadsereg parancsnoksága a felderítési adatokból érzékelte egy közeli

szovjet támadás veszélyét. Ezt leginkább a soproni 7. könnyűhadosztály által elrekesztelt urivi szovjet hídfőből várták. Annak ellenére, hogy itt éppen folyamatban volt a 4. és 35. magyar gyalogezredek harcoló alakulatainak felváltása, nem tartották veszélyesnek a helyzetet. A magyar parancsnokságok itt csak elterelő támadásra számítottak, áttérésre az olasz „Alpini”-hadtestnél, s legfeljebb a miskolci VII. hadtestnél számítottak.

A szovjet Legfelső Főparancsnokság már 1942. december 21-én befejezte egy támadó hadművelet tervének kidolgozását. Ebben a Voronyezsi Front parancsnokságát utasították a – Voronyezs és Kantyemirovka vonalon védő – 2. német-, 2. magyar- és a 8. olasz hadseregeknek szétzúzásával. A támadó hadművelet kezdetét 1943. január 14-ében határozták meg (!) A főtámadást az urivi szovjet hídfőből 1943. január 12-én egy előzetes erőszakos harcfelderítéssel szándékoztak megindítani! A hídfőben és a mögöttes területen a 40. szovjet hadsereg öt és fél lövészhadosztályból, a 4. harcoksihadtestből, három önálló harcoksi- és két páncélvadász dandárból, egy tüzer- és egy sorozatvető hadosztályból állt. Az urivi hídfőből két nappal a főtámadás előtt tervezett erőszakos harcfelderítéshez azonban csak három lövészhadosztály részeit és egy harcoksidandárt szándékoztak bevetni.

1943. január 12-én délelőtt 09 óra 45 perckor a 40. szovjet hadsereg tüzérége és sorozatvetői 45 perces tüzet zúdítottak az Uriv községtől nyugatra és délnyugatra húzódó magyar állásokban védő soproni 7. könnyűhadosztály 4. honvéd gyalogezredének három zászlóaljára. Ez a délelőtti tüzérégi tűz szokatlan volt a szovjet tü-

zérége részéről. Karácsony óta ugyanis – a magyar védelem félrevezetésére – a szovjet tüzérége minden nap hajnali 3-6 óra között indított tüzérégi támadást a magyar védőállások ellen, mintegy bevezetésül egy gyalogsági-páncélos támadáshoz. Ezért az első vonalakban a védő csapatok kétharmadát mindig riadókészültségben tartották. Mivel a tüzérégi tüzet – karácsonytól január 11-ig! – nem követte támadás, a védőállásokba előrevezényelt gyalogság (már aki meg nem fagyott hajnalban a hó borította védőárkokban!) hátra vonult a fagytól és belövéstől mentes fedezékekbe.

1943. január 12-én azonban nem volt hajnali tüzérégi támadás, hanem délelőtt 9 óra 45 perctől elsősorban a nyugalomban alvó magyar gyalogságot, s a vonalban lévő figyelőket érte pergőtűz.

Az urivi hídfő keleti irányba a Don-folyó felé meredek lejtővel szakadt le. A legmagasabb pontokon voltak a település házai és két – használaton kívüli – pravoszláv templom romjai. A dombháton magasán elterülő településtől lejtősen ereszkedett lefelé a terep a nyugatra-délnyugatra húzódó magyar védőállások felé, melyeket korábban nagyon silányan építettek ki, s a főellenállási vonal előtt csak kétsoros-, az előretolt harcelőrsök előtt pedig egysoros szögesdrót húzódott.

A magaslati település felől – a tüzérégi és légi előkészítés után – 11 órától elkezdődött a 40. szovjet hadsereg 107. lövész- és a 25. gárdalövészhadosztályainak három hullámban meginduló gyalogsági támadása. A gyalogság harcrendjében a 150. harcoksidandár néhány páncélosa támadott.

A szovjet tüzérégi-, majd gyalogsági- és páncélos támadás az Urivtól északnyugatra védő 429. német gránátosezredet-, illetve a

soproni 7. könnyű hadosztály északnyugati szárnyát képező magyar Sopron-csornai 411. zászlóaljat (pk.: Kosztka Vilmos százados) támadta. Egyidejűleg érte a szovjet támadás az Uriv település délnyugati épületcsoportjai között védő veszprémi 4/III. zászlóaljat (pk.: Cicatricis Miklós őrnagy), illetve a veszprémi zászlóalj jobbszárnyától délnyugatra lévő Goldajevka faluig védő pápai 4/II. zászlóaljat (pk.: Hegymeghy László százados).

A soproni 4. honvéd gyalogezred létszáma (1943. január 11-én): 85 tiszt és 3664 fő legénység volt. A 4. honvéd gyalogezred délnyugati – jobb – szárnyához csatlakozott a soproni 7. könnyű hadosztály másik gyalogezrede: a szombathelyi 35. honvéd gyalogezred (pk.: Vécsey Béla ezredes) 35/I., 35/II. zászlóalja, a Goldajevka, Gyevica és Potudany-folyó torkolata (Don) terepszakaszon.

A legsúlyosabb helyzet a veszprémi 4/III. honvédzászlóaljnál alakult ki Cicatricis őrnagy zászlóaljparancsnok rádióan adott helyzetjelentése szerint. A zászlóalj centrumát és déli jobbszárnyát az orosz támadás áttörte, harcálláspontját bekerítették. A jobbról szomszédos 4/II. honvédzászlóalj ellenlökéssel próbálkozott, de sikertelenül. Az ugyancsak szomszédos és a goldajevkai magaslatokon védő körmendi 35/II. honvédzászlóaljat is áttörték a szovjet csapatok. A déli órákban a veszprémi 4/III. zászlóalj harcálláspontját is bekerítették. A

zászlóalj parancsnoka fogságba esett, aki a hadifogolytáborban hamarosan meghalt. A veszprémi zászlóalj szinte teljesen megsemmisült, mindössze két szakasza volt képes visszavonulni.

A legeredményesebben a soproni 4/I. zászlóalj védekezett. Még késő délután is harcoltak védőállásaikban, akkor, amikor a szovjet támadó harcvonalak nyugati irányban már elérték Bolgyirevka, déli irányba pedig Gyevica falut, valamint a frontvonal mögötti tüzelőállásokban lévő magyar 7. tábori tüzérezred 2., 3. és 6. ütegeit, a 151. gépvontatású nehéz mozsárüteg 30,5 cm-es mozsarait, s több német tüzérségi egységet.

A korán beálló esti sötétségben a teljes soproni 4. honvéd gyalogezred mindhárom zászlóalja visszafele hátrált általában Bolgyirevka irányába. Ellenlökés végrehajtására csak a felváltó alakulatként Bolgyirevkában összpontosított kőszegi 5/III. honvédzászlóalj 7. századát lehetett a községtől keletre bevetni. Az ellenlökés azonban – egy délről megjelenő szovjet támadócsoport tüzeiben – a Gyevica-patak völgyében elakadt.

A január 12-én beálló esti sötétségben a Gyevica körzetében védő és ugyancsak a 7. könnyű hadosztály részét képező szombathelyi 35. honvéd gyalogezred két zászlóalja sikeresen védelmezte állásait. A szovjet támadás ÉNy-i irányban sem bontakozott ki jelentősen: a soproni 4/I. honvédzászlóalj, a 429. német gránátosezred és a 7. könnyűhadosztálytól balra, ÉNy-ra védő egri 20. könnyűhadosztály visszavetette a támadó szovjet erőket.

Az esti órákra az Uriv körzetéből támadó szovjet főerők Bolgyirevka körzetében érték el a legnagyobb sikert. Megközelítették az un. „Jaryw Riegel”-t, a hevenyészetten

kiépített magyar második védővonalat. Ide vonult vissza erre az időre a 7. könnyűhadosztály északi – bal – szárnya: a 429. német gránátosezred és a 4/I. honvédzászlóalj.

A magyar IV. hadtestparancsnokság már január 12-én délután jelentősebb ellenlökés terveit dolgozta ki másnap január 13-án hajnalra.

1943. január 13-án reggel 06 órakor Bolgyirevka falu körzetéből a soproni 4. honvédgyalozezred parancsnokának – Csoknyai Pál ezredesnek vezetésével – néhány kisebb egységgel megkezdtek ellenlökésüket a kb. hat kilométerre lévő Uriv község irányába. A német 242. rohamlővegosztály a befagyott motorok miatt egy-órás késéssel csatlakozott az ellenlökéshez. A kezdet sikeresnek mutatkozott²⁷.

Január 13-án délelőtt 11 órára a magyar-német ellenlökés elakadt. A német rohamlővegosztály összes páncélosát kilőtték, mindössze négy rohamlőveg tudott visszavonulni. Hasonlóan súlyos veszteségeket szenvedett el a késve beérkező német 700. páncéloscsoport is.

A hátráló magyar csapattörédek délután 15 óra 30 percig tartották Bolgyirevka falut. Akkor vonultak csak vissza, mikor a szovjet 150. harckocsidandár már átkarolta a falut, s déli irányból már a házak közé törtek be a szovjet harckocsik. A falu kiürítését követően a magyar csapatok megkísérelték a második védelmi vonal – a „Jaryw Riegel” – védelmét, de ekkor kitört a pánik. A 7. könnyűhadosztály parancsnoksága a rend helyreállítására megkísérelte a veszprémi 34/III. honvédzászlóalj bevetését. Ez csak annyi eredménnyel

járt, hogy a 7. könnyűhadosztály déli – jobb – szárnya, a Gyevicában bekerített szombathelyi 35. honvéd gyalozezred két zászlóalj sikeres kitörést hajtott végre.

A január 13-ról 14-re forduló éjszakán kitört soproni 7. könnyűhadosztály maradványai Plotava és Novo Uszpenka falukban gyülekeztek, illetve Peskovatka faluba vonultak vissza.

Az urivi szovjet hídfőből támadó – pontosan szólva: erőszakos harcfelderítést végrehajtó szovjet erők – nemcsak a soproni 7. könnyűhadosztályt semmisítették meg, de visszavonulásra kényszerítették az északra szomszédos egri 20. könnyűhadosztályt, valamint a délről szomszédos kecskeméti 13. könnyűhadosztályt is. Ezzel már az erőszakos szovjet harcfelderítés hatalmas rést vágott a 2. magyar hadsereg frontvonalának északi szakaszán. Miközben az áttörést végrehajtó 40. szovjet hadsereg – és a nyomában bevett más seregtestek – fokozatosan délnyugat felé nyomultak előre, hogy a 2. magyar hadsereg harcfrontjának hátába kerüljenek. 1943. január 14-én reggel 6 óra 15 perckor megindult a szovjet 18. lövészhadtest támadása a 2. magyar hadsereg déli szárnyán védő miskolci VII. hadtest ellen a scsucseji szovjet hídfőből. Az ott védő szekszárdi 12. könnyűhadosztály védőállásait három kilométeres arcvonalon három szovjet lövészhadosztály törte át kb. száz harckocsi támogatásával.

A scsucseji támadás már a szovjet Voroonyezi Front támadó hadműveletének kezdete volt, s nem harcfelderítési célokat szolgált.

A január 14-től egyre nagyobb erővel kibontakozó szovjet támadó hadművelet az urivi áttöréstől északra összpontosított szombathelyi m. kir. III. hadtestet leszákította a 2. magyar hadsereg északi szárnyáról, s átszorította a 2. német hadsereg

27 Mint érdekesség megemlíthető, hogy egy magyar fegyencekből felállított rohamosztag különösen kitűnt vitézségével!

sávjába. Az urivi áttöréssel szétzúzott pécsi m. kir. IV. hadtest csapatait a 2. magyar hadtest centrumában a 40. szovjet hadsereg megerősített csapatai nyugati-délnyugati irányba szorították. A déli sávban – a scsucseji hídfőből – támadó 18. szovjet megerősített hadtest pedig északnyugati irányból igyekezett átkarolni a 2. magyar hadsereg hátráló csapatait.

Január 17-én a szovjet gyűrű bezárulni látszott a 8. olasz hadsereg bal – északi – szárnyáról leszakadt Alpini-hadtest, illetve a magyar miskolci VII. és pécsi IV. hadtestek körül.

Január 17-én a 2. magyar hadsereg parancsnoksága elrendelte, hogy a Bugyennij - Rosszos települések közti terepszakaszon kell megállítani a szovjet támadást. A teljes zűrzavarban azonban a magyar IV. és VII. hadtestek csapattörédei csak az Oszkol folyó völgyében kísérelte meg az újabb ellenállási vonal kialakítását a VII. hadtestparancsnokság vezetésével. A változatlan erejű szovjet támadás azonban további visszavonulásra kényszerítette a magyar csapattörédeket. Ez katasztrófális helyzetet teremtett: a német felsőbb katonai vezetés január 24-én a magyar csapattörédek irányítását kivonta a további harcvezetésből, s a 2. német hadseregparancsnokság kezébe adták. Akkor adta ki Jány Gusztáv hadseregparancsnok hírhedt-tragikus hadseregparancsát.

A Cramer-hadtestnek alárendelt magyar csapattörédek – 1943. január 24-től február 8-ig – az Oszkol-folyó völgyében maradtak. Kiseb magyar egységek kerültek a 26. német gyaloghadosztály alárendeltségébe is. Február 8-tól a Cramer-hadtest alárendeltségéből kivált magyar csapattörédek február 20-ra Romni város körzetébe vonultak, ahol a 2. magyar hadsereg újjászervezését kezd-

ték meg. A magyar parancsnokság követelésére az újjászervezési körzetet március 10-től elfogadta a német magasabbparancsnokság, de az újjászervezési területeket március végére gyalogmenetben, illetve részben Kijevtől vasúti szállítással érték el.

A csapattörédek még hadrafogható részeiből két megszállt hadosztályt – a 12. és 23. – terveztek felállítani további hátorozági szolgálatra, de végül ezt a megoldást elvetették, s 1943. április 2-május 30 között mindenkit hazaszállítottak. Pótlásukra két újonnan felállított hadosztályt a 18. és 25. könnyűhadosztályokat indították ki megszálló feladatokra.

A hazaszállított katonákat kéthetes egészségügyi vesztegzár után szerelték le véglegesen, s az ország közvéleménye a részleges sajtózárlat után csak ekkor tudta meg valójában, hogyan zajlott le az eddigi magyar történelem egyik legnagyobb katonai katasztrófája: „A doni csata”!

FELHASZNÁLT IRODALOM:

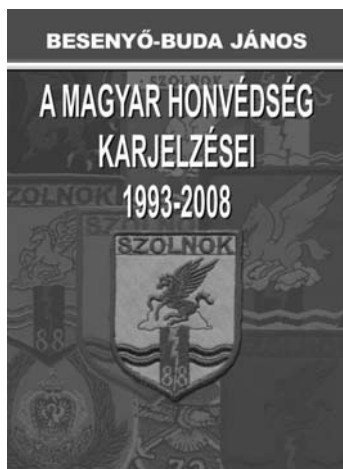
SZABÓ PÉTER: Don-kanyar. A magyar királyi 2.honvéd hadsereg története (1942-1943) Zrínyi Kiadó, Budapest. 1994.

VERESS D. CSABA: Veszprém megyeiek a doni fronton (1942. április - 1943. június). I. rész. A Veszprém megyei Múzeum kiadványa, Veszprém, 1989. II., Veszprém megyeiek a doni fronton. (1942. április - 1943. június). II. rész. U.o. 1990. I.

VERES D. CSABA: Az urivi hídfő - 1942. július 8 - 1943. január 12-13. (Kiadásra előkészítve, Budapest, Militária könyvkiadó).

Ifj. SARKADY SÁNDOR-SZABÓ PÉTER: Soproniak a Don-kanyarban. Edutech Kiadó. 2001.

KÖNYVAJÁNLÓ

**BESENYŐ-BUDA JÁNOS:
A MAGYAR HONVÉDSÉG
KARJELZÉSEI 1993-2008.**

Most van nyomdában az a könyv, amely első összefoglalója egy, a Honvédségben szűk húsz éve feltűnt és azóta már-már szenvedélyesen gyártott, viselt és számos vitát is gerjesztő jelenségnek, a katonai identitás egyik legnépszerűbb nemzetközi jelének: a karjelzésnek. A két évtizede még csak elszórtan megjelenő jelzés használata azóta beépült a magyar haderő szabályzataiba és mára már kimondható, hogy ha nem is vált, hisz ilyen rövid idő alatt nem is válhatott hagyománnyá, de a legjobb úton jár, hogy végérvényesen az legyen.

A hagyomány vélemények, hitek és szokások átörökítése a generációk között. Az átadás lehet tudatos, gyakrabban spontán, az egyént körülvevő társadalom életmódjának, szokásainak a társadalom által többé-kevésbé kötelezően elvárt követése.

A hagyományok - a hozzájuk csatlakozó rítusokkal és kultuszokkal az adott kultúrára, kultúrkörre jellemző rendszert alkotnak. Együtt fejlődnek, változnak a létrehozó kultúrával, társadalommal. Egyes elemeik elhalványodnak, majd eltűnnek, új társadalmi helyzetben új tradíciók születnek, esetenként az adott kultúrát vagy társadalmat körülvevő idegen kultúrák hagyományaiból is merítenek.

A hagyományok alakulása, változása vagy átvétele történelmileg, általában, lassú folyamat. Gyors vagy annak tűnő változások csak nagy ideológiai vagy társadalmi váltáskor következnek be. Azonban ezekben a történelmi pillanatokban sem teljes a változás, a régi kultúra, tradíció elemei, ha módosulva is, de beépülnek az újba és egy, csak az adott társadalomra jellemző „bővített” rendszerét hozzák létre a hagyománynak.

Hagyományai nemcsak a társadalmaknak, de az azokat felépítő kisebb közösségeknek is vannak, a nagy társadalmi csoportoktól kezdve a területi közösségeken, szakmai szerveződésekben, baráti körökön és családokon át egészen az egyéniig. Minél zártabb egy közösség, minél speciálisabb feladatra szerveződött, annál erőteljesebb, csak rá jellemző, a többi csoporttól magát tudatosan megkülönböztető hagyományrendszert alakít ki, melyhez éppen zártsága miatt - rendkívül ragaszkodik.

A hadsereg az egyik legspeciálisabb feladatra létrejött korporatív testület, melyet éppen ez a speciális feladat és erős hierarchikus jellege a társadalmak egyik legzártabb

közösségévé tett és tesz. Folyományaként hagyományai csak rá jellemző elemeket tartalmaznak. A „rá” alatt itt a világ összes fegyveres testületét a múltban, jelenben és jövőben értjük. Ezt a kialakult rendszert a nemzetközi szakirodalom „warrior cult”-nak, azaz a harcos, a harcolók kultuszának nevezi. Számos eleme közül az egyik legjellemzőbb azoknak a jelzéseknek, jeleknek és jelképeknek a használata, melyek az egyes harcost szűkebb és tágabb katonai közösségéhez fűzik. Melyeknek révén önmagát a közösség részének, de fontos részének tekintheti, és a közösség is érezteti vele, hogy tagja annak. Az „egy mindenkiért, mindenki egyért” elv tárgyi megjelenései ezek a jelek: a csapatzászlótól egészen a karjelzésig.

A legkorábbi megjelenő ilyen jelzés, amely az idők során jelképpé vált, a zászló. A csapatzászló, az alakulatzászló. Az állandó, professzionális hadseregekben a zászlók szigorúan szabályozottak, egyéni elképzeléseknek, jeleknek rajtuk nincs helye, hiszen az alakulat tagjait és hagyományait térben és időben összekötő szerepük felett ott van az államhoz való tartozás, az államnak tett esküre való állandó emlékeztetés funkciója is. Ezért már a római légiók is, ha a sasokat és más jelvényeket nem is alakíthatták át, légióként a csakis rájuk jellemző mellékneveket – Fulminax, Pia Fidelis – adták, hogy e nevek által is elkülönüljenek a többiektől és büszkéik lehessenek a saját, így megkülönböztetett közösségükre.

A középkorban a saját közösség elválasztása a többiektől könnyebb volt. Hiszen a lovag saját jeleit, zászlaját, címerét, sisakdíszét viselte és értelemszerűen kísérete és katonái is az ő jelével mentek harcba. Az uralkodó katonái pedig a szuverén, vagyis az állam jelzéseit hordták.

Az állandó hadsereg kialakulásával a helyzet megváltozott. Professzionális hadseregek az utolsó gombig és lehetőleg szabályozzák katonáik környezetét és életét, hiszen ettől válnak azzá, amik: állandó hivatásos haderővé. Az ember azonban már olyan, hogy szereti kimutatni, hogy ki ő és hova tartozik. Ezért a különböző haderő és fegyvernemek már igen korán igyekeztek viseletükkel is elkülönülni és ezen az elkülönülésen belül a kisebb egységek még tovább tágitani a lehetőségeket, saját önazonosságuk megteremtésére. Így jelentek meg a fegyvernem színek, az elkülönítő viseleti darabok, az ezred melléknevek, az ezredindulók.

Az 1848/49-es szabadságharc 9. honvédszászlóalja büszkén viselte, a többi zászlóalj által szívből irigyelt, kitüntetésként kapott vörös sapkát és a „vörössapkás” melléknevet. A Monarchia idején a fegyvernem színeken kívül, különösen az új szakszolgálatok, különböző jelképeket kreáltak maguknak, ezek azonban nem lévén hivatalosak, legfeljebb a katonai szubkultúrában hatalmas népszerűsége szert tevő szolgálati emléklapokon, emléktárgyakon és a katonák által készített relikviákon jelenhettek meg.

Az 1914 őszi hadbavonuló katonák még régi jelképeik alatt masíroztak a csatateretekre. A lövészárkok és kavernák valósága azonban sok mindent elfelejtetett a megszokott jelképekből és sok újat is hozott. A frontszolgálat által mindennél jobban összekovácsolódott katonák identitásuk erősítésére, alakulatuk vitézségének hirdetésére, új jelképhordozót, az alakulat jelvényt alkották meg. Ezek a jelvények csak kisebb részben voltak hivatalosak, nagyobbik részüket egyszerűen önmaguk-

nak csináltatták. Az új szakszolgálatok és fegyvernemek mind új jelképet választottak maguknak: Megjelent a légierő és vele a légierők nemzetközi jele a szárny vagy a sas, a rohamcsapatok halálfeje, a hegyivadászok havasi gyopára. Sokat közülük a Nagy Háború után, már a bajtársi közösségek készítették, emlékül az együtt töltött időre.

Az első Magyar Népköztársaság idején tervezte meg Károlyi Mihály az első hadseregjelvényt. Ez a kardos turul első felbukkanása a hivatásos magyar haderőben. A Tanácsköztársaság folytatta az alakulatjelvények használatát, gyakorlatilag ezek voltak az egyetlen csapatazonosító jelek. A két világháború között inkább a csapatnévadásra és a különböző szolgálatok védőszentjei ünnepének tiszteletére fektették a hangsúlyt, de fel-felbukkant néhány egyedi alakulatjelzés is. A háborúban felszálló légierő pedig, német hatásra ugyan, de minden repülőszázadának külön nevet és jelet készített.

A háború után történtek kísérletek alakulat jelzések készítésére, de ezek a nagy fordulat miatt nem folytatódtak. Az ötvenes, hatvanas és hetvenes években a szent titkosítás és egységesítés jegyében semmiféle „egyéniességnek” nem volt helye, a politika rettegett a közösségek esetleges túlzott összekovácsolódásától.

Ez a helyzet, az önazonosító jelek hiánya, 1989 után gyökeresen megváltozott. Az új társadalmi rendszerben már szükség volt és van a testületi azonosság erősítésére, a csapathoz való tartozás érzésének megszilárdítására. Ezt fokozta még az új szövetségi rendszer, amelynek jeleit és jelzéseit immár, nemcsak hogy megismerheték a katonák, de maguk is szerettek volna

valami hasonló, csak rájuk jellemző jelet viselni. Így vették át, az egyébként világszerte használt, de leginkább az amerikai hadseregben népszerű karjelzést. Alulról jövő kezdeményezésüket az állami és hadseregvezetés elfogadta. Minimális szabályozás után mindenki megkezdhette saját jelének megalkotását.

Ebben a könyvben a kilencvenes évektől készült és használt karjelzések találhatók. Rendszeresítettek és nem rendszeresítettek is. Formájuk, képi világuk, jeleik nagyon változatosak. A komolykodó címerszerű jelzésektől, az elvontabb vagy nagyon is naturális ábrákon át, a humoros, néha mehökkentő rajzolatokig. Hadkiegészítő parancsnokságok jelzéseitől az Afganisztánban szolgáló egységek saját, a helyszínen készült változataig.

A szerző és gyűjtő Besenyő (Buda) János őrnagy hatalmas munkát végzett, hiszen némelyik karjelzés ma már fellelhetetlen, gyűjtők álma. Csak remélhetjük, hogy egyszer lesz lehetőség és idő ezeket a jelzéseket alaposabban feldolgozni, szimbolikájukat értelmezni.

Addig is ne felejtjük el, hogy a légiók ezüst sasa és az Afganisztánban szolgáló felderítők patkánya ugyanazért született meg és létezik, amit Hartman őrmester Kubrick filmjében a Full Metal Jacket-ben fogalmazott meg. Szavai ugyan a tengerészgyalogosoknak szóltak, de ha a megnevezéstől eltekintünk, azt a másik vagy a saját alakulatunkkal behelyettesítjük, azok a világ minden katonájára érvényesek, és a legjobban kifejezik, hogy mi is és miért létezik a „warrior cult” és egyik kifejezési formája, a karjelzés.

„Mostantól kezdve halálotok napjáig, akárhol is vagytok, minden tengerészgyalo-

gos testvéretek... Emlékezzetek szavamra: a tengerészgyalogosok meghalnak, hiszen ezért vagyunk itt. De a Tengerészgyalogság örökké él. És ez azt jelenti, hogy ti is örökké éltek!”

Cs. Kottra Györgyi főmuzeológus

A könyv a HMFLÜ kiadványaként 2009 februárjában fog megjelenni, szolgálati kiadványként. A szerző minden javaslatot, további információt, „építő kritikát” örömmel fogad. Elérhetősége: 06-30-432-5895 illetve besenyó@hotmail.com

HÓBE LAJOS: OROSZ FÖLDÖN (NAPLÓ 1942-43.)

Nagy jelentőségű háborús naplót tarthat a Kedves Olvasó a kezében, mert nem csak a jelentősebb harccselekmények leírását adja, hanem a hétköznapi, „csataszünetek” mindennapi történéseit, apró örömeit. Hogyan éltek katonáink kétezer kilométerre otthonuktól, hogyan várták a táborig postát, s minden gondolatuk az otthonmaradottaknál járt.

A naplóban szereplő géppuskás század katonái, tisztjei, tiszthelyettesei szüntelen hazavágyakozásuk mellett igyekeznek a néhány napos, néhány órás harcszüneteket kellemesen, igazi bajtársi közösségben eltölteni. A szűkös lehetőségek ellenére időnként szereznek egy-két jó falatot, vadásznak, halásznak (kézigránáttal); de ha harcra kerül a sor, keményen nyomják a géppuskák elsütő billentyűjét.

De nemcsak magukkal foglalkoznak, a helybeli ukrán lakosság számára megkísérlik emberibbé tenni életüket, a mindenüket elpusztító háborút, a számukra idegen csapatok megszállását, a németek kegyetlenkedéseit.

A napló lelkiismeretes írója valószínűleg sem kint a fronton, sem 1943-ban történt hazatérése után, de az azóta eltelt idő alatt, különösen a rendszerváltozás előtti években sem gondolhatott arra, hogy szeretett leánya, Ildikó 2008-ban nekilát, legépelel édesapja apró betűvel sűrűn teleírt naplóját és megjelenteti; felbuzdulva egy, a doni áttörés emlékére tartott ünnepség hatására.

Szeretném megkönnyíteni a Tisztelt Olvasónak, hogy a naplóban leírtakat bele tudja helyezni a „nagy képbe”, mert a szerző egyből a lényegre tér, s 1942 április 29-i kezdettel beszámol egysége vasúti kirakodásáról Kurszk közelében. Ehhez szükséges azt is tudni, hogy a szerző alakulata az elsők között vagonírozott be Magyarországon és kb. 8-10 napos rendkívül fárasztó és veszélyes (partizánok) vasúti szállítással Komárom-Ersekújvár-Galánta-Trencsén-Zsolna-Jablonkai-hágó-Katowice-Kielce-Radom-Deblin-Minszk-Szmolenszk-Gomel-Brjanszk-Orel menetvonalon ért Kurszk térségébe, ahol kirakodtak. A vasútvonalak a megszállt területeken általában

egyvágányúak voltak, a vonatok sebessége alig érte el a 15 km/órát.

A mai - e témában különböző okokból tájékozatlan - olvasónak egész röviden felvázoljuk a 2. magyar hadsereg szervezetét.

Odáig ismert, hogy a hadsereg parancsnoka vitéz Jány Gusztáv vezérezredes volt, kit sebesülése miatt Csatay Lajos altábornagy helyettesített kb. negyven napig, gyógyulása után ismét Jány vette át a parancsnokságot.

A hadsereg összlétszáma kivonuláskor 207500 fő volt, a védelemben megkapott sávjának szélessége 200-300 km-re terjedt ki.

A hadseregközvetlen alakulatok (1. páncélos hadosztály, 2. repülődandár) mellett a hadsereg három hadtestből állt (III. Szombathelyi, IV. Pécsi, és VII. Miskolci)

Részletesebben a szombathelyi III. hadtest szervezetét ismertetjük, miután a szerző ehhez a kötetéhez tartozott. Itt is a hadtestközvetlen alakulatokon (híradó zászlóalj, tüzérszázadok, huszárszázad, utász és kerékpáros zászlóaljak, sízászlóalj, gázmentesítő és vegyi harc századok, gépkocsizó és fogatolt vonat csoport) kívül három könnyű hadosztály tartozott a hadtesthez. Mindegyik könnyű hadosztály 2-2 ezredből állt (Ezért szerepelt a megnevezésükben a könnyű jelző, mert a teljes szervezési séma szerint hadosztályonként három ezredből kellett volna állniuk.)

A három könnyű hadosztály a komáromi 6., a soproni 7., (melyben a szerző szolgált), és a nagykanizsai 9.

Részletesen mutatom be a soproni 7. könnyű hadosztályt, amely állt a 4. gyalogezredből 4/I. és II. zászlóalj, amelyek soproniak voltak, és a 4/III. zászlóalj, amely Veszprémből érkezett, valamint a 35. gyalogezredből, melynek az I. zászlóalj szom-

bathelyi, a II. zászlóalj körmendi és a III. zászlóalj szintén veszprémi volt.

A szövegben a szerző gyakran említi az egyes szereplők hovatartozását, így be lehet illeszteni, hogy melyik városból, illetve környékről származtak.

A napló nyújtson lelki élményt a régi-ekről.

v. Káplán György volt m. kir. főhadnagy az 1. páncélos hadosztály páncéldandász zászlóaljából

(Hőbe Lajos: Orosz földön, Veszprém, 2008. 215 oldal. A könyv darabonkénti ára 2000 Ft. + postaköltség, megrendelhető az angyal.laszlone2@upcmail.hu címen)

FELHÍVÁS SZAKMAI ÉS TUDOMÁNYOS DOLGOZATOK, TANULMÁNYOK KÉSZÍTÉSÉRE

A MH Összhaderőnemi Parancsnokság (a továbbiakban MH ÖHP) Parancsnoka – összhangban a honvédelmi tárca tudományos tevékenységének irányelveivel – felhívással fordul az MH ÖHP és az alárendelt katonai szervezetek állományához szakmai és tudományos dolgozatok, tanulmányok, elemzések megírására.

A felhívás célja a teljes személyi állomány aktivizálása, a tudományos tevékenység és mindenekelőtt a szakmai kutatás ösztönzése, publikálásra alkalmas és elsősorban a gyakorlatban is hasznosítható anyagok készítése, a személyi állomány önmegvalósítási lehetőségeinek bővítése.

KUTATÁSRA, KIDOLGOZÁSRA AJÁNLOTT TÉMAKÖRÖK:

Az MH ÖHP Tudományszervező Tanácsa a következő tudományos illetve szakmai kutatási témaköröket tartja célszerűnek feldolgozni:

Szárazföldi erők vonatkozásában

1. A szárazföldi erőknél rendszeresített páncélozott technikai eszközök korszerűsítése.
2. Korszerű harcjárművek és egyéb páncélozott technikai eszközök jellemzői, velük szemben támasztott követelmények.
3. A szárazföldi erők tüztámogatása. Korszerű táborigényező és sorozatvető (rakéta tüzező) eszközök összehasonlítása, velük szemben támasztott követelmények. A közvetlen légi támogatás elméleti kérdései, gyakorlati megoldásai a közelmúlt háborúiban.
4. A korszerű felderítő eszközök és módszerek, eljárások. Az ISTAR képesség megteremtésének lehetőségei, technikai, szervezeti, doktrinális és kiképzési feltételei.
5. Az egyéni harcászati felszerelés fejlesztése. Védő felszerelések, éjjellátó és egyéb optikai műszerek alkalmazásának kérdései.
6. Korszerű gyalogsági lőfegyverekkel szemben támasztott követelmények, korszerű típusok összehasonlítása. A jelenleg használt és fejlesztés alatt álló lövész löszerek összehasonlítása, a jövő löszereivel szemben támasztható követelmények.
7. A könnyűpáncélatú logisztikai és egyéb támogató járművek védelmének növelése. Korszerű járművekkel szemben támasztott követelmények.
8. A korszerű csapatlégvédelem eszközei, az alkalmazás lehetőségei. A precíziós csapásmérő eszközök elleni védekezés lehetőségei.
9. A korszerű szárazföldi műveletek során alkalmazott harceljárások.
10. A tüzserész képességek fejlesztésének lehetőségei.
11. A távknásítás célja, módjai, megvalósításának lehetőségei, eszközei.
12. A távirányítású eszközök megjelenése, a technológia várható fejlődési irányai, hatása a katonai műveletekre. A távirányí-

tású eszközök alkalmazási lehetőségei a szárazföldi műveletekben, velük szemben megfogalmazható követelmények.

13. A tömegpusztító fegyverek elleni harc korszerű eszközei, lehetőségei. A jövőben várható kihívások, illetve a velük szembeni védelem lehetőségei. (ABV „hulladék” bombák)
14. Szenzorok, távirányítású (távfelügyeletű) érzékelők megjelenése a háborús és béke-műveletekben, alkalmazási lehetőségei, várható hatásuk a harceljárásokra, a jövő hadviselési formáira.
15. A MH alkalmazása békeműveletekben. A békeműveletek során alkalmazott eljárások, elvek, tapasztalatok feldolgozása. A békeműveletekre történő felkészítés hatékonyságának növelését célzó kiképzési programok kialakításának lehetőségei. A békeműveletek műszaki támogatása.
16. A MH képességeinek bemutatása válság-reagáló (katasztrófa-elhárítás, humanitárius segítségnyújtás) műveletek területén. A MH szervezeteinek, technikai eszközeinek kapacitása, együttműködés kérdései más szervezetekkel, a szervezetek és alkalmazási koncepciók korszerűsítésének lehetőségei.

Légi erők vonatkozásában

1. A korszerű többfeladatú harcászati vadászpilóta nélküli repülőgépek alkalmazási lehetőségei. A korszerű harcászati vadászpilóta nélküli repülőgépekkel szemben támasztott követelmények, a fejlesztések várható irányai a jövőben.
2. A korai előrejelző és légi irányító rendszerek ismertetése, alkalmazásuk tapasztalatai. Az alacsony észlelhetőségű légicélok elleni küzdelem kérdései, megoldási lehetőségek
3. A légi utántöltés alkalmazási lehetőségei, módjai és eszközei.

4. A harcászati szintű légiszállítási feladatok megoldásának lehetőségei és eszközei.
5. A stratégiai szintű légiszállítási feladatok megoldásának lehetőségei és eszközei.
6. Légi hadműveletek tervezését, szervezését és végrehajtását támogató informatikai rendszerek alkalmazása.
7. Elektronikai hadviselés lehetőségei, módszerei és eszközei a korszerű (hálózatalapú) hadviselés követelményeinek figyelembevételével.
8. A légi hadviselés során használt precíziós csapásmérő eszközök jellemzői, alkalmazásuk lehetőségei.
9. A korszerű légiharc fegyverek jellemzői, alkalmazásuk lehetőségei, a fejlesztések várható irányjai.
10. A táv- és önirányítású légi felderítő és csapásmérő eszközök megjelenése, alkalmazásuk elvei, a várható fejlődés irányjai, hatásuk a katonai műveletekre.

Egyéb területeken

1. A logisztikai támogatás tervezése, szervezése és végrehajtása hazai és nemzetközi környezetben.
2. A termelői logisztika feladatai békétől eltérő helyzetben. A stratégiai készletgazdálkodás feladatai békeidőszakban és válsághelyzetben.
3. Az egészségügyi ellátás a MH alkalmazásának időszakában. Az egészségügyi rendszer működése békétől eltérő állapotban. A sebesült ellátás folyamata, a szükséges követelmények megfogalmazása, a megvalósítás lehetőségei.
4. A katonai rendész (katonai rendőr) képességek megteremtésének, fejlesztésének lehetőségei. A szükséges jogi keretek kialakításának lehetősége.
5. A csapatok összhaderőnemi szemléletű vezetésnek követelményei, a megvalósítás módjai. A MH erőinek alkalmazása összhaderőnemi műveletekben. Összhaderőnemi műveletek vezetése és irányítása.
6. A navigáció katonai alkalmazási területei, a jelenlegi lehetőségek előnyei hátrányai. A független (regionális) navigációs rendszer megvalósításának lehetőségei, technológiai feltételei.
7. A MH hadkiegészítési rendszerének átalakítása, vele szemben támasztható követelmények, a szükséges jogi alapok megteremtésének, átalakításának feltételei.
8. Humánpolitikai koncepciók változása, előmeneteli rend, pályakép modellek vizsgálata, összehasonlítása.
9. A MH kiképzési rendszere, korszerűsítésének lehetőségei. Más haderők kiképzési rendszerének bemutatása, tapasztalatok feldolgozása. Korszerű kiképzés-technikai eszközök bemutatása, összehasonlítása.
10. A környező országok katonaföldrajzi, gazdasági és demográfiai jellemzői, biztonság és védelempolitikai céljaik. Gazdasági fejlődésük és az utóbbi évek politikai változásai következtében átalakult fegyveres erőik jellemzői, jelenlegi és a közeljövőben megteremtendő katonai képességeik bemutatása.
11. A MH és a társadalom kapcsolata. Társadalmi szervezetek, sajtónyilvánosság, hagyományörzés, katonai kultúránk ápolása, történetének kutatása.
12. Különleges katonai műveletek helye, szerepe a XXI. szd. fegyveres konfliktusaiiban. A MH különleges katonai műveleti képességének fejlesztéséhez szükséges lépések, a jogi környezet és a doktrinális alapok vizsgálata.
13. A katonai vezetéstámogatás területe. Korszerű híradó, kommunikációs és egyéb információ továbbító/elosztó rendszerek ismertetése, harcvezetési informatikai rendszerek bemutatása, értékelése. A hír-

adás és vezetés várható fejlődési irányai, hatásuk a katonai műveletekre. A hálózat-alapú környezet elemzése, kihívásai, hatása a katonai tevékenységekre.

14. A katonai műveletek vezetése. Művelet-irányító parancsnokságok felépítése szervezete, feladatai. Vezetési pontok fajtái, rendeltetésük, kialakításuk, velük szemben támasztott követelmények a vezetés-irányítás eszközeinek digitalizálódása, a hálózat-alapú hadviselés körülményei között.

FORMAI KÖVETELMÉNYEK:

Az elkészítésre kerülő pályamű terjedelme tudományos dolgozat esetében maximum 100 ezer, minimum 40 ezer, a folyóiratban megjelenésre kerülő publikáció esetében maximum 40 ezer karakter lehet (szóközzel) ábrákkal, vázlatokkal együtt.

A pályamű szövegének formai követelményei:

- betűtípus: Times New Roman;
- betűstílus: Normál;
- betűméret: 12 pont;
- sorközök távolsága: 1,5

A tudományos dolgozatokat két nyomtatott (gépelt) példányban és egy elektronikus adathordozón (CD-n), a folyóiratban megjelenésre készített publikációkat elektronikus adathordozón, vagy drótpostán kell benyújtani a Tudományszervező Tanács titkárnak (MH ÖHP J5), illetve a Sereg Szemle folyóirat felelős szerkesztőjének (MH ÖHP J5, regszemle@regiment.hu).

A benyújtott pályaműveket két egymástól független szakértő bírálja el alapvetően a következő szempontok figyelembe vételével kialakított pontszámok alapján:

- a téma feldolgozási színvonala;
- a választott téma időszerűsége, fontossága;

- a dolgozat szerkesztése, stílusa;
- az eredmények, ajánlások/javaslatok megfogalmazása;
- alkalmazhatóság az MH rendszerére;
- a téma irodalmában való jártasság, az irodalom felhasználása.

A TUDOMÁNYOS MUNKÁK DÍJAZÁSA

Szerzői, fordítói, lektori, továbbá vázlatok, ábrák, fényképek készítése, valamint alkalmanként gépírási díjazás a szolgálati, közszolgálati, közalkalmazotti jogviszonyon és munkaviszonyon kívüli tevékenységek díjazásáról szóló 99/2006 (HK. 19) HM utasítás rendelkezései figyelembevételével történik. Alkotócsoportok díjazása megosztottan, a tudományos munkára megállapított és a társszerzői nyilatkozatban megjelölt arányban történik.

Felkérem a parancsnoki állományt, hogy a felhívásban megfogalmazott koncepció jegyében motiválják munkatársaikat, az általuk felügyelt szakterülethez kötődő szakembereket, hogy adják közre a haderő működtetésével, alkalmazásával és fejlesztésével kapcsolatos kutatási eredményeiket, konstruktív gondolataikat tudományos igénnyel elkészített dolgozatokban, illetve a „Sereg Szemle” hasábjain.

A „Sereg Szemle” folyóiratban megjelenésre készített publikációknak nincs leadási határideje, de figyelembe kell venni a lap negyedévi megjelenését. A tudományos dolgozatok címének, témájának, és az alkotó(k) nevének bejelentését Nagy Norbert szds. (tel: 02-34-4686) J-5, tudományszervező tisztnek kell leadni.

A bejelentés határideje: **2009. március 11. A dolgozatok leadásának határideje: 2009. szeptember 30.**

ABSTRACT

TÖMBÖL, LÁSZLÓ, COLONEL-GENERAL: REQUIREMENTS TO THE FUTURE SOLDIER

The ideal up-to-date Hungarian soldier in the XXI century is determined by the military activities, structure of the forces, social background, operational environment, and the country's security-and defence policy.

What is the soldier's idea accepted by the society like? What are relationship of civil and military sphere and direct operative questions of military policy like? What form the personality of soldiers, the military organizations, the social background and traditions, or both? Answering these questions helps to define the expectations to the future soldiers.

BENKŐ, TIBOR, LIEUTENANT-GENERAL: CHANGE AND CONTINUITY

Commander's designation always informs people with new expectations. They are not aware of the new leading style, new mentality, habits, ideas.

The newly appointed commander summarizes his basic conceptions, requirements connected with leading. He calls our attention to the significance of strictness, discipline, steadiness, and humanity.

DR. KUN, JÓZSEF, LIEUTENANT COLONEL: ORDER OR

PROVISION? – THE NECESSITY OF LEADERS' MEANS IN EVERYDAYS IN JFC.

The soldiers give and get orders during their duty. Nowadays this simple type of governing does not answer today's requirements. The order should be replaced by chiselled leading system and the soldiers should fulfil their duty by means of it.

ORGOVÁN, CSABA, LIEUTENANT-COLONEL: EXPERIENCES OF HUMAN MANAGEMENT CONNECTED WITH UNPAID SALARIES

The Constitutional Court passed the resolution 33/2008 on 20th March 2008. As it is well known it was preceded by numerous law-cases. An enactment -28/2004 - was introduced on 8th November 2004 containing orders about supplying the soldiers taking part in international commitments, or studying abroad.

The author let us know the human and financial duties, drawing the conclusions which can be useful in the future while carrying out similar tasks.

MOLNÁRNÉ LÁSZLÓ, ANDREA, CIV.: THE INTERFERENCE BETWEEN THE DOCTRINAL FIELD AND HUMAN SCIENCES

The ever- changing world, the permanent improvements, the new

challenges, the standardization tendency of NATO enriches the knowledge of military science, which should be published. The different genres of publication is coordinated by the doctrinal unite of the JFC J5. The duty of this field is not completed with fulfilling the administrative tasks, making plans, and so on. There is a potential possibility to make the doctrinal field a meeting point of different sciences, to use their research results, and methods. The doctrinal field can be considered to have the chance for linguistic researches. This paper shows those relevant areas where the doctrinal section is capable to use the results of terminology, analyses the basic concepts of terminology, and calls the attention to the significance of right use of terms.

**KAZUP, TAMÁS, MASTER
SERGEANT – LIPPAI, PÉ-
TER, LIEUTENANT-COLONEL:
A NEW WAY OF TACTICAL
SIMULATIONS OF SUBUNITS:
THE AIRSOFT**

The airsoft as a hobbysport - in 1970s in Japan –grew out from the model being on the scale of 1:1. The replications are capable to shoot small plastic bullet, it is able to model and practise different tactical situations by means of this feature. The technical features, and similarity to a toy make airsoft be able to use during the military trainings. Employing it the training can become more enjoyable, since it seems to be realistic. Using it both the soldiers' and the leaders' personality and skills can be improved, and the groups may develop into a cooperative fellowship

**BESENYŐ, JÁNOS, MAJOR:
REPORT ON THE EUSEC
MISSION IN CONGO**

It is not a well known fact that the Hungarian Republic has sent military experts to „EUSEC DR Congo” Peace Support Operation in Congo lead by European Union.

Papp István lieutenant colonel took part in the work of this group from 2005. He was followed by Csajági Zsigmond lieutenant colonel who had continued this mission till 2007. Their experiments stand in the focus of this paper.

**GÖRÖG, ISTVÁN, COLONEL:
NEW TRENDS IN PRESERVING
TRADITIONS**

Preserving military traditions is not a simple hobby what can be done in free time. It is ruled by the defence law, which was accepted in autumn 2004. Naming military organizations, collecting records of the past and taking care of the military graves belong to every day duties of the units.

The author studies the effects of preserving traditions on the environment, examines its mechanism, and potential adaptation as a result of which the relationship between the army and the civil sphere can be improved.

**KOCSIS, MIHÁLY, LIEUTENANT-
COLONEL: „NAVIGARE
NECESSE EST...!” THAT IS,
YOU”LL GET AMMUNITION-
BOOTS, AND ALSO TONER JUST
A LITTLE BIT LATER.”**

The author shows the foundation, and the duties of Logistic Supply Centre. At the

end we can read his inaugural, which was told on the „Day of Logistics”

**VASVÁRI, TIBOR, PHD RET.
COLONEL , PAPP, GÁBOR,
RET. COLONEL: CHANGING
LOGISTICS IN THE CHANGING
NATO**

A conference was held on 8th, 9th October in Veszprém – preceding the meeting of NATO Defence Ministry . It was organized by MoD, Pannon University.

The main goal of the conference was to summarize the basic requirements of NATO logistics , which have occurred in consequence of the changes.

**TECHNICAL MEETING
IN VESZPRÉM**

On the occasion of the Day of Logistics a technical meeting was held on 26th November 2008 in Kossuth Barrack of 54th

Air Surveillance and Control Regiment in Veszprém.

**VERESS D., CSABA : BREAK-
THROUGH AT THE BRIDGE OF
URIV (12TH JANUARY 1943)**

The author memorizes the victims of 2nd Hungarian Army, those soldiers, who died at River Don. 200 000 Hungarian soldiers tried to arrest the Soviet troops superior in numbers. Reading the paper we can follow the events from second to second. We can study the procedure from the political decision to the employment of the army. The author focuses on battles at the bridge-heads proving that the bridge-heads had significant role in the history of Hungarian Army.

REVIEW

Besenyő-Buda János: Hand signs in Hungarian Army
Höbe Lajos: In Russian field (diary 1942-43)

TARTALOMJEGYZÉK

TÖMBÖL LÁSZLÓ MK. VEZÉREZREDES:	
Elvárások a jövő katonáival szemben	5
BENKŐ TIBOR ALTÁBORNAGY:	
Változás és állandóság	13
DR. KUN JÓZSEF ALEZREDES:	
Intézkedés vagy parancs?– avagy a belső rendelkezések szükségessége és azok funkcionális használata az MH Összhaderőnemi Parancsnokság mindennapjaiban	21
ORGOVÁN CSABA ALEZREDES:	
Az elmaradt devizajárandóságok kifizetésével kapcsolatos személyügyi munka tapasztalatai	27
MOLNÁRNÉ LÁSZLÓ ANDREA KÖZALKALMAZOTT:	
A doktrinális szakterület kapcsolódása a humán tudományokkal (I. rész: Terminológia).....	33
KAZUP TAMÁS TÖRZSŐRMESTER - LIPPAI PÉTER ALEZREDES:	
A kisalegységek harcászati szimulációjának egy új útja: Az airsoft.....	39
BESENYŐ JÁNOS ŐRNAGY:	
Beszámoló a kongói EUSEC misszióról.....	45
GÖRÖG ISTVÁN EZREDES:	
Új utakon a hagyományápolás	53
KOCSIS MIHÁLY OKL. MK. ALEZREDES:	
„Navigare necesse est...!” avagy „Lesz bakancs, lesz toner, csak egy kicsit később...”	60
DR. VASVÁRI TIBOR NYÁ. EZREDES – PAPP GÁBOR NYÁ. ALEZREDES:	
Átalakuló logisztika az átalakuló NATO-ban	68
Szakmai állománygyűlés Veszprémben.....	71
VERESS D. CSABA:	
Frontáttörés az urivi hídfőből (1943.január 12.).....	74
KÖNYVAJÁNLÓ.....	82
BESENYŐ-BUDA JÁNOS:	
A Magyar Honvédség karjelzései 1993-2008. Készítette: Cs. Kottra Györgyi főmuzeológus	82
HÓBE LAJOS:	
Orosz földön (Napló 1942-43.). Készítette: v. Káplán György nyá. alezredes.....	85
FELHÍVÁS SZAKMAI ÉS TUDOMÁNYOS DOLGOZATOK, TANULMÁNYOK KÉSZÍTÉSÉRE	86
ABSZTRAKT	
Összeállította és fordította: Éles Lajos ka és Molnárné László Andrea ka	90

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Tömböl László mk. vezérezredes, HM Honvéd Vezérkar főnöke,
 Benkő Tibor altábornagy, parancsnok, MH Összhaderőnemi Parancsnokság,
 Dr. Kun József alezredes, kiemelt főtiszt,
 MH Összhaderőnemi Parancsnokság, jogi és igazgatási osztály,
 Orgován Csaba alezredes, kiemelt főtiszt, (fh.),
 MH Összhaderőnemi Parancsnokság személyügyi főnökség,
 Molnárné László Andrea közalkalmazott, előadó,
 MH Összhaderőnemi Parancsnokság haderőtervezési főnökség,
 Kazup Tamás törzsőrmester, beosztott tiszthelyettes,
 MH 5/24. Bornemissza Gergely felderítő zászlóalj, 1. csapat felderítő század
 Lippai Péter alezredes, kiképzési főnök, MH 5. Bocskai Lövészdandár,
 Besenyő János őrnagy, logisztikai osztályvezető,
 HM Katona-egészségügyi Kiválósági Központ,
 Görög István ezredes, főreferens, MH Összhaderőnemi Parancsnokság,
 Kocsis Mihály okl. mk. alezredes, parancsnokhelyettese, MH Logisztikai Ellátó Központ,
 Dr. Vasvári Tibor nyá. ezredes,
 Papp Gábor nyá. alezredes,
 Veress D. Csaba hadtörténész,
 v. Káplán György nyá. alezredes,
 Cs. Kottra Györgyi főmuzeológus, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum,
 Éles Lajos közalkalmazott, előadó,
 MH Összhaderőnemi Parancsnokság, haderőtervezési főnökség.

Cikkek, tanulmányok közlési feltételei (technikai információk a kézirat elkészítéséhez)

A szerzők a cikkek szövegét A4-es lapokra, azok egy oldalára gépeljék (30 sor, egy sorban 62 leütés), másfeles sortávolsággal. A kézirat terjedelme lehetőleg ne haladja meg a 20-22 gépelt oldalt (max. 40 ezer karakter). A cikkek alap betűtípusa a Times New Roman, mentési formátuma pedig .rtf vagy .doc legyen. Ameny-

nyben tanulmányukat fotókkal, ábrákkal kívánják illusztrálni, azokat ne a szövegbe beágyazva, hanem mellékelve küldjék be, formátuma pedig .jpg legyen. Kérjük, hogy a szövegszerkesztés során törekedjenek a helykímélésre, a szöveg szétesésének elkerülésére és a tipográfiai visszafogottságra.

A szerzők a beküldött cikkhez, tanulmányhoz készítsenek 10-12 soros annotációt, amely hűen tükrözi az írása tartalmát. Külön mellékelte lapon (vagy a kézirat

végén a hivatkozások után) tüntessék fel teljes nevüket, katonai rendfokozatukat (amennyiben van), valamint irányítószámmal ellátott lakcímüket, munkahelyi címüket, esetleg telefonszámukat.

A cikkeket, tanulmányokat, véleményeket, javaslatokat és olvasói leveleket közvetlenül a Sereg Szemle folyóirat szerkesztőségének címére (8000, Székesfehérvár, Zámolyi út 2-6. Postacím: 8001 Pf.: 151.), vagy Dr. Földesi Ferenc felelős szerkesztő belső levelező (INTRANET: FFOGAVBB@hunmil.local), illetve e-mail

címére (*seregszemle@regiment.hu*) küldjék el.

A szerkesztőség a kéziratokról – folyóiratunk szakmai színvonalának emelése érdekében – véleményt kér egy vagy két, a témában jártas szakembertől.

A cikk elfogadása esetén a kézirat közlési ideje 3-6 hónap, tekintettel a folyóirat negyedévenkénti megjelenésére. A beérkezett írások megjelenési idejének, sorrendjének meghatározása a felelős szerkesztő illetékességi körébe tartozik.

Szerkesztőség

HELYREIGAZÍTÁS

A nyomda (?) ördöge, ámbár a szerző is hibázik (néha)

A SEREG SZEMLE 2008. novemberi számában megjelent „A magyar vegyicsapatok története 1950-1956-ig” című cikkembe néhány sajnálatos hiba csúszott.

1. A legsúlyosabb a 30. oldal 5. bekezdésében vétett hiba, ahol az idézet után a szerző neve pontatlanul szerepel (Erdős József mk. ezredes helyett Erdő József mk. ezredes). A kézirat szerkesztése során sajnos egy betűt véletlenül letöröltem, és ezt a későbbi ellenőrzés során sem vettem észre. Ezúton szeretnék elnézést kérni a pontatlanságért –az általam személyesen is nagyra becsült és tisztelt- Erdős József nyá. mk. ezredes úrtól, korábbi szakmai előljárómtól.

2. A következő (6.) bekezdés idézete viszont nem az ő tollából, hanem Pál Róbert mk. őrnagy: ”A gödörkamrától a hőlégsugaras mentesítésig” című cikkéből származik. Ez a hivatkozás ezen a helyen a leadott kéziratban nem szerepel, utólag került a cikkbe, így csak a megjelenést követően szembesültem vele.

3. A 31. oldal 2. bekezdésében az alábbi tagmondat olvasható: „[...]”, amelyek ebben az időszakban a hadsereg minden területére jellemző volt.” Az egyes és a többes szám közötti egyeztetés nem történt meg. A leadott kéziratban ez a mondatrész így szerepelt: „[...]”, ebben az időszakban a hadsereg minden területén ez volt a jellemző.”

A szerkesztőség természetesen módosíthat a leadott kéziratot, de ezt a megjelenés előtt célszerű a szerzővel egyeztetni, ahogyan ez a folyóirat 1. oldalán szerepel is. Ezúttal ez elmaradt ...

Székesfehérvár, 2008. december 22.

Tisztelettel:
Szombati Zoltán mk. ezredes

